

Maj-Britt Elise Martinussen, Flemming Balvig, Bjarne Laursen,
Karin Sten Madsen, Katrine Sidenius

Voldtægt der anmeldes ...

Del II: Falsk anmeldelse af voldtægt

DET KRIMINAL
PRÆVENTIVE RÅD

DET JURIDISKE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Statens Institut for
Folkesundhed

Syddansk Universitet

Center for Voldtægts ofre

VOLDTÆGT DER ANMELDES

Del II: Falsk anmeldelse af voldtægt

Maj-Britt Elise Martinussen, Flemming Balvig, Bjarne Laursen,
Karin Sten Madsen, Katrine Sidenius

Udgivet af Det kriminalpræventive Råd
Odinsvej 19, 2. 2600 Glostrup
Tlf. 43 44 88 88

April 2009

Fås kun som pdf på dkr.dk

ISBN: 978-87-88789-84-3

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Resume	5
1. Omfanget af falske anmeldelser af voldtægt	6
1.1. Definition og antal	6
1.2. Gengangere.....	9
1.3. Var anmeldelsen nu også falsk..?	11
1.4. Skjulte falske.....	17
1.5. Konklusion	24
2. Kendetegn ved falsk anmeldelse af voldtægt.....	25
2.1. Forsøg eller fuldbyrdet voldtægt	26
2.2. Overgrebet og seksuel adfærd i øvrigt	27
2.3. Kvindens kendskab til manden	29
2.4. Mandens fremgangsmåde – kvindens modstand.....	32
2.5. Gruppevoldtægt	37
2.6. Anmeldelsen og motivet	40
2.7. Efterforskningen.....	49
2.8. Sagens afgørelse	53
2.9. Konklusion	55
3. Kvinden bag de falske anmeldelser	56
3.1. Belastethed	56
3.2. Alder	58
3.3. Nationalitet og etnicitet	59
3.4. Civilstand og opholdssted	60
3.5. Beskæftigelse og socioøkonomisk klassificering.....	61
3.6. Psykisk tilstand ved anmeldelsen	61
3.7. Tidligere seksuelle overgreb	64
3.8. Misbrug af alkohol, medicin og/eller narkotika	65
3.9. Påvirket på tidspunktet for voldtægten	66
3.10. Skader	67
3.11. Fysiske og mentale handicaps	68
3.12. Kriminalitet.....	69
3.13. Kvinderne i "mistanke-gruppen"	70
3.14. Konklusion	71
4. De udpegede gerningsmænd	72
4.1. Relationen mellem anmelder og den udpegede gerningsmand.....	73
4.2. Anmelders tilståelse af falsk anmeldelse i sager med udpegede gerningsmænd ...	73
4.3. Det tidsmæssige forløb for de sigtede gerningsmænd	73
4.4. Beskrivelse af de udpegede gerningsmænd	73
4.5. Konklusion	76
5. Perspektivering	77
Tabeloversigt.....	80
Litteratur	82

Forord

De sidste 25 år har i gennemsnit omkring 500 kvinder årligt anmeldt til politiet, at de er blevet udsat for voldtægt eller forsøg herpå. Voldtægt er et af de mest alvorlige overgreb, et menneske kan foretage sig over for et andet menneske, og det er derfor af yderste vigtighed, at der gøres, hvad der er muligt for at forebygge og mindske antallet af sådanne overgreb. Det er endvidere af stor betydning, at de, der alligevel udsættes, får den bedst mulige behandling af deres omgivelser. Dette bør være en ret i sig selv, men det er jo også helt afgørende for at bidrage til at mindske de ofte voldsomme skadevirkninger af overgrebet. Det er ikke mindst vigtigt, at kvinderne behandles optimalt af og i retssystemet.

Det er vor opfattelse, at en af grundene til at forebyggelsen kunne være bedre, end den er, og at kvinderne ikke altid behandles optimalt i retssystemet mv. er manglende viden. Det er ikke den eneste grund – men det er én af grundene.

Det er baggrunden for, at der er gennemført en undersøgelse af kvinder, der anmelder voldtægt. Undersøgelsen vedrører de politianmeldte voldtægter i perioden 2000 til 2002. En tilsvarende undersøgelse er tidligere gennemført vedrørende perioden 1990 til 1992, hvorfor det også er muligt at give et bidrag til beskrivelse og forståelse af, hvordan de politianmeldte voldtægter har udviklet sig.

Den nyeste undersøgelse belyser langt flere aspekter ved de politianmeldte voldtægter end den tidligere, og den repræsenterer utvivlsomt den mest omfattende undersøgelse på dette område, der hidtil er gennemført i Danmark.

Undersøgelsen er blevet til i et unikt tværfagligt samarbejde, hvor bl.a. jura, samfundsvidenskab og sundhedsvidenskab har været repræsenteret, og hvor der har deltaget såvel praktikere som forskere.

Det Kriminalpræventive Råd, Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet, Statens Institut for Folkesundhed, Center for Voldtægtsofre på Rigshospitalet og Rigspolitiet har samarbejdet om gennemførelse af denne undersøgelse. OAK Foundation, Justitsministeriets Forskningspulje, Det Kriminalpræventive Råd, Egmont Fonden og Aase og Ejnar Danielsen Fond har gjort undersøgelsen mulig. Vi er overordentlig taknemmelige for den betydelige og velvillige støtte, der er ydet undersøgelsen.

Mange andre har bidraget, ikke mindst ansatte fra og på de ovennævnte institutioner. Særlig tak til de tre, der har taget et medansvar i projektets styregruppe sammen med forordets underskrivere: Charlotte Mathiesen Bech, Merete Djurhuus og Jørgen Abildgaard. Det var sidstnævnte, der havde hovedansvaret for undersøgelsen vedrørende 1990-92, og Jørgen Abildgaard har været af uvurderlig betydning for gennemførelse af det aktuelle projekt i alle dets faser. At det i undersøgelsen blev muligt at få tilgang til og at opspore hele 98% af alle sager er i høj grad daværende formand for Politimesterforeningen, Poul Bjørnholdt Løhdes fortjeneste. Jesper Søholm har varetaget det komplicerede IT-arbejde med opbygning af et elektronisk kodeskema. Selve den meget omfattende kodning er blevet foretaget af Maj-Britt Elise Martinius med bistand fra Tine Søberg, Priscilla Sant Anna Gravesen, Anette Peitersen og Morten Haagensen.

Afrapporteringen af undersøgelsen sker i form af en række delrapporter. Rapporterne offentliggøres ligesom nærværende publikation i første omgang på Det kriminalpræventive Råds hjemmeside, men vil siden, evt. i en reduceret og/eller revideret form, blive samlet i en trykt publikation, som til den tid vil kunne erhverves ved henvendelse til Det Kriminalpræventive Råd.

Hidtil er der udkommet følgende delrapporter:

Del I: Undersøgelsens fokus, metode og grundmateriale

København 2009

Professor, dr.jur. Flemming Balvig, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet
Seniorforsker Bjarne Laursen, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet
Informationsmedarbejder Karin Sten Madsen, Center for Voldtægtsofre, Rigshospitalet
Cand.jur. Maj-Britt Elise Martinussen
Overlæge Katrine Sidenius, Center for Voldtægtsofre, Rigshospitalet

Resume

Der er gennemført en analyse af de voldtægter mod kvinder, der blev anmeldt til politiet i perioden 2000-02, og som der har kunnet fremskaffes de nødvendige oplysninger om, i alt 1.364 sager. I nærværende delanalyse fokuseres på problemstillingen vedrørende eventuelt falske anmeldelser. I denne analyse er valgt en definition af falsk anmeldelse, der baserer sig ikke alene på dom for falsk anmeldelse, men også på sigtelser og indrømmelser heraf.

Analysen viser, at falsk anmeldelse efter disse kriterier udgør 100 af de 1.364 sager, dvs. 7,3%. I en tredjedel af sagerne dømmes anmelderen for falsk anmeldelse af voldtægt, en tredjedel sluttet med hjemmel i retsplejeloven, og i den sidste tredjedel af sagerne sigter politiet ikke kvinden af psykiske/sociale årsager, eller fordi hun er under den kriminelle lavalder.

En sammenligning med en tilsvarende undersøgelse af voldtægtsanmeldelser vedrørende perioden 1990-92 viser, at der ikke er sket nogen ændring i forekomsten af falske anmeldelser fra 1990-92 til 2000-02.,

Det kan ikke afvises, at der findes et antal skjulte falske voldtægtsanmeldelser. I lyset af analysens resultater er der dog ikke nogen grund til at tro, at dette tal skulle være stort. Omvendt viser analysen, at kvinder – i enkelte tilfælde – uretmæssigt sigtes for falsk anmeldelse af voldtægt.

Falske og sande anmeldelser viser sig i høj grad at ligne hinanden. Der er dog en forholds-mæssig overvægt af fuldbyrdede overfaldsvoldtægter blandt de falske anmeldelser, herunder også en højere andel af gruppevoldtægter, og stort set ingen partnere eller tidligere partnere anmeldes i de falske sager. Derudover angives trusselsniveauet i de falske sager højere.

Blandt de kvinder der anmelder falsk, viser der sig at være en overrepræsentation af kvinder, der er belastede på mange områder i livet. Særligt kvindens behov for omsorg og opmærksomhed er årsag til den falske anmeldelse. Derudover findes motiverne at være begrundede i hævn/vrede eller et ønske om at dække over en løgn, pinlig opførsel og/eller et regelbrud over for forældre. Kun i få sager er der tale om, at kvinden anmelder falsk for at dække over utroskab. I mange sager ønsker kvinden ikke selv at anmelde voldtægt, men presses til det af familie, venner eller bekendte – eller andre anmelder "for hende".

Som konsekvens af de falske anmeldelser blev 10-15 mænd om året sigtet for voldtægt i den 3-årige undersøgelsesperiode.

1. Omfanget af falske anmeldelser af voldtægt

1.1. Definition og antal

Der er store vanskeligheder forbundet med at opgøre det nøjagtige antal falske anmeldelser af voldtægt. Der foreligger ingen nøjagtig registrering af falsk anmeldelse af voldtægt hos politiet, idet falsk anmeldelse af en forbrydelse registreres som helhed – ikke fordelt på arten af den enkelte forbrydelse, anmeldelsen omhandler. De registrerede falske anmeldelser af en forbrydelse omhandler derfor meget andet end voldtægt. Der kan f.eks. være tale om anmeldelse af tyveri og indbrud, der ikke har fundet sted – f.eks. med økonomisk vinding for øje (forsikringssvindel). Det er derfor alene på grund af en omfattende gennemgang af samtlige politijournaler omhandlende voldtægtsanmeldelser, at antallet af falsk anmeldelse af voldtægt kan søges kortlagt.

I nogle sager indrømmer kvinden selv, at anmeldelsen er falsk, og i de sager er der som udgangspunkt ingen tvivl.¹ I enkelte andre sager nægter kvinden, at der er tale om en falsk anmeldelse, men politiet finder beviser eller forhold, man mener, der tydeligt viser, at der ikke har været tale om voldtægt. I sådanne sager kan kvinden sigtes for falsk anmeldelse efter straffelovens § 164 eller § 165. Hvilken bestemmelse hun sigtes for, afhænger af om hun har udpeget en gerningsmand eller ej. Strafferammen for falsk anmeldelse varierer i forhold til hvilken bestemmelse, der er tale om, idet det anses for mere strafværdigt at udpege en uskyldig end at anmelde sig voldtægt af en ukendt gerningsmand.

Straffelovens § 164, stk. 1 og 2:

”Den, der afgiver urigtige oplysninger til offentlig myndighed med forsæt til, at en uskyldig derved bliver sigtet, dømt eller undergivet strafferetlig retsfølge for et strafbart forhold, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der tilintetgør, forvansker eller bortskaffer bevis eller tilvejebringer falsk bevis med forsæt til, at nogen derved sigtes eller dømmes for et strafbart forhold.”

Straffelovens § 165:

”Den, der til offentlig myndighed anmelder en strafbar handling, der ikke er begået, såvel som den, der til sådan myndighed indgiver falske klagemål, straffes med bøde, fængsel indtil 4 måneder eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 1 år.”

Undersøgelsens datamateriale består af anmeldelser af voldtægt i Danmark i perioden 2000-02.² Der er i den aktuelle analyse som udgangspunkt valgt samme kriterier for afgrænsning af falske anmeldelser, som anvendtes i en undersøgelse af politianmeldt voldtægt i Danmark 1990-92,³ nemlig sigtelse af kvinden herfor, enten efter straffelovens § 164 eller § 165. Hovedsigtet hermed er blandt andet at vurdere udviklingen af falske anmeldelser over en længe-

¹ I enkelte sager får man dog det indtryk, at kvinden indrømmer, anmeldelsen er falsk, selvom den ikke er det. Indtrykket er, at kvinden dels ikke magter sagen, men også at kvinden i visse situationer er truet til at trække anmeldelsen tilbage.

² Se Delrapport I om undersøgelsens materiale og metode. Se også her for ligheder og forskelle mellem den aktuelle undersøgelse og en undersøgelse foretaget vedrørende 1990-92 (jf. i øvrigt henvisning i den følgende note).

³ Voldtægters omfang og karakter i Danmark – en undersøgelse af voldtægtsanmeldelser i 1990, 1991 og 1992 & voldtægtsudviklingen i Danmark, Rigspolitechefen, 1998. Foretaget i samarbejde med professor, dr. jur., Flemming Balvig, Københavns Universitet.

re periode. Undersøgelsen 1990-92 konkluderede, at falsk anmeldelse af voldtægt udgjorde 4,5% af de anmeldte sager om voldtægt (55 ud af 1.228 sager).⁴

I perioden 2000-02 sigtes kvinden for falsk anmeldelse i 69 ud af 1.364 sager, svarende til 5,1%. På grund af visse forskelle i den grundlæggende afgrænsning og udvælgelse af sagerne, er det nødvendigt at korrigere for disse ved en sammenligning med 1990-92. Det bedste estimat af procent sigtede for falsk anmeldelse efter en sådan korrektion i 2000-02 materialet er beregnet til 4,4

Selv om afgrænsningsforskellene og de heraf afledte nødvendige korrektion betyder en vis usikkerhed, kan det sikkert konkluderes, at antallet af falske anmeldelser af voldtægt lå på samme niveau i 2000-02 som i 1990-92, idet det understreges, at det drejer sig om sigtelsesantallet.⁵

For at få et dybere indblik i problematikken omkring falske anmeldelser er der i nærværende undersøgelse valgt en bredere definition af falsk anmeldelse end anvendt i 1990-92-undersøgelsen. Der er således i nærværende undersøgelse yderligere medtaget sager, hvor følgende 3 betingelser er opfyldte:

- Kvinden indrømmer, at der er tale om falsk anmeldelse, men hun sigtes ikke herfor⁶:

16-årige Ida⁷ anmelder voldtægt begået af 2 ukendte mænd ved en byfest, men da flere ting ikke stemmer overens, mistænkes hun for falsk anmeldelse, hvilket hun indrømmer. Årsagen var, at hun meget gerne ville have sin kæreste til at komme til Jylland, hvor hun bor. Hun fortalte derfor kun ham om voldtægten. Imidlertid fortæller Idas kæreste sin stedfar om det, og stedfaderen kontakter alda og siger, at hun skal fortælle det til forældrene og til politiet. Da forældrene får det at vide, anmelder de det til politiet. På hospitalet konstateres det, at Ida har flere ar, dels fordi hun har skåret i sig selv (muligt selvmordsforsøg), formentlig grundet problemer med forældrene.

- Politiet opretter en sag om falsk anmeldelse som følge af voldtægtssagen, men kvinden sigtes ikke (dvs. sagen efterforskes som en falsk anmeldelse, men kvinden sigtes af forskellige årsager ikke for falsk anmeldelse).
- Kvinden er under den kriminelle lavalder, dvs. under 15 år, (sigtes derfor ikke), og hun enten indrømmer, at der er tale om falsk anmeldelse, og/eller politiet noterer i sagen, at anmeldelsen er falsk.⁸

Af samtlige anmeldte 1.364 voldtægter og voldtægtsforsøg i årene 2000-02 er 100 anmeldelser falske jf. ovenstående kriterier. Det svarer til 7,3%

⁴ Sagerne opgjordes imidlertid ikke efter ganske samme kriterier som i nærværende undersøgelse, idet sager der var falske, men hvor kvinden ikke blev sigtet, ikke indgik i opgørelsen af antallet af falske anmeldelser i 1990-92. I 2000-02 undersøgelsen udgør sådanne sager 31% af det samlede antal falske anmeldelser.

⁵ I øvrigt kan henvises til en undersøgelse af anmeldelser indgivet hos Københavns Politi om voldtægt og forsøg herpå i perioden 1972-1976. (Carstensen, Kongstad, Larsen og Rasmussen (1981), "Voldtægt – på vej mod en helhedsforståelse", Forlaget Delta, København). I perioden konstateredes 200 anmeldelser i København, hvoraf kvinden i 9 af sagerne havde indrømmet, at der var tale om falsk anmeldelse (4,5 pct.). I den aktuelle undersøgelse vedr. 2000-02 har kvinden i 5 ud af 150 anmeldelser i København indrømmet at den var falsk (3,3 pct.).

⁶ Når sager refereres i undersøgelsen er der valgt tilfældige navne på anmelderne/ofrene. Disse navne er altså ikke kvindens rigtige navn.

⁷ Alle sagsangivelser er anonymiserede med ændrede navne/stedsangivelser.

⁸ Det er et kriterium, der er en smule mere usikkert, end kriteriet om sigtelse (af kvinderne over 15 år), idet man kan tænke sig, at der er enkelte sager, hvor kvinden er under 15 år, og hvor betjenten måske ikke noterer på sagen, at den er falsk (og hun heller ikke indrømmer det). Dvs. der kan være en aldersrelateret forskel i udvælgelsen af falske anmeldelser. På baggrund af gennemgangen af disse sager, er det dog ikke indtrykket, at en eventuel forskel vil være af væsentlig betydning for det samlede antal falske anmeldelser.

Tabel 1. Fordelingen af det samlede antal anmeldelser på hhv. anmeldelsesår og falsk/sand anmeldelse.

	2000		2001		2002		Uoplyst		Anmeldelser I alt	
	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%
Falsk anmeldelse	34	7%	33	8%	33	7%	-	-	100	7%
Sand anmeldelse	420	93%	404	92%	438	93%	2	100%	1.264	93%
Anmeldelser I alt	454	100%	437	100%	471	100%	2	100%	1.364	100%

* Procenter afrundet til hele tal

Som det fremgår af tabel 1 ligger antallet af falske anmeldelser på næsten nøjagtig samme niveau, såvel i absolutte tal som i procent, i de 3 år undersøgelsesperioden strækker sig over.⁹

Da falske anmeldelser udgør 100, nævnes fremover ikke både absolutte tal og procenter, da disse selvfølgelig vil være det samme.

Tabel 2. Afgørelser truffet i sager om falsk anmeldelse af voldtægt 2000-02.

	Antal afgørelser
Ingen sigtelse (under 15 år)	15
Ingen sigtelse (psykiske/sociale årsager)	8
Ingen sigtelse (årsag uoplyst)	8
Sigtelse henlagt jf. retsplejeloven (inkl. Bøder)	33
Dom for falsk anmeldelse	32
Frifindelse i retten for falsk anmeldelse	1
Andet*	3
Total	100

* Forældet, "sat i bero", anmelder flygter fra DK før retssag

I 32 sager dømmes kvinden for overtrædelse af § 164 eller § 165. Dette svarer til 2% af samtlige anmeldelser om voldtægt.

En tredjedel af sagerne henlægges på bevisets stilling, og i knap en tredjedel af sagerne rejses der ikke sigtelse, bl.a. begrundet med kvindens unge alder og/eller hendes psykiske/sociale forhold. I de 8% af sagerne, hvor årsagen til undladelse af sigtelse ikke direkte er oplyst i sagen, foreligger der ofte oplysninger, der indikerer, at politiet har følgende grunde til at undlade sigtelse:

- Kvindens psykiske og/eller sociale forhold
- At kvinden ikke udpeger en gerningsmand, eller at en udpeget gerningsmand ikke bliver involveret i sagen, f.eks. fordi kvinden meget hurtigt indrømmer, at der er tale om falsk anmeldelse
- Ung alder (f.eks. netop fyldt 15 eller 16 år)

⁹ Eneste anden form for registrering af samtlige falske anmeldelser af voldtægt i årene 2000-02 kan findes ved at søge i Politiets register Polsas og kan alene give et bud på niveauet af falsk anmeldelse af voldtægt. En søgning er foretaget på gerningskoderne for Straffelovens §§ 164 og 165, hvor ordet "voldtægt" indgår i genstandsfeltet, og følgende resultat fandtes: År 2000: 28, år 2001: 23, år 2002: 19, år 2003: 25, år 2004: 27, år 2005: 36 og år 2006: 29 (Kilde: Rigspolitiet, Afd. C.). Tallene indikerer, at niveauet af falske anmeldelser af voldtægt er stabilt i årene 2000-2006.

1.2. Gengangere

Bag de 100 falske anmeldelser står 93 kvinder. 89 af disse kvinder anmelder ifølge registreringen af gerningskoder/sager "kun" ét overgreb, mens de øvrige 4 kvinder anmelder sig voldtaget flere gange i løbet af undersøgelsesperioden. 3 af disse 4 kvinder anmelder således 2 overgreb, mens 1 anmelder 5.

2 af de 4 "gengangere" anmelder overgrebene på én gang. Den tredje kvinde anmelder med ca. tre måneders mellemrum i to forskellige politikredse, og den sidste kvinde anmelder med ca. halvandet års mellemrum.

Der ligger forskellige omstændigheder bag disse 4 kvinders anmeldelser. For én kvinde sker det for at dække over reaktioner på en længerevarende depression over for sin nye kæreste – flere anmeldelser gør det mere dramatisk og også mere plausibelt, at hun udviser depressiv adfærd. For en anden kvinde (A) er anmeldelsen en del af et kompliceret og meget tungt liv fyldt med overgreb/frustrationer, hvor anmeldelserne muligt er et alternativ til selvmordsforsøg eller misbrug af stoffer. I den tredje kvindes tilfælde er der tale om en meget ung pige, der gennem flere år er blevet chikaneret af sin far, fordi hun er DAMP-barn og ikke kan leve op til hans forventninger. Den fjerde kvinde anmelder i første omgang af frygt for eget og barns liv, og i anden omgang for at få politiet til at tage sagen alvorligt, og få manden spærret inde i lang tid. Dette sidste både af frygt, men også af hævn. Hun fortæller, hun følte sig "magtesløs", og at "han havde gjort hende så meget ondt, at hun ville have, at han også skulle føle smerte og ydmygelse." I hendes tilfælde fremkommer anmeldelserne på baggrund af nogle skræmmende voldsepisoder, som den skizofrene gerningsmand senere dømmes for.

På grund af uensartet registrering af anmeldelserne i de forskellige politikredse findes imidlertid yderligere 5 "gengangere", udover de nævnte 4 kvinder. Disse 5 kvinder anmeldte sig voldtaget flere gange af den samme mand, men er ikke registrerede med mere end én sag.¹⁰

En anden type gengangere er de kvinder, der er registrerede for indgivelse af både falsk og sand anmeldelse om voldtægt. 4 kvinder er registreret herfor – en af dem er ovenfor nævnte sag om A. Hun er også den eneste, hvor den "sande" anmeldelse kommer til sidst – i de tre andre tilfælde er der tale om, at kvinderne først anmelder voldtægt, og sagen ikke "bliver til noget" (dvs. sagen henlægges), hvorefter de hhv. 2 år, 4 mdr. og 1 år senere anmelder sig voldtaget igen og denne gang sigtes for falsk anmeldelse af voldtægt.

Det er interessant, om årsagen til at kvinderne sigtes for falsk anmeldelse "i anden omgang" kan søges i, at de tidligere har anmeldt sig voldtaget. Det er imidlertid vanskeligt at afgøre ud fra sagerne, især fordi der er tale om et meget lille antal at sammenligne med. Blandt de kvinder, der har anmeldt voldtægt (de sande), kan man til sammenligning konstatere, at 39 kvinder i løbet af undersøgelsens tre år anmeldte voldtægt mere end én gang.¹¹

Disse 4 tilfælde af "gengangere" er meget forskellige. I en sag ved man ikke helt, om den 13-årige kvindes anden anmeldelse dækker over et reelt traume tidligere i livet. For en anden kvindes vedkommende er det uklart, hvorfor hun trak sin første anmeldelse tilbage – politiet spørger, om hun er truet, idet hun pludselig ikke kender identiteten på manden, til trods for at han var en bekendt af hende og en fætter til hendes kæreste. Den tredje kvinde er bevisligt udsat for forsøg på voldtægt og senere også blufærdighedskrænkelser i "første omgang". Den

¹⁰ Der foreligger en uensartet/forkert praksis hos politiet mht. at oprette en sag pr. anmeldt forbrydelse. Det kan være umuligt at have med at gøre, når kvinden ved anmeldelsen siger, at gerningsmanden – f.eks. en eksmand – har voldtaget hende op mod 100 gange, men i sagerne med få detaljerede beskrevne voldtægter, burde der ifølge instrukserne være oprettet en sag pr. overgreb.

¹¹ 30 af disse kvinder anmelder 2 overgreb, 5 anmelder 3 overgreb og 4 anmelder 4 overgreb. For 30 af kvinderne drejer det sig om den samme gerningsmand (i mange tilfælde incest/pædofili eller ekspartner/nuværende partner). I langt de fleste af sagerne sker anmeldelserne på én gang, når kvinden henvender sig til politiet.

fjerde kvinde er nævnte A, der anmelder flere gange af vrede over at være blevet dårligt behandlet af de pågældende mænd, og hvor anmeldelserne formentlig derudover er et udtryk for frustration i et meget svært liv og måske kan anses for at være et alternativ til selvmordsforsøg.

Når man sammenligner de tre typer af gengangere (1. dem der står bag flere falske anmeldelser, 2. dem der har anmeldt både falsk og sandt og 3. dem der har anmeldt sandt flere gange) finder man, at den væsentligste forskel, hvad angår klassificeringen som falsk eller sand anmeldelse, ligger i kvindens indrømmelse af at have anmeldt falsk. I de sager, hvor kvinden i begge/alle anmeldelser sigtes for falsk anmeldelse, har hun forinden indrømmet, at anmeldelsen er falsk. Udover indrømmelsen er der ét andet forhold, der slår væsentligt ud: Stort set alle nævnte kvinder er særdeles belastede af forskellige problemer i livet. Der er tale om svære psykiatriske diagnoser og/eller alkoholskader (fra før fødsel), incest, depression, DAMP, voldeligt parforhold, prostitution, narkomani, forældremyndighedssag/trussel om fjernelse af børn osv. Det er oplagt at drage den slutning, at de kvinder der lever udsatte liv (f.eks. som prostituerede) er i risiko for flere overgreb, men en konklusion vedr. de "falske gengangere" er i hvert fald, at alle har anvendt falsk anmeldelse af voldtægt som et middel til at komme ud af en frustrerende og/eller uløselig situation. Anmeldelserne er foretaget både for at skjule depressionssymptomer over for en ny kæreste, for at beskytte sig mod en ekstremt voldelig og skizofren kæreste, for at hævne sig på en far, der har chikaneret hende hele livet, og muligvis som alternativ til selvmord – i hvert fald som en "ventil" i et overordentligt belastet liv med mange overgreb.

En interessant overvejelse er derfor, om det er kvindernes belastede liv, der gør, at de ender med at anmelde falsk – eller om det er kvindernes belastede liv og dermed følgende konsekvenser for livsstil og adfærd i det hele taget, der medfører, at de mistænkes for falsk anmeldelse.

1.3. Var anmeldelsen nu også falsk...

Når der i undersøgelsen tages udgangspunkt i sigtelser og ikke fældende domme, kan anmeldelsen om voldtægt være sand trods sigtelse for falsk anmeldelse heraf. De sager om falske anmeldelse af voldtægt anklagemyndigheden vælger at føre for retten baserer sig hovedsageligt på indrømmelse fra kvinden (29 ud af 33 sager, 88%). I 2 af sagerne har politiet noteret, at kvinden tilstår falsk anmeldelse, men begge disse kvinder nægter dette i retten. I den ene af de to sager dømmes kvinden, i den anden frifindes hun.¹²

I undersøgelsesmaterialet findes 2 eksempler på sager, hvor kvinden sigtes for falsk anmeldelse, men hvor det senere bevises, at anmeldelsen var sand, og at hun havde været udsat for hhv. forsøg på voldtægt og fuldbyrdet voldtægt. I begge sager er kvindens sigtelse for falsk anmeldelse efterfølgende slettet i Kriminalregistret:

Sag 1 handler om 19-årige Helle og er ganske omfattende, idet gerningsmanden over længere tid har forsøgt anden kønslig omgang med flere berusede og sovende kvinder i diverse toge. Han forsøger bedøve dem med vat og bedøvelsesmiddel, som han har medbragt, og som han placerer ud for kvindens ansigt. Kun én kvinde anmelder i første omgang, nemlig Helle. Hun sigtes imidlertid for falsk anmeldelse, idet hun ikke nærmere kan redegøre for sin færden pga. beruselse og – formentlig – bedøvelse, hvilket ingen er klar over på anmeldelsestidspunktet. Sigtelsen for falsk anmeldelse opgives på grundlag af Rpl. § 721, stk. 1, nr. 2 (bevisets stilling). Da gerningsmanden senere anholdes pga. andre lignende tilfælde, henvender Helle sig sammen med sin bistandsadvokat, og gerningsmanden erkender da forholdet.

Omhandlende dag har Helle været på job hele dagen og natten og bagefter været på diskotek med nogle af de andre medarbejdere. Hun kan huske, hun står på toget hjem, og at hun vågner flere timer efter og opdager, at hendes bukser er lynet ned og gledet lidt ned. Da hun kommer hjem til sin jaloux kæreste, opdager hun, at der er klippet hul i hendes strømpebukser og trusser ved kønsdelen. Hun er meget forvirret og ved slet ikke, hvad der er sket. Hun har rifter på lårene og smerter i underlivet og i armen. Hun mangler desuden sin mobiltelefon. Kæresten kontakter politiet og anmelder sagen. Han beskriver hende som fortumlet og fraværende. Nogle dage efter får hun en kvittering på at have anmeldt tyveri, hvilket overrasker både hende og kæresten. Det er først, da kæresten henvender sig til politiet og spørger om psykolog hjælp, at Helle henvises til Center for voldtægtsofre (CFV). Hun får en bistandsadvokat, der hjælper hende med at få politiet til at se på det som en sædelighedssag. Helle standsede sin uddannelse pga. manglende forståelse hos arbejdsgiveren, samt af angst for fulde mænd og mænd hun ikke kender og for at køre i tog alene. Hun fortæller om en meget ubehagelig kriminalassistent, som ikke troede på hende.

Gerningsmanden idømmes anbringelse på hospital for sindslidende, han diagnosticeres paranoid skizofren. Hjemme hos ham findes forskellige ejendele, der tilhører kvinderne i togene. Kvinderne har svært ved at fortælle så meget, og de har også svært ved at genkende ham. Gerningsmanden fortæller, at han ofte blev forhindret i at gøre noget ved pigerne, fordi der tilfældigvis kom nogen forbi og spurgte til hende. Han anholdes fordi en opmærksom lokofører undrer sig over, at en togdør er låst.

Den anden sag omhandler en mand, der anholdes og sigtes i en ny voldtægtssag (gruppevoldtægt) ca. et halvt år efter nedenfor beskrevne anmeldelse. Da den nye voldtægtssag på mange måder minder om den første – voldtægten sker bl.a. samme sted (i hans kiosk) – tages den første op igen, og manden dømmes herfor jf. straffelovens § 218 om seksuel udnyttelse af person i hjælpeløs tilstand. Kvinden, der anmeldte den første voldtægt, sigtedes i sin tid for falsk anmeldelse:

¹² Se tabel 2

Naya er 32 år og fra Afrika. Hun er prostitueret og narkoman. Gerningsmanden er 42 år og arbejder i en kiosk. Naya er blevet smidt ud af et herberg, fordi hun er fuld, og hun har derfor intet sted at sove. Hun kommer hen i kiosken, angiveligt for at købe noget. Gerningsmanden tilbyder hende noget at drikke (alkohol), og efter de har drukket et par timer, tilbyder han hende, at hun kan sove på en madras. Han lover hende, at han ikke rører hende, fordi han er muslim, gift og har børn. Hun falder i søvn, men vågner pludseligt med spredte ben og bukserne næsten taget af. Gerningsmanden står mellem hendes ben med erigeret lem. Hun slår og sparker ham, og kaster noget papir med menstruationsblod efter ham. Hun kommer ud af butikken, hvor en forbipasserende ser hende og ringer til politiet.

Gerningsmanden ændrer hos politiet forklaring flere gange i takt med at politiet præsenterer ham for beviser. Først siger han, at Naya aldrig har været i hans kiosk. Derefter siger han, at hun har været der. Senere siger han, at de har drukket øl sammen en time eller et par timer. Senere igen ændrer han det til, at Naya har tilbudt ham sex, og at hun var blevet sur over hans afvisning og derefter forlod kiosken.

Naya ter sig en del overfor både politi og personale på hospitalet. Hun slår bl.a. cigaretter ud af hånden på en kvindelig politibetjent og løber på et tidspunkt ud af bilen og råber til politiet: "mig narrer I ikke!" (fordi hun ser gerningsmanden, efter at politiet ellers havde oplyst, at han var anholdt). Hun anholdes derefter, bl.a. fordi hun bliver hysterisk og råber, at det hele er løgn, at politiet vil skyde hende i ryggen, og at hun ikke ønsker noget foretaget alligevel. Anholdelsen sker umiddelbart efter anmeldelsen. Hun bliver da sigtet for falsk anmeldelse. Påtale mod Naya opgives senere på grund af bevisets stilling (retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2).

I de 2 sager finder man – indenfor undersøgelsesperioden 2000-02 – altså ud af, at anmeldelserne om voldtægt, trods sigtelserne for falsk anmeldelse, alligevel var sande. Det kan ikke udelukkes, at der blandt de 100 sager om falsk anmeldelse i undersøgelsen findes flere sager, der faktisk ikke er falske, men hvor dette blot ikke kan bevises. De 2 sager er nemlig ret specielle, idet gerningsmanden begår ny voldtægt efterfølgende indenfor undersøgelsesperioden, og dermed rettes lyset mod ham igen for den oprindelige "falske" anmeldelse.

Udover de nævnte 2 sager giver 5 sager i materialet grund til at overveje, om kvinden i sagen muligt var udsat for et overgreb, selvom hun sigtes for falsk anmeldelse. En af disse er sagen om Gitte, hvor sigtelsen om falsk anmeldelse relaterer sig til forvanskning af bevismateriale – ikke til voldtægten som sådan:

Gitte har haft en affære med en mand fra samme arbejdsplads (begge er gift). Affæren ender med, at Gitte anmelder ham for adskillige gange at have voldtaget hende under brug af grov vold. Han sigtes for at have tvunget hende til samleje og anden kønslig omgang ved misbrug af tjenstlig og økonomisk afhængighed (han har en ledende stilling) samt for kvalificeret vold og voldtægt. Gitte har voldsomme skader, herunder kompliceret kæbebensbrud, brud på næse og skade på ryg/lændeparti. Hun sigtes for at have forvansket dele af bevismaterialet ved at have ændret på diverse mails, hun har sendt til ham (dette opklares, idet han opdager det og kan fremvise de oprindelige mails). Der er tale om et forhold blandt andet med et vist sadomasochistiske indhold. Sagerne om seksuel udnyttelse og voldtægt henlægges herefter, idet det via mail-korrespondancen fremstår som om, Gitte selv var interesseret i det seksuelle samkvem. Sagerne om vold henlægges også, idet det lægges til grund, at Gitte pga. disse ændringer i korrespondancen ikke er troværdig som vidne. I den sidste afhøringsrapport står: "afhørte havde psykisk vanskeligt ved at gennemføre afhøringsforløbet, hvorfor dette i overensstemmelse med advokat (navn udeladt)'s ønske og rådgivning herom blev tilendebragt."

Det kan ikke i ovennævnte sag sikkert fastslås, om selve anmeldelsen om voldtægt faktisk var falsk. Sagen er registreret som falsk anmeldelse, idet kvinden sigtes for at have forvansket dele af bevismateriale jf. Straffelovens § 164, stk. 2. Det ligger fast, at hun har haft en del

frivillige samlejer med manden, men det ligger også fast, at hun til sidst pådrager sig alvorlige skader bl.a. knoglebrud, der er stærkt medvirkende til anmeldelsen af sagen.

I en anden af de 5 nævnte sager, drejer det sig om tilbagekaldelse af anmeldelsen på grund af trusler. Det er en situation, der må tages med i betragtning, når omfanget af falske anmeldelser skal fastlægges. Det ses ikke sjældent i sager, hvori der anmeldes voldtægt, at kvinden af forskellige årsager ønsker at trække anmeldelsen tilbage. Det forholder sig imidlertid således, at en anmeldelse af voldtægt ikke kan trækkes tilbage. Det er op til anklagemyndigheden, hvorledes en sådan anmeldelse skal afgøres. Selvsagt lægges der i vurderingen vægt på, om kvinden vil deltage eller ej: En voldtægtssag vil – i hvert fald uden andre vidner – næppe falde heldigt ud i retten, såfremt kvinden ikke vil vidne mod manden. I de tilfælde hvor kvinden ønsker at trække anmeldelsen tilbage pga. trusler og da finder ud af, at det kan hun ikke, kan hendes eneste mulighed være, at "indrømme", at anmeldelsen er falsk – selvom den ikke er det. I en sådan sag kan politiet sigte kvinden for falsk anmeldelse, men kvindens indrømmelse af at anmeldelsen er falsk giver da ikke altid den fornødne fornemmelse af, at sagen er falsk:

Maria er 31 år og har børn. Hun passer sin ekskærestes (A) hus, mens han er i udlandet. I huset bor også A's bror (B), men han er indlagt på hospitalet. Da A og B er hjemme igen, vil A ifølge Marias anmeldelse have sex med Maria, men hun vil ikke. Broderen får besøg af en ven (C) den dag, og de går alle 3 ind til Maria. A siger, at nu skal hun prøve noget, der er enhver kvindes drøm. Derefter voldtager de hende alle 3 både vaginalt og analt. Maria skriger af smerte og tisser i sengen, hvorefter mændene trækker sig væk fra hende. Hun tager sit tøj på, på nær trusserne, og går derfra. Politiet kører hende på hospitalet, men hun går i panik og forlader stedet af angst for sig selv og sine børn. Politiet kører hende på hospitalet igen, hvor man konstaterer skade i anus. A og B anholdes senere (man finder aldrig C). De sover i huset, og i baghaven står en tønde, hvorfra det ryger. Det viser sig at være noget tøj, der er brændt, heriblandt Marias trusser. A og B kan ikke forklare, hvordan trusserne er endt der. I huset finder politiet desuden 4 våben, der ikke er våbentilladelse til. Efter A og B har været varetægtsfængslet nogle dage, ønsker Maria at trække anmeldelsen tilbage. Af sagen fremgår, at politiet mener, at Maria er blevet truet til at trække anmeldelsen tilbage. Af sagen fremgår, at Maria er tidligere narkoman og tidligere straffet bl.a. for berigelseskriminalitet, og hun idømmes 30 dages ubetinget fængsel for falsk anmeldelse.

Et forskningsprojekt udført på Rigshospitalets Center for Voldtægtsofre i København viser, at der findes eksempler på, at kvinder der anmelder voldtægt senere over for politiet tilkendegiver, at de ønsker at trække anmeldelsen tilbage, og at dette sker pga. trusler¹³.

Det kan heller ikke udelukkes, at følelsen af egen skyld hos voldtagne kvinder kan give anledning til, at kvinden ønsker at trække anmeldelsen tilbage, og dermed kan anmeldelsen komme til at fremstå som falsk. Set i bagklogskabens lys bliver nogle kvinder meget kritiske overfor sig selv. Ofte hænger dette bl.a. sammen med en opfattelse af kønsroller og moral, som lægger ansvaret for overgrebet på kvindens skuldre, f.eks. opfattelsen af hvor "langt man kan gå" med kys og føleri eller tilbud om overnatning, uden at det nødvendigvis skal føre til samleje. I disse situationer tager kvinden i nogle tilfælde ansvaret fra manden og mener, at det er hendes egen skyld – "har man sagt A, må man også sige B" – uanset at hun faktisk i første omgang er helt sikker på, at hun sagde fra over for overgrebet. Problemet heri er ikke, at kvinden forsøger at tage ansvar for sin egen opførsel, idet dette kan være et godt tegn på, at en hensigtsmæssig og fremadrettet bearbejdelse af overgrebet er begyndt. Problemet ligger i, at kvinden kan være så traumatiseret af det skete, at hun samtidig ønsker at fortrænge overgre-

¹³ Refereret i artikel af Bodil Pedersen, "Seksualiserede OVERGREB og (FALSKE) anklager", Psykolog Nyt, nr. 18 – 2006, side 9. 13.: En kvinde ønsker at trække sin anmeldelse tilbage pga. trusler fra gerningsmanden, der stadig går frit rundt, uanset det ville medføre straf for hende selv (om kvinden sigtedes for falsk anmeldelse eller ej fremgår ikke). Endvidere er der eksempel på en kvinde, der i første omgang henvendte sig til politiet, men hvor det senere viste sig, at en veninde, der havde været til stede ved overgrebet, ikke ønskede at vidne alligevel, fordi hun var bange for gerningsmanden. Yderligere havde en betjent rådet kvinden til at frafalde anklagen, da gerningsmanden tilhørte en gruppe, der af politiet var kendt som meget voldelig. Det fik kvinden til at opgive sagen.

bet eller bliver usikker på, hvad der egentlig er sket. Det kan dermed blive langt mere "spiselig" for kvindens psyke at konkludere, at det ikke var et overgreb, men blot en misforståelse mellem dem – og at misforståelsen faktisk var hendes egen skyld. Det vil for nogen være lettere at leve med en misforståelse end med følelsen af overgreb. At pålægge sig selv ansvar kan endvidere medføre, at der skabes en form for tryghed ovenpå den angst, en voldtægt kan medføre. Kan kvinden eksempelvis forklare sig selv, at overgrebet skete, fordi hun var ude efter kl. 22 om aftenen, eller fordi hun gik alene på en sti eller tilbød en bekendt at overnatte, fordi han havde svært ved at komme hjem om aftenen/natten, så kan hun gardere sig mod at overgrebet sker igen: hun kan blive hjemme om aftenen, aldrig tilbyde overnatning til nogen osv. At tage skylden for det skete bliver dermed en måde at skabe orden i et følelsesmæssigt kaos i kvindens liv.

Disse psykiske reaktioner kan således resultere i en helt absurd følelse af egen skyld, som går langt ud over, hvad der er rimeligt. Og at en mand der har begået voldtægt går fri.

Efter en kontaktvoldtægt kan kvinden føle, at hun tog fejl af manden og/eller situationen. Hun har på en eller anden måde haft kontakt med ham op til voldtægten uden at have tænkt den tanke, at det kunne ende med voldtægt. Det fremgår af kvindernes vidneforklaringer i sagerne, at tanken om voldtægt ikke falder dem ind på noget tidspunkt i forløbet. Allerede dér spørger nogle kvinder sig selv, hvorfor de ikke så tegnene – "hvordan kunne jeg være så dum?!". Politiet vil under afhøringen forsøge at fastlægge hændelsesforløbet og også være kritiske over for kvindens oplysninger i efterforskningsøjemed og for at sikre den mistænktes retssikkerhed. Det kan føre til spørgsmål om, hvorfor hun inviterede ham til at overnatte, hvis hun ikke "ville noget"...hvorfor hun ikke bad ham gå, da han begyndte på mere, end hun var klar til...hvorfor hun ikke råbte på hjælp osv. Der er ingen tvivl om, at de spørgsmål kan være med til, at kvinden bebrejder sig selv det skete, og dermed i nogle tilfælde ikke ønsker at fortsætte sagen. I forvejen kan kvinden gå rundt med tanker omkring hendes fysiske modstand mod voldtægten. Nogle kvinder oplever, at de "fryser" i situationen og på grund af angst og chok ikke får kæmpet så meget imod, som de efterfølgende synes, de kunne/burde have gjort. I nogle sager har kvinden nægtet at samarbejde mere med politiet, og politiet kontakter da en veninde eller søster for at forsøge at få kvinden til afhøring. Den pågældende søster eller veninde kan da fortælle politiet, at kvinden har haft det så dårligt med hele sagen og politiets måde at tackle det på, at hun aldrig ville have anmeldt, hvis hun havde vidst, det ville være sådan. Man kan ikke afvise, at fortrydelsen kan skyldes, at anmeldelsen faktisk var falsk – men heller ikke at kvinden har det så dårligt med det skete, at hun simpelthen ikke magter retssystemets behandling.

Alt i alt er det ikke vanskeligt at forestille sig, at en kvinde kan ønske at trække anmeldelsen tilbage, uanset den var sand. Ved at trække sagen tilbage, kan kvinden imidlertid risikere en sigtelse for falsk anmeldelse.

I sagen om "Jasmin" tror politiet ikke, at sagen er falsk, selvom hun ender med at fastholde det. Politiet vælger alligevel til slut at sigte hende for falsk anmeldelse:

Kommunen anmelder, at Jasmin er blevet voldtaget af sin ca. fem år ældre bror. Det sker en nat, da Jasmin er 15 år, og broderen kommer hjem fra fest. Han truer hende både under og efter med at han vil sladre til forældrene, hvis hun siger noget.

Jasmin tager truslen alvorligt, idet hendes familie er meget imod den kæreste, hun har. Hun er bange for, at hun vil blive efterladt i forældrenes hjemland i sommerferien, hvis familien finder ud af det. Ved afhøringerne af familien bl.a. Jasmins fars søster og Jasmins mors søster står det klart, at familien er bange for Jasmins far, der kan være voldelig. Familien vil ikke have, hun ser kæresten, fordi de mener, han ikke er fin nok til hende. Derudover er han 6 år ældre end Jasmin, og familien tror, han er involveret i kriminalitet. Jasmins bror – gerningsmanden – er kendt i Kriminalregistret for vold og brugstyveri.

Anmeldelsen kommer i første omgang i stand, idet Jasmins socialrådgiver hører om overgrebet gennem en anden ansat. Rådgiveren har derefter en samtale med Jasmin, der ikke vil anmelde det af frygt for at familien så ikke ville kendes ved hende mere, "sluttelig var de dog blevet enige om, at gå til politiet", siger rådgiveren til rapporten. Jasmin siger ved afhøringen, at hun nu er bange for, hvad der vil ske pga. anmeldelsen, at der ville blive uro i familien, og at broderen vil blive gal på hende.

I anden rapport står: kommunen v. socialrådgiveren "meddelte d.d. at hun går's dato, havde underrettet forurettedes forældre (navne udeladt) om forholdet blev anmeldt til politiet. De var også bekendt med, at datteren skulle afhøres d.d. og sagsbehandleren skulle deltage. De havde ikke gjort indsigelser. De var bekendt med overgrebet, men var flove over det."

Familien tror dog mest på broderen, og Jasmin flygter hen til sin kæreste. Efter megen drama og skænderi – og en del måneder – lader det til, at familien er blevet "bedre venner" igen, og Jasmin lover at tage med på sommerferie, idet man har fået en person fra familien – som Jasmin stoler på – til at love at hente hende, hvis der skulle ske noget – dette efter aftale med kommunen. På ferien er det forbudt Jasmin at ringe til kæresten, men hun snyder og låner telefoner af forskellige. Kæresten kontakter da politiet og fortæller, at Jasmins far har banket hende – moderen har angiveligt også været med til at slå hende. De har hele tiden forsøgt at presse hende til at opgive kæresten. De truer også med, at hun ikke kommer tilbage til Danmark, hvis hun ikke lover at droppe ham. Det lover hun, for ellers tror hun ikke, hun må komme hjem. Jasmin bekræfter dette overfor politiet, da hun kommer hjem – de havde inddraget hendes pas. Samme dag hun er tilbage i DK, forlader Jasmin hjemmet og tager ingenting med. Hun taler kun med familien i telefon to gange i løbet af de ti dage, der er gået, fra hun er kommet hjem. Hun havde da fået at vide, at hun ikke længere er en del af familien.

Kæresten fortæller, at Jasmin ændrede sig efter overgrebet (han vidste ikke, at det var sket, for hun havde ikke fortalt ham det). Han kunne mærke på hende, at der var noget galt. Han undrede sig over, at hun pludselig ikke ville sove alene hjemme og altid havde veninder sovende eller sov hos dem.

Kort tid efter anmeldelsen kontakter Jasmin politiet og vil trække den tilbage. Forklaringen er: Familien har nu accepteret hendes kæreste, og hun er også gravid med hans barn. Hun vil derfor ikke lave mere ballade i familien, og vil gerne kunne tale med broderen senere hen i livet – hun mener ikke, han kan huske, hvad han har gjort. Desuden er hendes anden bror i fængsel og familien skammer sig meget over problemerne internt i familien, så hun vil ikke gennemføre sagen. Hun tør ikke gå op mod familien igen, nu når de endelig har godkendt hendes kæreste. Hun fastholder, at hun blev voldtaget, og har forklaret det samme flere gange samt skrevet brev om det skete til sin kæreste, hvoraf samme handlinger/fremgangsmåde fremgår.

Da politiet siger, hun ikke bare kan trække sagen tilbage, udtaler hun, at så må hun jo sige, det er løgn, og derefter vil hun ikke udtale sig yderligere. Ved afhøring fremkommer flg.: det er synd for broderen, at han skal i fængsel, nu når han skal forloves – og da han jo ikke har gjort noget mod hende. Hun kan slet ikke huske at have forklaret om voldtægten, som der står i rapporten, og siger at det hele er løgn. Betjenten afhører hende grundigt om, hvorfor det hele nu pludselig er løgn, men Jasmin fastholder hele tiden. Da sigtes Jasmin for falsk anmeldelse, som hun erkender. Politiet skriver i notat på sagen, at man mener, Jasmin er presset til at trække anmeldelsen tilbage, og man mener, at hun faktisk er blevet voldtaget af broderen.

Sigtelsen mod "Jasmin" henlægges med hjemmel i retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2 (bevi-sets stilling).

Blandt de 100 sager er der altså mindst 7 sager, hvor kvindens reaktion, øvrige beviser/vidneudsagn i sagen eller senere pågribelse af manden i anden voldtægtssag gav anledning til at overveje, om sagen nu også var falsk.

1.4. Skjulte falske

Man kan selvfølgelig også forestille sig, den anden vej rundt, at der forekommer sager blandt de sande, som reelt er falske. Det er også en mulighed, at der eksisterer en række falske anmeldelser, som blot ikke indgår i undersøgelsesmateriale, idet politiet afviser dem, allerede når de forsøges anmeldt.

Mistanke-sager

En vurdering af om der findes sande sager, der reelt er falske er foretaget ved at se nærmere på et delmateriale, i alt 761 sager (60%).¹⁴ Dette delmateriale er ikke et statistisk tilfældigt udvalgt af alle sager, men selv om udvælgelsen ikke er sket ved ren lodtrækning, er der ikke noget, der tyder på at sagsudvalget er skævt. Udvalget er sket ved, at sager fra et antal politikredse – både små og store kredse – er indgået i den rækkefølge, de blev indsendt til brug for undersøgelsen.

Af de 761 sager vurderes alene sager afgjort i henhold til retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 1, (opgivelse af sigtelse mod en mistænkt, idet sigtelsen anses som grundløs), samme lovs § 721, stk. 1, nr. 2, (opgivelse af sigtelse pga. bevisets stilling) samt samme lovs § 749, (afvisning af anmeldelse eller indstilling af efterforskningen). Derudover er også sager, der er endt med at blive "sat i bero" vurderet. I bero-sagerne er der ofte ikke fundet nogen gerningsmand.¹⁵

Kriterierne for blandt de herved afgrænsede sager at vurdere, at der er tale om en sag, hvor der kan være mistanke om falsk anmeldelse (*mistanke-sager*) er følgende:

- kvinden har trukket anmeldelsen tilbage, uden at hun sigtes for falsk anmeldelse, og hvor oplysninger i sagen samtidig indikerer, at anmeldelsen er falsk, f.eks. er der uvildige vidner, der modsiger kvinden på afgørende punkter.
- den politibetjent, der afhører kvinden, har skrevet et notat eller en bemærkning på sagen, hvoraf fremgår, at han/hun mistænker, at kvinden lyver - i en sag står der eksempelvis, at man gør kvinden opmærksom på, at hun "læner sig op af en sag om falsk anmeldelse".
- kommentarer og spørgsmål i sagen i øvrigt viser, at betjenten mener, anmeldelsen er falsk (men f.eks. ikke sigter kvinden pga. manglende bevis).

Det er dermed i udgangspunktet politiets bemærkninger i sagen og i øvrigt efterforskningen af sagerne, der her lægges til grund for mistanke-vurderingen. Det må derfor understreges, at en af sagens vigtigste tekster, nemlig afhøringen af kvinden, skrives af den sagsbehandlende betjent og på baggrund af de spørgsmål, betjenten vælger at stille kvinden. Kvinden kan godkende afhøringen, hvis hun vil, ved at skrive under på denne. Dette gør de fleste. Gennem en længere afhøring kan det dog ikke udelukkes, at der sker misforståelser mellem kvinden og den afhørende betjent. Det afhænger meget af de ressourcer, den pågældende kvinde er i besiddelse af, om hun efter afhøringen kan overskue vidneforklaringen, herunder anmode om at der foretages ændringer i afhøringsrapporten. Hun kan være for træt og chokeret til, at hukkommelsen fungerer optimalt, og det kan heller ikke udelukkes, at man som anmeldende kvinde ikke har lyst til at blive opfattet som besværlig og kværulerende af den betjent, der skal behandle anmeldelsen. Kvinderne afhøres flere gange for at uddybe den første forklaring. Stemmer disse forklaringer ikke overens, vil hun typisk blive foreholdt dette – også i en even-

¹⁴I de 761 sager indgår 54 sager, som i denne undersøgelse "i forvejen" betragtes som falske, altså er en del af de 100 falske anmeldelser, og er dermed ikke "skjulte" falske sager.

¹⁵Blandt bero-sagerne er der ofte tale om, at gerningsmanden ikke findes. 78 pct. af alle sager sat i bero er overfaldsvoldtægter.

tuelt senere retssag. Samtidig afhænger afhøringens resultat naturligvis også af betjentens forhold, såsom betjentens holdning til kønsroller mv. Som i alle andre sager spiller betjentens generelle menneske- og livssyn ind. Det kan også have betydning, om betjenten tidligere har behandlet en falsk anmeldelse om voldtægt – eller har hørt om sådanne sager fra kolleger. Har man tidligere troet på en kvindes anmeldelse om voldtægt og lagt et stort arbejde i at opklare sagen for så senere at finde ud af, at anmeldelsen var falsk, kan det ikke udelukkes, at medføre, at den næste kvinde, der anmelder voldtægt, mødes med mistro. Dette betyder, at en sag, der mistænkes som falsk af én betjent, ikke nødvendigvis vil blive vurderet ligeså af en anden betjent.

Af de 761 gennemgåede sager afgjort i henhold til ovenstående er der indikationer på mistanke om falsk anmeldelse i 85 af sagerne. De fordeler sig således:

- 34 af 211 sager afgjort jf. Rpl. § 721, stk. 1, nr. 2 (bevisets stilling)¹⁶
- 4 af 11 sager afgjort jf. Rpl. § 721, stk. 1, nr. 1 (sigtelse grundløs)
- 22 af 47 sager afgjort jf. Rpl. § 749 (afvisning af anmeldelse/indstilling af efterforskning)
- 25 af 204 sager sat i bero.

Ifølge Retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 1 kan en anmeldelse opgives, selvom der er sket sigtelse i sagen, såfremt sigtelsen er "grundløs". Kun 20 af undersøgelsens samtlige 1.364 anmeldelser om voldtægt, dvs. knapt 2%, sluttet med hjemmel i denne bestemmelse.

- At sigtelsen vurderes som grundløs i de 20 sager, skyldes en af nedenstående årsager:
- Der anholdes og sigtes en forkert mand, f.eks. efter overfaldsvoldtægt, hvor man kun er i besiddelse af et signalement, ikke et navn
- Anmeldelsen var en misforståelse af sproglige eller kulturelle grunde
- Anmeldelsen fremkom pga. usikkerhed omkring handlingsforløbet f.eks. pga. indtagelse af alkohol og/eller stoffer
- Anmeldelsen fremkom pga. tidligere traume (psykiske problemer)
- At kvinden føler sig voldtaget, men ikke efter egen forklaring har gjort nogen som helst form for modstand, hvorfor det var umuligt at vide for manden, at hun ikke ville, og dermed er forsætskravet til gerningsindholdet i § 216 ikke opfyldt
- At der er tale om et andet seksuelt overgreb end beskrevet i § 216, f.eks. § 218, hvor efter "Den, der skaffer sig samleje uden for ægteskab med en person, der befinder sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen" straffes med fængsel (såfremt man ikke er ægtefæller). Det kan f.eks. være at kvinden sover eller nærmest er "gået ud" pga. alkoholindtagelse.
- Politiet mener, anmeldelsen er falsk

¹⁶ Retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2 "bevisets stilling" hjemler adgang for Politimesteren til at afslutte en sag, selvom der er sket sigtelse af en gerningsmand. Der er her tale om sager, hvor politiet har sigtet en gerningsmand for voldtægten, idet man mente, der var grund her til, men hvor anklagemyndigheden senere beslutter, at beviserne i sagen ikke med den fornødne sikkerhed ville kunne føre til domfældelse. Det er typisk sager, hvor der ikke foreligger en hovedvægt af beviser for hverken det ene eller det andet – det kan f.eks. være "påstand mod påstand", eller sager hvor beviser peger på, at der *kan* være tale om voldtægt, men hvor man ikke med en fornøden sikkerhed kan formode det.

Politiet sigter i de sidstnævnte sager *ikke* kvinden for falsk anmeldelse, selvom de mistænker det nok til at afslutte sagen mod den sigtede mand jf. § 721, stk. 1, nr. 1, "sigtelser grundløs". Et eksempel:

Henriette og gerningsmanden har kendt hinanden et halvt års tid – de har været kolleger og kærester. Da Henriette anmelder sig voldtaget af ham, hjemme hos ham efter en fest, lyver hun om, hvorvidt de har haft et forhold før. Hun fortæller, at hun godt vidste, han gerne ville have sex med hende, men hun ville bare gerne overnatte hos ham efter festen, som hun har gjort før, fordi hun har langt hjem. Det siger hun også til ham. Da hun vil i seng og sove, tager han imidlertid sit tøj af og begynder at røre ved hende. Hun beder ham flere gange lade være, siger at hun ikke vil, men han lægger sig ovenpå hende og gennemfører samleje med hende alligevel. Hun beder ham stadig flere gange om at stoppe, men giver til sidst op. Han vender hende om, så hun ligger på alle fire, slår hende også på balderne. Hun har mærker på hofterne efterfølgende, idet han har holdt meget hårdt fast i hende bagfra. Til hendes bønner om at stoppe, siger han, at han "lige vil komme først". Hun fortæller, at hun er bange for ham, fordi han tidligere har tiltvunget sig samleje, og at han altid blev aggressiv, når hun ikke ville, hun har bl.a. set ham slå hårdt ind i en væg. I et notat på sagen står der:

"Fou er gjort bekendt med, at hun har bevæget sig på kanten af en falsk anmeldelse, og muligt vil der komme en sigtelser mod hende. Dette kunne hun godt forstå, men hun mente nu stadig, at (gerningsmands navn udeladt) havde tiltvunget sig samlejet mod hendes vilje, da hun flere gange havde sagt nej. Hertil gjort bekendt med, at hun jo selv kunne være gået, da hun ikke var blevet holdt tilbage og ej heller truet. Min helt egen konklusion er nok den, at fou ikke var "klar" til samlejet, og da sigtede så blot forlod hende, da han havde fået udløsning, for at gå ned til vennerne igen, blev hun skuffet og ked af det, og derfor mente hun, at han havde gjort noget forkert. Da hun så skulle forklare sin far om sammenhængen, hvor hun ikke har fortalt den sande historie, vil faderen naturligvis, at forholdet skal anmeldes til politiet."

Spørgsmålet om Henriettes modstand bliver hovedårsag til, at man standser efterforskningen af sagen. Man bemærker bl.a., at hun kunne være gået. Det er imidlertid ikke nødvendigt for Henriette at gøre mere modstand end at sige fra for at være omfattet af voldtægtsbestemmelsen. Ej heller er det et krav, at manden skal have udøvet vold eller direkte truet med vold; Henriette kan føle sig truet pga. hans opførsel og situationens truende karakter, som i denne sag går ud på, at manden lægger sig ovenpå hende, selvom hun har sagt fra flere gange, at han ikke stopper samlejet, selvom hun stadig beder ham om det osv.: "Der stilles ringe krav til truslen om vold, hvis de øvrige omstændigheder tyder på en tvangssituation" jf. Kommenteret straffelov¹⁷. Det faktum at manden har opført sig aggressivt og tidligere har tiltvunget sig samleje har også betydning. Henriettes sag står imidlertid svagt bevismæssigt, der er nærmest tale om påstand mod påstand, og Henriette gøres bekendt med, at hun bevæger sig på kanten til falsk anmeldelse – muligt fordi hun lyver om at have haft et seksuelt forhold til manden tidligere.

Sagerne afgjort med hjemmel i Retsplejelovens § 749 er sager, hvor politi og anklagemyndighed ikke mener, der er grundlag for efterforskning/videre efterforskning af sagen. Man afviser decideret anmeldelsen, eller man indstiller efterforskningen.

For at anvende denne hjemmel i loven, må der ikke være rejst sigtelser mod en evt. gerningsmand. Det betyder ikke nødvendigvis, at politiet i disse sager ikke har talt med den af anmeld-

¹⁷ Kommenteret straffelov, Speciel del, Kommenteret af Vagn Greve, Asbjørn Jensen, Gorm Toftegaard Nielsen, 8. omarbejdede udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2005, side 264.

der eller andre vidner udpegede gerningsmand – politiet kan have afhørt ham "uden sigtelse".¹⁸

En af mistanke-sagerne i denne kategori er nedenstående:

Ditte findes sovende/"væk" ved nogle buske i en have tilhørende et festlokale, hvor der afholdes studentefest bl.a. med hende som deltager. Hun vurderes af fyrene, der finder hende, til at være meget fuld, og de hjælper hende indenfor. Kort forinden har de hilst på en mand fra festen, der er på vej ind fra haven – et vidne siger, han kom løbende. Et andet vidne spørger manden, hvad han har lavet, og han svarer, at han "har lavet noget lort". Manden er kæreste med vidnets lillesøster...

Ditte kaster op og hendes søster kommer. Til søsteren fortæller Ditte, at hun er "blevet bollet", selvom hun sagde, hun ikke ville. Hun mener ikke, det var en, der var med til festen. Han havde fundet hende liggende på græsset, fordi hun var fuld/træt og havde truet hende med tæv, hvis han ikke måtte "bolle hende". Hun havde sagt, hun ikke ville, men han havde gjort det alligevel – han havde brugt kondom. Søsteren kontakter politiet og anmelder.

Nogle dage efter henvender en mandlig festdeltager sig til politiet og fortæller, at han havde samleje med Ditte i haven, men at det var frivilligt – han mener stadig, kondomet ligger på stedet. Og det gør det. Han havde tidligere på aftenen kort talt med Ditte, idet der havde været en "isterningeleg", hvor man skulle give en isterning videre som ved et kys. Det bekræfter Ditte og et vidne. Derudover har der ikke været nogen kontakt, og Ditte mener ikke, han er personen, der voldtog hende.. Han mener ikke, Ditte var særligt fuld, selvom hun da var beruset. Foreholdt vidnets forklaring om, at han har sagt, han har lavet noget lort, siger han, at det var fordi, han var sammen med en, selvom han havde en kæreste. Et af vidnerne, der finder Ditte i haven, fortæller at hun er "næsten totalt livløs", hvilket stemmer dårligt overens med mandens forklaring om, at Ditte kun var lidt beruset – og med det faktum, at Ditte ikke kan genkende ham som værende gerningsmanden. Ditte kaster op lige bagefter og 3½ time efter har hun en promille på 1,28.

Politimesteren slutter sagen på § 749, stk. 2 med henvisning til at flere vidner underbygger mandens forklaring end Dittes.

Af notat på sagen fremgår, at man har overvejet at sigte Ditte for falsk anmeldelse, men ikke mener at hun kan dømmes.

Det er svært at pege på, hvad der har betydning for, at politiet i visse sager ikke tror på kvinden. Bemærkninger i sagerne om kvindernes seksualliv og vidners kommentarer om kvindens karakter og troværdighed kan have betydning, men det kan ikke afvises, at man har søgt oplysninger herom, fordi man som udgangspunkt har fundet kvinden utroværdig fra første færd af andre grunde.

Der er altså indikationer på, at der *kan* være "skjulte" falske anmeldelser – i hvert fald ifølge den sagsbehandlende politibetjents anskuelse.

En måde at validere casegennemgangens resultater på, er at sammenligne denne "mistanke-gruppe" statistisk med hhv. falske og sande anmeldelser. Ligner mistanke-gruppen i højere grad de falske end de sande sager, kan det underbygge mistanken om, at sagen reelt er falsk, selvom kvinden ikke sigtes herfor og/eller indrømmer, at den er falsk. Dette forudsætter imid-

¹⁸ Af de 24 mistanke-sager, der er afgjort med hjemmel i Rpl. § 749, afhøres gerningsmanden i de 16 af sagerne. I yderligere 3 sager har kvinden udpeget en gerningsmand, men politiet vælger at undlade at afhøre ham. I de øvrige 5 sager findes ingen gerningsmand. I de sager, hvor en gerningsmand afhøres, dvs. han afhøres uden sigtelse, indstilles sagen ofte ud fra samme argumentation som i de sager, hvor gerningsmanden sigtes: påstand mod påstand.

lertid, at der grundlæggende er statistiske forskelle på de falske og de sande anmeldelser, idet man ellers ikke kan sige, om mistanke-gruppen mest ligner de falske eller de sande anmeldelser¹⁹.

Ved den statistiske sammenligning viser det sig, at mistanke-sagerne til dels ligner de falske anmeldelser. Dette gælder for så vidt angår den højere andel af fuldbyrdet voldtægt i forhold til forsøg på voldtægt. Derimod følger fordelingen af overfalds-, kontakt- og partnervoldtægt ikke helt de falske anmeldelser, idet der er tale om en lidt lavere andel overfaldsvoldtægter blandt mistanke-sagerne, end der er blandt de falske sager. Dette betyder derfor også, at andelen af kontaktvoldtægt og partnervoldtægt er højere blandt mistanke-sagerne, end blandt de falske sager. Hvad angår fordelingen af solo- og gruppevoldtægt ligner fordelingen af mistanke-sagerne hverken de falske eller den øvrige (sande) del af sagerne, men befinder sig et sted "midt i mellem"²⁰.

Det kan tyde på, at nogle af mistanke-sagerne ligner de falske, mens andre ikke gør, men man kan ikke statistisk be- eller afkræfte, at der findes et stort antal falske anmeldelser blandt mistanke-sagerne. Hvis mistanke sagerne reelt er falske, kan en mulig forklaring på manglende sigtelse for falsk anmeldelse i nogle tilfælde være, at det simpelthen er vanskeligere at bevise, at en anmeldelse af kontaktvoldtægt er falsk. Der er dog intet statistisk, der underbygger, at der skulle være færre beviser/spor/vidner eller dårligere forklaringer i mistanke-sagerne, så politiets mistanke må opstå på andet grundlag.

Som det viser sig i afsnittet om kvinden bag de falske anmeldelser,²¹ findes der dog vægtige forskelle mellem hhv. de falske anmeldere, anmelderne i mistankegruppen og de øvrige sande anmeldere. Det kan konstateres, at kvinderne i mistanke-gruppen *ikke* ligner de falske anmeldere, hvilket viser sig ved, at de er mindre belastede af alvorlige vanskeligheder i livet²². Forklaringen kan være, at de mindre belastede piger – de "pæne piger" – nok mistænkes og muligt *har* anmeldt falsk, men ikke sigtes. Forklaringen kan imidlertid også være omvendt: At en stor del kvinder mistænkes for falsk anmeldelse på et uretmæssigt grundlag – og at det er de hårdest belastede af disse, der under alle omstændigheder sigtes og/eller indrømmer falsk anmeldelse af voldtægt. Under alle omstændigheder peger delanalysen på, at det ikke er tilfældigt, hvem der sigtes for falsk anmeldelse af voldtægt.

Anmeldelser, der afvises

Under udarbejdelsen af undersøgelsen har der ofte været kontakt til politikredse landet over. Af samtaler med en del betjente fremgik det, at der findes en tilsyneladende ret udbredt opfattelse gående ud på, at antallet af falske anmeldelser af voldtægt er meget højt. Adskillige af de adspurgte mente bl.a., at der er tale om "rigtig mange" falske anmeldelser. Nogle sagde "halvdelen" – og en enkelt udtrykte det i samtalen således: "Du ved godt, at næsten alle anmeldelser om voldtægt er falske, ikke?". Modsætningsvis var der én betjent, der gav udtryk for, at han bestemt ikke mente, der var mange falske anmeldelser.

Man kunne forestille sig, at årsagen til, at en del betjentes opfattelse af, at der eksisterer mange falske anmeldelser, baserer sig på erfaringer med anmeldelser, der ikke er "blevet til noget". Dvs. at der ikke oprettes en sag på baggrund af kvindens forsøg på at anmelde, f.eks. fordi man "på forhånd" anser den for falsk. På den måde vil den falske anmeldelse ikke være registreret noget sted. Det er ikke på grundlag af nærværende undersøgelsesmateriale muligt at vurdere, om der findes et antal "forsøg på falsk anmeldelse" af voldtægt. Sagsmaterialet

¹⁹ Som det beskrives i de næste afsnit findes der ikke mange forskelle på falske og sande anmeldelser. Dog skiller enkelte oplysninger sig ud og karakteriserer dermed de falske anmeldelser: 1. en overrepræsentation af fuldbyrdede overfaldsvoldtægter, 2. stort set ingen eks partnere eller partnere anmeldes, 3. en overrepræsentation af gruppevoldtægter, 4. trusler forinden og efter voldtægten angives i noget højere grad i de falske anmeldelser.

²⁰ Procentandel gruppevoldtægt: de 54 falske 37 pct., Mistanke-gruppen 21%, Øvrige/sande sager 11%.

²¹ Afsnittet "Kvinderne i "mistanke-gruppen".

²² Her er tale om misbrugere af alkohol, medicin og/eller narko, beskæftigelse som prostitueret, psykiske problemer, handicaps fysiske som mentale, sindssygdom, Manglende beskæftigelse i form af bistandsmodtager eller førtidspensionist, kendt i Kriminalregisteret, tidligere udsat for seksuelle overgreb f.eks. i barndommen, Aktuel eller tidligere psykologisk/psykiatrisk behandling.

tager jo nemlig sit udgangspunkt i, at der hos politiet oprettes en voldtægtssag på grund af anmeldelsen om voldtægt. Politiet skal oprette sagen med journalnummer indeholdende gerningskode for voldtægt, såfremt der modtages anmeldelse om voldtægt. Oprettelse af en sag med dette journalnummer, indgår sagen ikke i nærværende undersøgelse. Anmeldelsen kan oprettes med et såkaldt undersøgelsesnummer i stedet, eller anmeldelsen kan være blevet direkte afvist ved anmeldelsen, uden at der noteres noget om den. Dette er ikke korrekt procedure, men kan ikke afvises at være foregået. Det kan således ikke vurderes, om der findes et antal voldtægtsanmeldelser, der ikke er "blevet til noget" – og om der heriblandt også indgår falske anmeldelser. En formodning er, at politiet i disse sager har vurderet, der ikke er tale om voldtægt, og derfor vælger ikke at oprette en voldtægtssag.²³

Af Center for Voldtægtsofres (Rigshospitalet) årsrapport 2005 fremgår det, at alene af de kvinder, der henvender sig på centret i København i 2005, har 6 kvinder oplevet at blive afvist af politiet, da de ville anmelde voldtægten. At en kvinde henvender sig på et Center for Voldtægtsofre er naturligvis ikke en garanti for, at voldtægten er sket. Samtidig falder det dog vanskeligt at tro, at et flertal af kvinder af sig selv vil henvende sig, såfremt der slet ikke er sket noget, og hele sagen er opspind. På centret gennemgår kvinden blandt andet en retsmedicinsk undersøgelse og har mulighed for samtale med psykolog og socialrådgiver.

I materialet findes sager, hvor kvinden i første omgang blev sendt hjem, og kun fordi hun selv eller andre træder til i sagen, tager politiet den op efterfølgende:

Lene er 16 år og fra et andet nordisk land end Danmark. Hun er på ferie i Danmark med sin søster, kæreste og nogle venner. Den pågældende aften har Lene og veninden drukket noget vin i en park, og derefter skal de hen til en ven i et kollegium. Men de kan ikke finde stedet og får tilbudt et lift af gerningsmanden. Han skal dog lige ordne noget på et pizzeria, siger han. Pigerne tager lidt modvilligt med, de får spiritus at drikke på stedet, mens han ordner regnskaber osv. De kysser hinanden, fordi de vil lade som om, de er lesbiske, så gerningsmanden ikke interesserer sig for Lene, hvilket de mener, han gør, idet han har kysset hende. Lene beskriver, at hun "da ikke gjorde så meget modstand".

Pigerne forsøger ringe fra pizzeriaet for at finde ud af, hvor de skal tage hen, eller om de kan blive hentet, men de ved ikke, hvor de er. Gerningsmanden tilbyder at køre dem, så de ikke skal betale for en taxa. De siger ja, men det ender med, at gerningsmanden og en anden fyr (som pigerne mødte samtidig med de mødte gerningsmanden) kører hver deres vej med pigerne. Veninden bliver urolig for Lene og ringer til hende flere gange. Hun bliver også nervøs for sig selv, da hun bliver kørt til den anden fyrs lejlighed, hvilket ikke var aftalen. Hun snupper derfor hans nøgler til bilen samt hans telefon og stikker af. Han melder det til politiet, bl.a. fordi hun var fuld (hun har ikke kørekort, men kan køre alligevel). Politiet finder hende grædende, idet hun har haft kontakt med Lene, der havde lydt meget ked af det og sagt på forespørgsel, at "det værste" var sket. Politiet ringer til gerningsmanden og får dem til at komme ned på en tankstation. Da vil Lene ikke sige, hvad der er sket. Da gerningsmanden er kørt, vil hun godt fortælle om det på politistationen. Hun fortæller, de kom hjem i lejligheden, og hun var bange og sagde, at hun ikke ville. Gerningsmanden begyndte at røre ved hende forskellige steder og sagde, at der ikke var noget at være bange for. Han er 39 år. Lene var bange for ham og turde ikke gøre modstand og følte sig kraftsløs pga. beruselse. Hun sagde til gerningsmanden, at hun havde en kæreste, men gerningsmanden sagde bare, at kæresten ikke behøvede at få noget at vide. Derefter tog han hendes tøj af og havde samleje. Lene siger, hun skal tisse, men gerningsmanden vil ikke stoppe. Først da hun tisser i sengen, mens han har samleje med hende, stopper han. Da ringer politiet.

²³ Det behøver imidlertid ikke betyde, at kvinden havde til hensigt at indgive en falsk anmeldelse om voldtægt – der kan være tale om manglende kendskab til lovgrundlag, seksualliv og/eller usikkerhed mht. handlingsforløbet, og der kan være tale om anden seksuel krænkelse end voldtægt, f.eks. blufærdighedskrænkelse eller anden tvang end vold eller trussel om vold.

Gerningsmanden siger til politiet, at han ikke mener, han har gjort noget seksuelt med pigen, men han kan ikke huske det. På et tidspunkt siger han dog også, at hun lagde kraftigt op til ham, men at han ikke ville noget. Hans sæd findes i Lene.

Retten lægger i skærpende grad vægt på, at gerningsmanden på 39 år har udnyttet en 16-årigs beruselse endog i en situation, hvor pigerne er i et fremmed land og har bedt om hjælp. Domfældelse sker, idet tiltaltes og hans venners vidneudsagn er utroværdige og indbyrdes modstridende, hvorimod Lenes forklaring støttes af venindens forklaring samt den retsmedicinske erklæring.

Sagen oprettes i første omgang som en undersøgelsessag, og det er Lenes søster, der får Lene til lægen og får taget prøver – ikke politiet. Politiet finder hende nemlig ved nærmere kontakt svært beruset – for meget til at blive afhørt og de sender hende hjem og siger, hun skal komme igen næste morgen. De tilkaldes fra hospitalet senere på dagen, hvor Lene godt kan give forklaring. Der falder dom for § 218, stk. 2 – udnyttelse af Lene pga. hendes berusede tilstand.

I og med kvinden i ovennævnte sag er i Danmark på ferie – uden sine forældre og uden at kunne sproget – vil der være en nærliggende risiko for, at hun ikke kontakter politiet dagen efter, som hun får besked på. I og med at hun vurderes af politiet til at være temmelig beruset, kunne man endvidere frygte, at hun måske ikke helt forstår beskeden og/eller kan huske den ordentligt.

Det er helt essentielt, at en voldtagen kvinde straks undersøges hos en retsmediciner for at sikre eventuelle spor til brug for bevisførelsen i sagen. I ovennævnte sag går kvinden i bad, fordi hun sendes hjem i stedet for at sendes til undersøgelse, og det beskrives i sagen, at det er et rent held, at der stadig findes spor efter manden.

Derudover skal bemærkes, at voldtagne (traumatiserede) kvinder kan være så chokerede, at de kan fremstå (mere) påvirkede end de egentlig er.

Man må formode, at før der rejses sigtelse mod en kvinde for falsk anmeldelse af voldtægt, må sagen skulle efterforskes så tilpas grundigt, at politiet til at begynde med har oprettet en sag med et journalnummer i overensstemmelse med anmeldelsen, dvs. for voldtægt. I to tilfælde er vi dog stødt på sager, hvor der er rejst sigtelse for falsk anmeldelse "kun" på baggrund af en undersøgelsessag. En af sagerne begynder med en kvindes opkald til politiet med spørgsmål om, hvordan hun skal forholde sig vedrørende en eventuel voldtægt, hvilket ender med en sigtelse og efterfølgende dom for falsk anmeldelse af voldtægt, på trods af at hun flere gange fastholder, at hun ikke vil anmelde noget.

Konklusionen vedrørende de anmeldelser, der ikke "bliver til noget", er under alle omstændigheder, at der er et langt større antal "ægte" voldtægter eller anden seksuel krænkelse, der ikke anmeldes, end der er falske anmeldelser, der ikke registreres.²⁴

²⁴ "Vold og overgreb mod kvinder, Dansk rapport vedrørende deltagelse i International Violence Against Women Survey (IVAWS), Af Flemming Balvig og Britta Kyvsgaard, Københavns Universitet/Justitsministeriets Forskningsenhed, februar 2006" konkluderer, at cirka 2.000 kvinder årligt (2003) er udsat for tvangssamleje, og at cirka halvdelen af disse kvinder har oplevet tvangssamlejet som voldtægt. I og med at under 500 kvinder årligt anmelder voldtægt, og en del af disse også anses som værende falske, underbygger dette, at der er et større mørketal for voldtægt end for falsk anmeldelse heraf.

1.5. Konklusion

Da falsk anmeldelse ikke registreres efter hvilken forbrydelse, der anmeldes, er det ikke muligt at fastslå omfanget af falsk anmeldelse af voldtægt på anden måde end det er sket i denne undersøgelse, nemlig ved at gennemgå samtlige anmeldelser af voldtægt. Spørgsmålet bliver derefter, hvilken definition af falsk anmeldelse der skal anvendes, og hvor sikker man kan være på, at der ikke eksisterer falske anmeldelser, der blot ikke opdages/kan bevises, og omvendt: om der findes sager, der betragtes som falsk anmeldelse, men som reelt er voldtægt af en kvinde, man blot ikke troede på.

I undersøgelsen er valgt en udvidet definition af falsk anmeldelse. Det vil sige, at ikke alene sager hvor kvinden dømmes for falsk anmeldelse af voldtægt indgår, men også sager, hvor kvinden sigtes herfor og/eller indrømmer falsk anmeldelse er medtaget i det samlede antal falske anmeldelser af voldtægt - også selvom sagen om falsk anmeldelse indstilles/opgives i henhold til retsplejeloven eller sættes i bero. På baggrund af denne udvidede definition kan konstateres, at antallet af falske anmeldelser af voldtægt jf. Straffelovens §§ 164 og 165 i perioden 2000-02 udgør 7,3% af samtlige politianmeldte voldtægter. Niveaueet ligger stabilt i alle 3 undersøgelsesår.

Korrigeres den aktuelle undersøgelse for de kriterier, der anvendtes i en tidligere undersøgelse af falsk anmeldelse af voldtægt i perioden 1990-92, finder man, at niveaueet af falsk anmeldelse af voldtægt er det samme i begge perioder, nemlig hhv. 4,5 (1990-92) og 4,4% (2000-02), og der er således ingen ændring i niveaueet af falske anmeldelser af voldtægt i Danmark set over en 10-årig periode.²⁵

Defineres falsk anmeldelse af voldtægt efter, hvorvidt der er faldet dom herfor, udgør andelen 2% af samtlige voldtægtsanmeldelser. De 2% svarer til dom over 26 kvinder i løbet af den 3-årige undersøgelsesperiode.

For at forsøge at komme nærmere en afklaring af, hvorvidt der blandt voldtægtsanmeldelserne findes et stort antal "skjulte falske" anmeldelser, er der foretaget en delanalyse af et stort udvalg af voldtægtsanmeldelserne for mistanke om falsk anmeldelse. Ved en statistisk sammenligning af de falske anmeldelser med disse mistanke-sager konstateres, at mistanke-sagerne på relevante punkter hverken "ligner" de falske eller de sande anmeldelser helt. Man kan således statistisk ikke afvise, at der findes et antal skjulte falske anmeldelser af voldtægt blandt voldtægtsanmeldelserne, men på den anden side kan det heller ikke bekræftes, at der findes yderligere falske anmeldelser. Under alle omstændigheder kan dog konstateres, at der ikke er noget, der taler for, at der er et stort antal skjulte falske anmeldelser.

Undersøgelsesmateriale er endvidere analyseret med henblik på at vurdere, om der er "skjulte ægte" sager, altså sager, hvor der er tale om voldtægt, men hvor kvinden på trods heraf sigtes for falsk anmeldelse og/eller indrømmer falsk anmeldelse. Konklusionen er, at ikke alle sager, der betragtes som falsk anmeldelse af voldtægt, rent faktisk er falske, og at nogle kvinder, der udsættes for voldtægt, oveni købet lider den tort at blive mistroet og i nogle tilfælde også sigtet for falsk anmeldelse af voldtægt. Det drejer sig om tilfælde, hvor kvinden trues til at trække anmeldelsen tilbage, og tilfælde hvor kvinden pga. følelser af skyld, skam, fortrængning og/eller manglende overskud ovenpå det traume, det er at blive voldttaget, ikke ønsker at fortsætte sagen. I enkelte af disse sager konstateres det efterfølgende, at politiet tog fejl, idet den anmeldte mand senere dømmes for voldtægt og i den anledning indrømmer, at have voldttaget kvinden, der i første omgang sigtedes for falsk anmeldelse af voldtægt. Der er imidlertid ingen tvivl om, at disse sager/opklaringer er sjældne, idet det kræver, at man identificerer manden via en anden voldtægt. Der er derfor grund til at formode, at der findes kvinder, som ikke kun har været udsat for voldtægt, men også for uretmæssig mistanke og for nogles vedkommende sigtelse for falsk anmeldelse af voldtægt.

²⁵ Ved søgning i politiets register Polsas som tidligere beskrevet, findes ej heller nogen ændring i niveaueet fra undersøgelsesperioden og frem til 2006, hvortil der er registreret.

2. Kendetegn ved falsk anmeldelse af voldtægt

I det følgende analyseres eventuelle forskelle og ligheder mellem de falske og de sande anmeldelser nærmere.

De falske anmeldelser er ved analysen ikke alene sammenlignet med resten af materialet som helhed, men også med undergrupper i materialet, nemlig § 749-sager²⁶, bero-sager og sager, hvori der er faldet dom for voldtægt. Disse grupper er valgt for at sammenligne dels med sager, hvor man kan være meget sikker på, at der er tale om voldtægt, idet der er faldet dom, og dels sager hvor man kan være mest usikker på, om der kunne være tale om en sand anmeldelse, idet disse sager sættes i bero eller slet ikke efterforskes/efterforskningen indstilles.

Når de falske sager sammenlignes med sager, hvor der er faldet dom for voldtægt, må det erindres, at de falske sager ikke kun omfatter domme for falsk anmeldelse, men også *sigtelser og/eller indrømmelser*. De er dermed en "større" og ikke lige så bevismæssig sikker gruppe som de sager, der ender med dom for voldtægt. Mest optimalt ville være at sammenligne sager med domme for voldtægt med sager med domme for falsk anmeldelse, men antallet af domme for falsk anmeldelse af voldtægt er for lavt til, at en sammenligning er meningsfuld – selv i dette materiale der dækker 3 års anmeldelser i Danmark.²⁷

²⁶ Retsplejelovens § 749 giver hjemmel til at unklade at iværksætte efterforskning eller til at indstille en påbegyndt efterforskning, såfremt der ikke findes grundlag for at fortsætte sagen.

²⁷ 32 kvinder dømmes på 3 år for falsk anmeldelse – i 234 sager dømmes en eller flere gerningsmænd for voldtægt.

2.1. Forsøg eller fuldbyrdet voldtægt

Tabel 3. Fuldbyrdet voldtægt og forsøg på voldtægt fordelt på afgørelsestype, 2000-02.

	Dom voldtægt		§ 749		Bero		Falsk anmeldelse		Sande anmeldelser i alt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Fuldbyrdet	155	66	64	76	153	41	83	83	779	62
Forsøg	79	34	20	24	220	59	17	17	485	38
Total	234	100	84	100	373	100	100	100	1264	100

Det ses af tabel 3, at der findes klare forskelle afhængig af afgørelsestypen. Af det samlede antal sande anmeldelser af voldtægt, anmeldes der 62% fuldbyrdede voldtægter. Når der fældes dom for voldtægt, er 66% af disse fuldbyrdede voldtægter, hvilket nogenlunde svarer til "gennemsnittet" i modsætning til § 749-sagerne, bero-sagerne og de falske anmeldelser. Blandt de falske anmeldelser var der i 83% af sagerne anmeldt fuldbyrdet voldtægt. Når en kvinde henvender sig til politiet med en falsk anmeldelse vil den altså som oftest gå ud på, at voldtægten blev fuldbyrdet.

At der er færre fuldbyrdede voldtægter blandt de sager, der ender med at blive sat i bero, skyldes, at der i denne gruppe findes en stor del af de overfaldsvoldtægter, der bliver ved forsøget, dvs. hvor en ukendt mand forsøger voldtægt, men flygter/skræmmes væk for aldrig at blive fundet (se herunder tabel 6).

2.2. Overgrebet og seksuel adfærd i øvrigt

Når kvinden bag en falsk anmeldelse altså har en relativt større tilbøjelighed til at anmelde en voldtægt som fuldbyrdet, kunne man forestille sig, at overgrebets karakter også ville være "værre" – måske flere typer voldtægt på én gang (vaginal, oral, anal) eller lignende.

Det viser sig imidlertid, at kvinderne i langt de fleste tilfælde alene anmelder én form for overgreb, nemlig vaginal voldtægt, uanset om anmeldelsen er falsk eller ej.

Tabel 4. Procentandel sager af det samlede antal fuldbyrdede voldtægter hvor kvinden anmelder sig udsat for hhv. vaginal, anal og oral voldtægt, 2000-02.28

	Dom voldtægt	§ 749	Bero	Falsk anmeldelse	Sand anmeldelse
Vaginal	90%	84%	76%	84%	86%
Anal	17%	9%	6%	7%	9%
Oral	20%	9%	8%	6%	14%

En del af kvinderne forklarer, at de ikke husker eller ikke ved, hvad der skete – de var enten bevidstløse eller "væk" i situationen pga. angst og chok. Nogle husker f.eks. begyndelsen og kan derfor sige, at det startede med oral voldtægt, men kan dernæst ikke huske, hvad der yderligere skete. Voldtægten kan blive betegnet som fuldbyrdet, uanset kvinden ikke kan forklare herom, dels hvis betjenten mener, den er det, og dels såfremt der findes spor, der tyder mere på, at voldtægten blev fuldbyrdet, end at den blev ved forsøget. Dette er årsagen til, at procentandelene blandt de falske anmeldelser ikke når op på 100% i tabel 4, selvom der jf. tabel 5 også er kvinder blandt de falske anmeldelser, der forklarer sig voldtaget på mere end én måde.

Tabel 5. Fuldbyrdede voldtægter fordelt på antal anmeldte sextyper, 2000-02.29

	Dom for voldtægt		§ 749		Bero		Falske anmeldelser		Sande anmeldelser i alt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1 sextype	101	70	48	86	107	89	65	89	567	81
2 sextyper	38	26	6	11	13	11	6	8	112	16
3 sextyper	6	4	2	3	1	1	2	3	20	3
Total	145	100	56	100	122	100	73	100	699*	100

*I antallet er fratrukket eventuelle fejlkodninger, uoplyste sager samt de tilfælde, hvor kvinden ikke husker eller ikke ved, hvad der skete.

Når der anmeldes falsk, er det således alene i 11% af de *fuldbyrdede* voldtægtssager, at kvinden fortæller, hun er blevet voldtaget på flere måder. Dette svarer nogenlunde til andelen af § 749-sagerne og bero-sagerne, men adskiller sig væsentligt fra de sager, hvori der er faldet dom for voldtægt (30%).

Det er bemærkelsesværdigt, at andelen af kvinder, der ikke husker eller ikke ved, hvad der skete under voldtægten, stort set ligger på samme niveau, uanset om det er sager, der ender med en dom for voldtægt, eller om der er tale om falske anmeldelser. Man kunne ellers umiddelbart formode, at der ville være en større sikkerhed i forklaringen blandt de kvinder, hvis sag

²⁸ Bemærk at der i tabel 4 alene er beregnet ud fra fuldbyrdede voldtægter.

²⁹ Bemærk at der i tabel 5 alene er beregnet ud fra fuldbyrdede voldtægter:

føres for retten, og en større usikkerhed i forklaringen fra kvinder, der ender med at blive sigtet for falsk anmeldelse, men det er altså ikke tilfældet.

Antal voldtægter i forbindelse med forbrydelsen

I kun én af de falske anmeldelser forklarer kvinden, at der skete flere overgreb ved samme episode (men over længere tid – uden at kvinden kom fri i mellem overgrebene). Det samme gør sig gældende i mindst 4% af tilfældene i det øvrige materiale.³⁰

Seksuel adfærd i øvrigt

Der forekommer ingen betydelige forskelle mellem de falske og de sande anmeldelser med hensyn til de detaljerede oplysninger om det seksuelle overgreb såsom:

- Berøringer, onani, kys/slik (vagina, anal, oral, ansigt, mund, på kroppen i øvrigt)
- Kondom: Af de fuldbyrdede voldtægter var der i både sande og falske sager anvendt kondom i 6% af sagerne. Der er dog et meget stort antal uoplyste på dette punkt, idet en del kvinder simpelthen ikke ved, om der blev anvendt kondom. Det er bemærkelsesværdigt, at de falske sager ligner "gennemsnittet". Det kunne tænkes, at kvinderne der anmeldte falsk ville forklare manglen af spor i form af sæd ved at sige, at der blev anvendt kondom, men dette er altså ikke tilfældet
- Sædafgang (både vaginal, oralt, analt og andet sted)

Lighederne findes også, når ses på de mere fantasifulde og/eller bizarre handlinger³¹.

Erektion/impotens

I ingen af de falske anmeldelser beskriver kvinden, at manden havde problemer med erektionen. Dette opgav kvinden derimod i 15% af de sager, der førte til fældende dom for voldtægt (hvor voldtægten var fuldbyrdet – forsøg er ikke indregnet). For de kvinder der anmelder falsk, passer problemer med erektion tilsyneladende altså ikke ind i billedet af en voldtægt.

³⁰ Der er her alene set på solovoldtægter blandt det øvrige materiale.

³¹ Inspirationen til spørgsmålene omkring seksuel adfærd er hentet i det canadiske VICLAS, et skema til brug for at udfinde typer af gerningsmænd, og har vist sig langt at overstige fantasien hos danske gerningsmænd. Følgende blev undersøgt om det forekom eller blev forsøgt: bed, barberede/klippede/rev/skar kønshår og/eller hovedhår og/eller andre områder, slog på kønsorganer med hænder/knytnæver/genstand, sparkede (ikke som vold, men som del i det seksuelle), kvælning med hænder/reb uden død til følge, kvalte, bondage/bindese, ophængning af kroppen, bind for øjnene, piskede, brændte, skar, fysisk tortur, skændede kropsåbninger/kønsorganer, elektrisk stød, urinerede/afføring på offer, ofret fik bad, offer tvunget til sex med dyr. Der er endvidere undersøgt for brug af bondage, bæltter, lædertøj, masker, håndjern, hjælpemidler, glidecreme, torturtilbehør (pisk) og andet. Dog findes også her ganske få sager blandt de sande – ofte partner/ekspartnervoldtægter med vold over længere tid, med jalousi og desperation hos gerningsmanden som motiv.

2.3. Kvindens kendskab til manden

En kategorisering af stor retlig betydning er, hvorvidt der er tale om partner-, kontakt- eller overfaldsvoldtægt.

Tabel 6. Kontakt-, partner- og overfaldsvoldtægt fordelt på afgørelsestype, 2000-02.

	Dom for voldtægt	§ 749	Bero	Falske anmeldelser	Sande anmeldelser
Kontakt	50%	61%	18%	53%	48%
Partner	27%	8%	4%	8%	17%
Overfald	23%	31%	78%	41%	35%
Total	100%	100%	100%	102%	100%

Som det ses af tabel 6, findes den primære forskel på sande og falske anmeldelser ved partnervoldtægt (tidligere og nuværende partnere): For de falske sagers vedkommende er der især tale om anmeldelse indgivet mod *tidligere* kærester/samlevende. I alt udgør de falske partnervoldtægter 8%. Kun 1 af de falske anmeldelser retter sig mod en nuværende kæreste, hvorimod kvinden i de 7 øvrige falske sager om partnervoldtægt peger på hhv. 2 tidligere kærester og 5 tidligere samlevende/ægtefæller. Af de sande anmeldelser udgør partnervoldtægter derimod 17%. Fordelingen på nuværende og tidligere kærester/samlevende er også anderledes, når sammenlignes med de falske anmeldelser: 30% af de sande anmeldelser om partnervoldtægt drejer sig om en nuværende kæreste, samlever eller ægtefælle, mens der i 70% af tilfældene sker anmeldelse af en tidligere.

At der "kun" i 8 tilfælde (8%) i løbet af 3 år er tale om kvinder, der uberettiget anmelder deres nuværende eller tidligere partner, taler imod, at et *overvejende* motiv for falsk anmeldelse af voldtægt skulle være hævn mod en (tidligere) partner, fordi han eventuelt behandler hende dårligt og/eller forlader hende.

Amalie anmelder voldtægt og fortæller, hun kendte gerningsmanden for ca. et år siden, hvor han netop var fraskilt. De var sammen i tre måneder, hvorefter han fortalte hende, at han er gået tilbage til sin kone. Det passer dog ikke – gerningsmanden fortæller politiet, at han blot ikke ville mere med Amalie. Amalie genfinder ham imidlertid på en dating-hjemmeside og skriver mails til ham. De aftaler at mødes, selvom han ikke ved, det er Amalie. Da de har været ude og spise og derefter på besøg hos hendes mor, tager de hjem i hans lejlighed. Ifølge hende for at få talt sammen om alt det passerede – hun vil gerne have svar på nogle spørgsmål. Hun forklarer, at han da hiver hende ind i soveværelset og voldtager hende. Hun gør ikke modstand, fordi hun er for chokeret. Da hun undersøges på Center for Voldtægtsofre findes overfladiske rifter ved skede og anus, hun fortæller desuden, at hun blødte. Hun kan dog ikke huske alt pga. chok, siger hun. Imidlertid overgiver gerningsmanden nogle mails til politiet, hvoraf fremgår, at hun har skrevet til ham og takket for en dejlig weekend og helt tydeligt er vild med ham og gerne vil ses igen. Gerningsmanden fortæller politiet, at han øjeblikkeligt fortrød, at han havde været sammen med hende.

Da han ikke svarer på Amalies mails og andre kontaktforsøg, forsøger hun mere og mere ihærdigt at få kontakt til ham. Han bliver da temmelig gal og skriver en meget afvisende mail til hende. Det er efter modtagelsen af denne mail, at hun anmelder ham for voldtægt.

Voldtægtssagen indstilles jf. retsplejelovens § 749, stk. 2. Amalie sigtes ikke for falsk anmeldelse af voldtægt, selvom det er tydeligt, at der ikke var tale om voldtægt. Mulige årsager kan være, at politiet ikke sigtede gerningsmanden, men blot afhørte ham, og at selve situationen, hvor gerningsmanden tydeligt har udnyttet Amalie spiller ind sammen med oplysningen om, at Amalie tager angstdæmpende medicin og har en fysisk sygdom.

Ovennævnte sag om Amalie indgår i undersøgelsens definition af falsk anmeldelse og er således en af de 8% partnervoldtægter jf. tabel 6.

I sagen om anmeldelse af en nuværende kæreste, er der tale om en 11-årig pige, der ved en samtale i "børnefamiliecenter" fortæller, at hendes 13-årige kæreste har voldtaget hende. Til politiet siger hun endvidere, at hendes mors kæreste også voldtog hende, da hun var 7 og 10 år gammel. Hun indrømmer ved afhøringen, at der er tale om falsk anmeldelse, og at hun anmeldte det for at opnå opmærksomhed fra sin mor, som hun savner meget.

Med hensyn til anklager mod familiemedlemmer er der ingen forskel på de sande og de falske anmeldelser, idet 4% af kvinderne bag de sande anmeldelser anklager enten en forælder, stedsøskende, stedfar/"papfar" eller øvrig familie, mens det samme gælder 3% af kvinderne bag de falske anmeldelser.

Kendetegnende for kvinderne der anklager et familiemedlem på falsk grundlag er, at de alle befinder sig i en svær/presset situation, da de anmelder – nogle akut (f.eks. efter vold som i nedenstående sag) andre på grund af grundlæggende vanskeligheder i livet. To af kvinderne anmelder ud fra ønske om hævn og/eller pga. vrede mod den udpegede mand:

Yala anmelder sin fætter for voldtægt, fordi han i forbindelse med en by- og druktur ender med at slå hende og tage kvælertag på hende, fordi han bliver irriteret på hende (og muligt fordi han er fuld og påvirket af stoffer). Naboerne finder hende grædende i kælderskakten og kontakter politiet. Yala skønnedes chokeret af politiet, og man bemærker blodudtrækninger i øjnene, hun græder hele vejen ind i politibilen. Ved ankomst skønner man hende "særdeles chokeret". Hun har mange skader i form af underhudsblødninger, hudafskrabninger, rift i skeden og punktformet blødning i øjet, hvilket lægen udtaler, er ensbetydende med livsfare. Hun indrømmer, at der er tale om falsk anmeldelse for voldtægtens vedkommende, og gerningsmanden dømmes alene for vold mod hende. Hun anmeldte ham for voldtægt, fordi hun ville straffe ham, fordi han havde slået hende, og fordi han ikke havde fortalt, han var gift og havde 5 børn. Yalas datter bor hos Yalas mor, og mor fortæller, at hun ikke har set Yala i 2 måneder – uvist om Yala har set sin datter i den periode. Hun flygter fra Danmark og modtager derfor ikke selv dom for falsk anmeldelse. Det er i øvrigt gerningsmanden, der har sagt, de er fætter og kusine, for Yala, der er fra Afrika, kender ikke sin familie.

Den anden af de 3 sager om familiemedlemmer er tidligere nævnte sag om Jasmin, hvor politiet slet ikke er sikre på, at anmeldelsen er falsk.

Tabel 7. Kontakt- partner- og overfaldsvoldtægt fordelt på sand og falsk anmeldelse, 2000-02.

	Falsk anmeldelse			Sand anmeldelse		
	Forsøg	Fuldbyrdet	Total	Forsøg	Fuldbyrdet	Total
Kontaktvoldtægt	5%	46%	51%	12%	36%	48%
Partnervoldtægt	1%	7%	8%	3%	14%	17%
Overfaldsvoldtægt	12%	29%	41%	24%	11%	35%
Total	18%	82%	100%	39%	61%	100%

Blandt de falske anmeldelser er der en vis overrepræsentation af fuldbyrdede overfaldsvoldtægter i forhold til de sande anmeldelser jf. tabel 7.

Samlet set tyder det altså på, at der er en vis tendens til, at billedet af en voldtægt hos en del af kvinderne går ud på, at en kvinde overfaldes af en ukendt mand, og at der ikke bliver ved forsøg på voldtægt, men at voldtægten fuldbyrdes.

En måde at gøre anmeldelsen "værre" på – eventuelt ud fra et behov for opmærksomhed eller et ønske om hævn mod én bestemt mand – kunne være at anmelde, at pågældende havde voldtaget kvinden flere gange³². I 90% af de falske sager har kvinden anmeldt sig voldtaget 1 gang af den samme mand. Og det viser sig ikke at være anderledes for de sande: 89%

³² Her er tale om flere overgreb, hvor kvinden er fri i perioden mellem overgrebene.

2.4. Mandens fremgangsmåde – kvindens modstand

Følgekriminalitet

Antallet af anmeldelser, hvor der også anmeldes anden kriminalitet udover voldtægten, ligger på samme niveau, hvad enten der er tale om falske eller sande anmeldelser (nedenstående tal i parentes er for hhv. sande og falske anmeldelser):

- Anden sædelighedsforbrydelse, typisk over for personer under 15 år – også incest (17% – 17%)
- Tyveri (3% – 2%)
- Vold (4% – 4%)
- Kidnapning (4% – 3%)
- Anden følgekriminalitet, herunder især trusler, men også indbrud (5% – 3%)
- Ingen følgekriminalitet (69% – 75%)

Fremgangsmåde for at få kontakt med kvinden

Der er heller ikke nogen særlig forskel på de sande og de falske anmeldelser vedr. de i sagen beskrevne fremgangsmåder for at få kontakt med kvinden.³³ Generelt er det meget få, der angiver mere fantasifulde kontaktmetoder. De falske anmeldere finder altså ikke på fantasifulde historier for at beskrive, hvordan voldtægten kunne ske. Umiddelbart er der en del flere falske anmeldere, der angiver, at manden listede sig ind på kvinden, men dette hænger sammen med overrepræsentationen af fuldbyrdede overfaldsvoldtægter blandt de falske anmeldelser. Dette forklarer også, hvorfor færre af de falske anmeldere angiver, at de lå og sov, da voldtægten/overfaldet påbegyndtes jf. nedenstående.

De metoder/situationer, der blev angivet anvendt, var følgende (procentangivelserne er for hhv. falske og sande anmeldelser):

- Slægtning, tilknyttet hjemmet (6% - 5%)
- Viste velvilje overfor kvinden (11% - 11%)
- Bad om hjælp/information (1% - 5%)
- Ønskede at vise kvinden noget (2% - 2%)
- Tilbød job/penge/traktement/legetøj (4% - 5%)
- Tilbød hjælp (4% - 2%)
- Tilbød transport (3% - 4%)
- Kontaktede kvinden via Internet (2% - 1%)
- Lå på lur udendørs³⁴ (4% - 3%)
- Listede sig ind på kvinden (27% - 19%)
- Kvinden sov (4% - 10%)
- Andet³⁵ (9% - 8%)

³³ Var slægtning tilknyttet hjemmet, Viste velvilje overfor ofret, Bedøvede ofret, Brugte/misbrugte en myndighed, Optrådte som myndighedsperson, Optrådte som forretningsmand, Optrådte som kunde/klient, Bad om hjælp/information, Bad ofret stå fotomodel, Ønskede at vise offeret noget, Tilbød job/penge/traktement/legetøj etc., Tilbød hjælp, Tilbød transport, Forårsagede/iscenesatte ulykke, Arrangerede falsk politikontrol, Antydgede familieproblemer/sygdom, Telefonerede/skrev/annoncerede, Kontaktede offeret via Internet, Brugte en anden person til at lokke, Tilbød sex, Lå på lur i bygningen/køretøj/udendørs, Tog øjeblikkeligt kvælertag, Slog omgående med hænder/knytnæver/kølle, Stak ofret ned, Andet.

³⁴ Der kan sagtens være flere sager, hvor gerningsmanden har ligget på lur/ventet, men det er kun noteret i undersøgelsen, hvis kvinden på en eller anden måde opdagede dette og/eller gerningsmanden selv indrømmer det

I 55% af de falske sager forklarer kvinden, at voldtægten sker i en bygning – det samme gælder for 66% af de sande sager. I de sager, hvor voldtægten sker i en bygning, er der ingen nævneværdig forskel i hhv. de falske og de sande sager, når det kommer til forklaringen om, hvordan manden får adgang til bygningen. Op mod halvdelen (44% sande og 49% falske) giver som forklaring på mandens adgang, at han arbejder/bor i bygningen. 15% angiver i både falske og sande sager, at hun selv lukker ham ind, og i 7% (både falske og sande sager) finder manden vej via et dårligt sikret/ikke sikret dør/vindue.

Fremgangsmåde, trusler/vold/bedøvelse

Tabel 8. Anvendte fremgangsmåder for at opnå voldtægten, 2000-02.

	Falsk anmeldelse	Sand anmeldelse
	%	%
Løfte om penge eller andet	2	2
Verbale trusler mod kvindens liv/legeme	22	15
Verbale trusler mod kvindens nærmestes liv/legeme	2	2
Verbale trusler mod kvindens (el. nærmestes) ejendom	1	-
Fastholdelse	78	74
Kvælertag	9	9
Slag	20	18
Spark	4	4
Bundet/kneblet	4	3
Trusler om brug af slagvåben	-	1
Trusler om brug af stikvåben	8	8
Trusler om brug af skydevåben	1	1
Brug af slagvåben	1	1
Brug af stikvåben	5	1
Brug af skydevåben	-	-
Bedøvelse via alkohol	1	1
Bedøvelse via hash/opiater	-	0
Bedøvelse via "gængse" midler (kloroform, æter)	-	1
Bedøvelse via sovemedicin	-	0
Bedøvelse eller andet via "Rapedrugs"	-	1
Bedøvelse eller lign. via ukendt narkotika	-	1
Bedøvelse via hypnose	-	-
Andet, "aktivt"	34	33
Andet, "passivt"	-	0

Som det ses af tabel 8, er der kun forskel mellem de falske og sande anmeldelser, når der er tale om verbale trusler mod kvinden (22% mod 15%).

³⁵ Andet er i de 9 falske sager f.eks.: at gerningsmanden opgiver falsk navn til vagten på familiehjemmet (han må ikke besøge hende), sagde han kom for at besøge deres fælles barn, Truer og snitter hende med kniv til at gå ind i bilen, Vil tale om en gammel gæld, hendes eksmand har til dem, højst sandsynlig fulgt efter offer i hendes bil, 2 gerningsmænd stirrer meget på offer til byfest og spørger flere gange om hun ikke vil danse, de kender hinanden og han siger han gerne vil tale med hende om noget.

Tabel 9. Antal anvendte fremgangsmåder fordelt på hhv. falsk og sand anmeldelse, 2000-02.

	Falsk anmeldelse	Sand anmeldelse
	%	%
Ingen fremgangsmåder ³⁶	8	11
1 fremgangsmåde	39	38
2 fremgangsmåder	29	29
3 fremgangsmåder	10	12
4-9 fremgangsmåder	14	10
Total	100	100

Tabel 9 viser, at der heller ikke er forskel mellem de sande og falske anmeldelser med hensyn til, hvad man kan betegne som grovheden af voldtægten, nemlig mængden af anvendelsen af vold, trusler, bedøvelse eller lignende. Der er således ikke tale om, at kvinderne bag de falske anmeldelser "smører tykkere på" i anmeldelsen.

Fremgangsmåde, optakt til voldtægten (flirt mm.)

Ved partner- og kontaktvoldtægter har kvinden og manden per definition et vist kendskab til hinanden forud for voldtægten. Nærstuderer man dette frivillige samvær,³⁷ ligner de falske anmeldelser igen de sande sager. Det er altså ikke som udgangspunkt sådan, at kvinden bag en falsk anmeldelse forsøger at underdrive sit samvær med manden for at få en voldtægt til at virke mere plausibel.

Ej heller når der undersøges for mere seksuelt/flirtende frivilligt samvær forinden voldtægten, f.eks. i samtale om sex eller lignende, tæt dans, set pornofilm/blade/show/strip sammen, kysset, berørt (kønsdele og øvrigt) findes der nogen forskel mellem de falske og sande sager. Blandt de sande anmeldelser er der stor forskel på domssagerne og § 749-sagerne, idet der stort set ikke er foregået noget seksuelt eller seksuelt "ladet" inden voldtægten i de sager, der kommer for en dommer. I § 749-sagerne, som er de sager, hvor politiet har valgt ikke at påbegynde/fortsætte efterforskningen, er der i ca. 20% af sagerne foregået seksuelt betonedede aktiviteter forinden voldtægten. En del af de falske anmeldelser ligner, for så vidt angår det eventuelle samvær forinden voldtægten, altså de sager, der under alle omstændigheder ikke kommer videre/ender for retten.

Årsag til at voldtægten ikke blev fuldbyrdet

Som nævnt angiver en større andel af de falske anmeldere, at voldtægten fuldbyrdes, men i det omfang der forklares, at voldtægten *ikke* lykkes og altså forbliver forsøg på voldtægt, angives kvindens modstand som årsag i halvdelen af sagerne. Flugt og at en 3. person dukker op angives i begge grupper i ca. en femtedel af sagerne. Modstand angives derimod "kun" som årsag i ca. en tredjedel af de sande anmeldelser af forsøg på voldtægt, mens dét at et vidne/en 3. person kom til stede nævnes i næsten en fjerdedel. Det må dog erindres, at de absolutte tal for forsøg på voldtægt blandt de falske anmeldelser er meget små (17). Det kan undre, at nogle kvinder bag de falske anmeldelser angiver, at en 3. person kommer til stede. I og med at anmeldelsen er falsk, kan der jo reelt ikke være noget vidne til forbrydelsen. Hertil må tilføjes, at forklaringen f.eks. kan gå ud på, at en bil kom kørende forbi, eller at man hørte stemmer eller lign., hvorved der altså ikke er direkte kontakt til et vidne.

³⁶ Ingen fremgangsmåder betyder, at der ikke er anvendt nogle af de nævnte fremgangsmåder i tabel 8.

³⁷ ophold samme sted, kortere/længere samtale, modtagelse af drikkevarer, skænderi, dans, middag/date, flirt, ophold i fælles hjem eller andet samvær

Forholdsregler for at undgå anholdelse - trusler

Det er usædvanligt, at en gerningsmand til voldtægt bruger forskellige sindrige metoder for at undgå anholdelse, og det er i det hele taget sjældent, at forbrydelsen på den måde ligefrem planlægges.³⁸ Det eneste gerningsmanden dog relativt ofte gør, er at true kvinden bagefter (trussel mod liv/legeme) med henblik på at afholde hende fra at anmelde voldtægten. I 23% af de falske anmeldelser angiver kvinden, at hun blev truet, mens det samme gælder for 13% af de sande anmeldelser.

Modstand

I 11% af de falske sager angives, at der ikke er gjort nogen form for modstand mod voldtægten. Det samme gælder for 10% af de øvrige anmeldelser³⁹.

Forklaringerne om modstand varierer lidt, men der er ikke umiddelbart noget entydigt billede af, at en falsk anmelder forklarer specielt anderledes end de øvrige anmeldere gør, jf. tabel 10:

Tabel 10. Kvindens modstand mod voldtægten fordelt på sande og falske anmeldelser, 2000-02.

	Falsk anmeldelse	Sand anmeldelse
	%	%
Forsøgt at tale fra ved at nævne:		
- menstruation	1	2
- sygdomme	-	0
- graviditet	2	1
- tale til fornuften/bedre jeg	3	6
- andet*	46	54
Andel der forsøgte tale fra, i alt	52	63
Skrig	35	30
Løb	7	15
Skubbede	22	31
Slog	6	14
Sparkede	22	16
Rev	7	4
Bed	4	4
Kvælertag	-	0
Fastholdelse	-	1
Bundet/kneblet	-	-
Våben, medbragt	-	-
Våben, fundet på stedet	-	1
Andet, aktivt**	33	25
Andet, passivt***	11	17

*Andet var bl.a. at bede ham stoppe, sige man ikke vil/ikke har lyst, at hun har en kæreste/er gift/forlovet, vil hjem, tilbyder penge i stedet.

**Andet, aktivt var bl.a. presser ben/mund sammen, går væk, vrister/slider/spræller sig fri, forsøger rejse sig op, forsøger holde fast i trusser, niver/klemmer (bl.a. om penis), forsøger ringe efter hjælp med mobil – det var også, når der blot stod generelt i rapporten, at hun havde gjort "fysisk modstand".

³⁸ Forholdsregler for at undgå anholdelse: Overtalte ofret til ikke at anmelde, truede ofret eller ofrets nærmestes liv/legeme eller ejendom, var forklædt, bar handsker, bar maske, dækkede ofrets ansigt, kneblede, afbrød belysning, brugte scanner (til politiradio), benyttede eget alarmsystem eller vagtmand, fjernede/ødelagde tekniske spor/sengetøj, tvang offer til bad, brugte kondom, afbrød/stjal telefon, gjorde ofrets bil ubrugelig, bedøvede offer, bandt offer, opgav falsk navn, dræbte offer (udelukker naturligt falsk anmeldelse..). Stort set ingen af disse nævnte metoder blev anvendt i hverken de falske eller de sande anmeldelser.

³⁹ Blandt de falske sager er der yderligere 5 pct., hvor kvinderne ikke husker/ikke ved, hvad der skete – eller hvor sagen på dette punkt af andre grunde er uoplyst. Blandt de sande sager er det tilsvarende tal ca. 4 pct.

***Andet, passivt var bl.a. at kvinden forklarede, at hun græd
Heller ikke med hensyn til hvor mange typer modstand, kvinden angiver, hun samlet udøvede i
situationen adskiller de falske anmeldelser sig fra resten af materialet.

2.5. Gruppevoldtægt

Tabel 11. Solo- og gruppevoldtægt fordelt på afgørelsestype, 2000-02.

	Dom for voldtægt		§ 749		Bero		Falsk anmeldelse		Sand anmeldelse	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Solovoldtægt	216	92	73	87	309	83	65	65	1127	89
Gruppevoldtægt	18	8	11	13	64	17	35	35	137	11
Total	234	100	84	100	373	100	100	100	1264	100

Ved solo- og gruppevoldtægt er det ganske tydeligt, at de falske anmeldelser skiller sig ud. En langt større del af de falske sager er registreret som gruppevoldtægt. Hele 35 af de 100 falske sager er anmeldt som gruppevoldtægt.⁴⁰

I årene omkring undersøgelsen var gruppevoldtægt ofte i mediernes fokus, bl.a. på grund af to spektakulære og alvorlige gruppevoldtægter i hhv. begyndelsen af år 2000 og i slutningen af 2001. Den ene foregik i en baggård i forbindelse med et julefrokostarrangement, den anden i en skurvogn i nærheden af beboelse.⁴¹ Det kan ikke udelukkes, at befolkningen, på baggrund af mediernes omtale af gruppevoldtægter, har fået det indtryk, at gruppevoldtægt hænder i større omfang, end det reelt gør, og at dette kan være årsagen til, at der er en overrepræsentation af falsk anmeldelse af gruppevoldtægt. Andelen af gruppevoldtægter blandt de falske anmeldelser varierer da også en del over årene i modsætning til det ret stabile niveau, der findes blandt det øvrige materiale,⁴² men der er tale om meget små tal.⁴³

Imod at der skulle være tale om en meget stor andel af falsk anmeldelse af gruppevoldtægt, taler de tidligere nævnte bekymringer om, hvorvidt sagerne reelt er falske anmeldelser. Bl.a. forbeholdet vedr. trusler.⁴⁴ Man kan heller ikke udelukke, at ofre for gruppevoldtægt vil kunne føle sig mere truet efterfølgende, alene fordi der er tale om flere gerningsmænd, uanset trussels- og voldsniveau i sagen.

Omfanget og alvoren af kvindens skader kunne være en indikator på, om kvinden har følt sig truet til at trække anmeldelsen tilbage. Imidlertid har "kun" 14% af kvinderne bag de falske gruppevoldtægter 3 eller flere skader. Tilsvarende tal for det øvrige materiale er 24%, så skadestniveauet giver ikke umiddelbart anledning til at mistænke, at kvinden på den baggrund skulle føle sig truet til at trække anmeldelsen tilbage. Dog kan man naturligvis undre sig over, at der overhovedet er skader, når anmeldelse er falsk.⁴⁵

⁴⁰ De 100 sager svarer til 164 voldtægtshændelser, idet hver voldtægtshandling begået af hver anmeldt gerningsmand er noteret særskilt i undersøgelsen, selvom han indgår i en gruppe af voldtægtsmænd. Dette betyder ikke, at 164 mænd er udpeget, for i halvdelen af de falske sager udpeger kvinden ikke nogen bestemt gerningsmand.

⁴¹ I førstnævnte sag dømtes 5 gerningsmænd for voldtægt. I sidstnævnte sag var mindst 9 mænd involverede – 7 dømtes, 2 var under den kriminelle lavalder.

⁴² 2000: 44%, 2001: 27%, 2002: 33% - det skal dog bemærkes, at der er tale om meget små tal, hhv. 15, 9 og 11 sager! Niveaulet for det øvrige materiale er flg.: 2000: 9%, 2001: 11%, 2002: 13% og altså meget meget lavere.

⁴³ Et andet forbehold er, om der eventuelt er et højere mørketal for gruppevoldtægt end for solovoldtægt pga. frygt og/eller skam.

⁴⁴ 17% af kvinderne der anmelder gruppevoldtægt (6 kvinder) angiver at de blev truet til at holde mund efterfølgende.

⁴⁵ Spørgsmålet om selvpåførte skader bliver således aktuelt. Det forekommer, at det ved lægeundersøgelse konstateres, at kvindens skader *kan* være selvpåførte. Dette gælder især rifter/hudafskrabninger og (små) blødninger. Nogle rifter/hudafskrabninger og blå mærker kan også fremkomme pga. en aften i byen med en del alkohol indenbords, så det er ikke altid sikre tegn på voldtægt, men kan alene være en medvirkende faktor ved vurderingen af bevisstyrken i sagen. Selv tydelige mærker efter reb eller lignende ved fødder og håndled har vist sig at kunne konstateres i både falske og sande sager. I de falske sager er mærkerne fremkommet, efter kvinden frivilligt har ladet sig binde i forbindelse med sex. Dette er dog langt fra det almindelige

Tabel 12. Sande og falske voldtægtsanmeldelser fordelt på hhv. gruppe- og solovoldtægt samt kontakt-, partner- og overfaldsvoldtægt, 2000-02.

	Falsk anmeldelse			Sand anmeldelse		
	Gruppe	Solo	Total	Gruppe	Solo	Total
Kontakt	12%	39%	51%	5%	43%	48%
Partner	1%	7%	8%	1%	16%	17%
Overfald	22%	19%	41%	6%	29%	35%
Total	35%	65%	100%	12%	88%	100%

22% af alle falske anmeldelser omhandler en *overfalds*gruppevoldtægt jf. tabel 12. Dette ligger klart over gennemsnittet for de øvrige sager, hvor disse udgør 6%

Det skal bemærkes, at det for de falske sagers vedkommende i absolutte tal drejer sig om 35 sager fordelt over 3 år, og at kvinderne "kun" i 13 af disse sager dømmes for falsk anmeldelse.⁴⁶ I de andre falske gruppevoldtægtssager enten sigtes kvinden ikke, eller sagen henlægges på grund af manglende bevis som vist i nedenstående eksempel:

Enya anmelder sig voldtaget af to mænd, som hun er gået sammen med til et afsides sted for at indtage stoffer. Hos politiet skifter hun forklaringer en del gange og fremstår derfor til sidst utroværdig i politiets øjne. Hun begrundet sine skift i forklaringerne med, at hendes eksmand, der for tiden bor hos hende, ikke må vide, at hun den dag tog stoffer, for det er meningen, at hun skal afvænnnes (hun går i "familieambulatorium", er tidligere alkoholiker, får metadonlignende stof for at afvænnnes stofmisbrug). Eksmanden var med ved den første afhøring, hvor hun lyver om, hvordan voldtægten har fundet sted.

Enya ønsker at trække sin anmeldelse tilbage, da hun finder ud af, at politiet ikke tror på hende. Hun angiver, at sagen med tvangsfjernelse af hendes søn går forud for denne sag, og at hun for tiden er psykisk ustabil og ikke kan overskue sit liv og derfor heller ikke denne sag. Hun siger også, at hun er blevet truet af forskellige personer i byens narkomiljø. Sønnen blev tvangsfjernet dagen før voldtægten.

Enya sigtes for falsk anmeldelse, fordi hun afgiver skiftende forklaringer om tid og sted for voldtægten, og fordi der trods grundig efterforskning ikke er fremkommet nogen form for beviser, f.eks. har igen vidner set noget som helst, og der findes ingen spor omkring gerningsstedet med hund, ej heller ved undersøgelse af diverse fund hos Kriminalteknisk afdeling. Et vidne har set Enya gå glad omkring, i hvad der ifølge hendes anmeldelse skulle være tiden efter voldtægten.

Voldtægtssagen opgives jf. rpl. § 749, stk. 2. Der skrives et mere fyldestgørende brev til Enya end i mange andre sager, og Politimesteren ender med at fastslå, at det ikke kan udelukkes, der er sket voldtægt den pågældende dag, men at efterforskningen ikke kan komme videre af forskellige årsager, bl.a. mangel på vidner samt Enyas skiftende forklaringer. Sigtelsen om falsk anmeldelse henlægges på bevisets stilling (Rpl. § 721, stk. 1, nr. 2.).

Et andet eksempel herpå er sagen om Maria, hvor der opstod tvivl om, hvorvidt sagen nu også var falsk (hvilket også bemærkes af politiet i sagen).

⁴⁶ Det samme gælder for 21 af de 65 falsk anmeldte solovoldtægter.

Gerningstid/varighed

Der er ingen forskel på de falske og sande anmeldelser med hensyn til den tidsmæssige udstrækning af forbrydelsen, idet der dog er lidt flere af de falske anmeldelser, der er uoplyste på dette punkt.

Ved spørgsmålet om hvornår kvinden anmelder, at voldtægten har fundet sted, er der heller ingen forskel mellem de falske og de sande anmeldelser⁴⁷.

Gerningssted

Når kvinden anmelder falsk, angiver hun stort set samme gerningssteder, som kvinderne, der anmelder sandt. De få forskelle, der findes, kan forklares med forskellen i andelen af partner-voldtægter.

⁴⁷ Den "ældste" sag af de sande går tilbage til 1980 – altså min. 20 år før anmeldelsen – den ældste blandt de falske går tilbage til 1988 (sagen om Katrine, der anmelder sin far og farfar).

2.6. Anmeldelsen og motivet

Anmeldelsestidspunkt

Som tidligere nævnt er anmeldelserne jævnt fordelt over de 3 undersøgelsesår. Det samme gælder anmeldelsestidspunkt. Der er altså ikke tale om, at kvinderne anmelder falsk på bestemte tidspunkter af året, ugen eller døgnet.

Tiden mellem voldtægten og anmeldelsen

I 62% af de sande sager og 64% af de falske sager sker anmeldelsen inden for et døgn efter det opgivne gerningstidspunkt. Henholdsvis 77 og 75% anmeldes indenfor den første uge efter det anmeldte gerningstidspunkt. Trods den manglende forskel, vælger politiet alligevel i de falske sager oftere at spørge kvinden om årsagen til at anmeldelse ikke sker umiddelbart efter overgrebet. I de falske sager forklares årsagen til den senere anmeldelse i 24% af tilfældene med, at kvinden er bange for manden. Dette gælder for 15% af de sande anmeldelser. Bortset fra forklaringen om trusler, er der ingen særlig forskel mellem de sande og de falske sager med hensyn til, hvad kvinderne angiver som årsag til, at de ikke anmeldte med det samme.

Indgivelse af anmeldelse – "Bolden ruller"

Kvinden ønsker i mange tilfælde, hvor der anmeldes falsk slet ikke at anmelde voldtægten til politiet. Hun har "blot" fortalt om overgrebet til venner, familie eller andre. Ofte fremgår det, at kvinden er meget modvillig med hensyn til at afgive forklaring, og man får gentagne gange det indtryk, at hun kun har anmeldt det, fordi hun følte sig mere eller mindre presset til det. Flere af kvinderne tilkendegiver, at de ikke følte, de kunne stoppe, når det var kommet så vidt, og at de syntes, det var alt for skamfuldt at indrømme over for familie og venner, at det hele var løgn. Det begynder med en løgn over for vennerne og/eller familien, men ender altså med en falsk anmeldelse til politiet: Som en snebold der ruller ned af bjerget og bliver større og større. Dette er en af de væsentligste årsager til, at falsk anmeldelse af voldtægt finder sted. Baggrunden kan også være, at andre "tager over" på grund af kvindens udsagn om at være blevet voldtaget, og at anmeldelsen således er ude af kvindens hænder (det gælder f.eks. for mindreårige på grund af skolers og andres pligt til at anmelde i tilfælde af mistanke om overgreb).

Anette, (24 år, pædagogmedhjælper) er med kæreste og venner til havnefest. De får alle noget at drikke, og da hun aftenen før fik et epilepsi-anfald, går hun denne aften tidligt tilbage til teltet. Kæresten vil ikke med. En af veninderne kommer tilbage til teltet med sin kæreste, og de hører Anette græde. Adspurgt om hvorfor hun græder, fortæller Anette, at hun er blevet overfaldet og forsøgt voldtaget. De henter kæresten, og han anmelder straks forholdet til politiet. Anette siger hele tiden, hun ikke vil anmelde det. Hun giver signalement af gerningsmanden: kasket, øreringe, stor, stønner overdrevet meget, er meget fuld, men siger i øvrigt at der ikke skete noget. Ingen mistanke til nogen bestemt gerningsmand, og hun siger, hun ikke vil kunne genkende ham. Hun siger til veninden, at hun måske blev overfaldet, fordi hun gik udfordrende klædt. Anette fortæller yderligere, at hun i den seneste tid har modtaget en del opkald fra en ukendt person på sin mobil, hvor ingen siger noget – og at hun har fået stjålet undertøj fra tørresnoren (bekræftes af kæresten).

Ni dage efter henvender Anette sig på politistationen og fortæller, at det var en misforståelse. Hun fortæller, at epilepsi-anfaldet dagen før var fremkaldt af skænderi med kæresten, som havde bebrejdet hende, at hun havde talt med en mandlig havnefest-deltager. Han troede, det var en arbejdskollega, som er lidt forelsket i hende. Ifølge Anette var det skænderiet og måske narkosen fra en knæoperation, der fremkaldte hendes epilepsianfald. Hun forklarer, at hun på dagen for anmeldelsen bliver meget skuffet over, at kæresten ikke vil gå tilbage i teltet med hende (han ville feste videre), og hun var derfor ked af det, da hun kom til teltet, og derfor græd hun. Da veninden kommer, er hun "for stolt til at fortælle sandheden – nemlig at hun var såret og ked af det". Hun fortalte i stedet en "lille løgn gående ud på, at en hende ukendt person væltede hende omkuld, da hun kom hjem". Hun havde ikke forventet venindens kærestes reaktion med at hente Anettes kæreste, og hun bad dem lade være, for "han bliver så gal"

(siger Anette ifølge veninden), og hun siger, hun ikke vil have politiet underrettet og heller ikke sine forældre. Anette fortæller, at hun blev "fanget i et net af usandheder". Kæresten kommer til teltet, fuld og opfarende, og det ender med han tilkalder politiet og underretter hendes forældre, selvom hun ikke ville have det, men han insisterer (vidner overhører Anette sige, hun ikke vil anmelde). "Da politiet kom, følte hun, at der ikke var nogen vej tilbage, så hun fastholdt historien". Siden hen har hun haft dårlig samvittighed, derfor vælger hun at "lægge kortene på bordet". Sagen om falsk anmeldelse sluttet jf. Rpl. § 749, stk. 2.

I godt 4 ud af 10 (39%) sager fremstår "bolden ruller" som selvstændig årsag til anmeldelse. I yderligere 18% er det uklart men muligvis også tilfældet. Det er en således meget høj andel af kvinder, der ender med at befinde sig i en situation med enten en sigtelse for falsk anmeldelse eller i hvert fald en indrømmelse af, at de har anmeldt falsk, selvom de ikke ville anmelde noget som helst. I 31% af alle falske sager giver kvinden endog utvetydigt udtryk for, at hun ikke ønsker at anmelde. Af de 31 kvinder der ikke ønsker at anmelde, ender 11 med en dom for falsk anmeldelse, herunder er der tale om 9 domme med betinget straffastsættelse, én afgørelse med bøde og én med ubetinget fængsel (30 dage) til følge.⁴⁸ Én af de betingede domme inkluderer 40 timers samfundstjeneste:

Christina anmelder to fyre for at have begået voldtægt i et køkken på en bar. Mændene anholdes og giver andre forklaringer. Foreholdt deres forklaringer giver hun dem ret og siger, at det var hendes veninde og venindens mor, der ville have det anmeldt. Hele miseren skyldes, at hun ringede til sin veninde og fortalte, at hun var blevet voldtaget. Historien melder intet om, hvorfor hun sagde netop dét til veninden.

Egentlig er hun mest (seksuelt) sammen med den ene anmeldte gerningsmand, og hun har ikke specielt meget lyst til, at den anden deltager, men hun accepterer det, ifølge egne ord. Det er pga. bar-bestyrerens forklaring til politiet, at det overhovedet kommer frem, hvem Christina var sammen med, for Christina selv siger ikke noget til politiet om, hvem det var – og hun udpeger også med vilje et forkert gerningssted.

Christina er 20 år, uden job, har spiseforstyrrelse og epilepsi. Hun har ingen kæreste, men er forelsket i en anden fyr. Denne fyr får intet at vide om anmeldelsen. Hun indrømmer senere, at hun overfor fyrene talte om, at hun godt kunne tænke sig sex med dem, og at hun var meget "våd", hvorfor hun ofte måtte gå på toilettet og tørre sig f.eks. under deres koncert (de er musikere på en bar). Hun fortæller dog også (i overensstemmelse med A og B), at hun siger fra, da B forsøger at trænge ind i hende. Hun siger, at hun ikke vil mere, men at samlejet fortsætter alligevel (modsat hvad B siger). Hun indrømmer dog, at stort set alt hvad fyrene har sagt er rigtigt, bl.a. at hun sidder i baren og kysser med A efterfølgende. Af rapporten fremgår, at hun under telefonsamtale med sin veninde siger, at "hun havde været sammen med 2 mænd, og at de havde været hårde ved hende. Hun havde endvidere oplyst, at hun var blevet voldtaget. Det var således (venindens navn udeladt) og dennes mor, der havde presset forurettede til at foretage anmeldelse af forholdet. Forurettede oplyste, at hun egentlig bare ikke havde haft lyst til, at "B" (navn udeladt) skulle have været med. Hun havde dog alligevel accepteret dette. Forurettede understregede, at der IKKE havde været tale om voldtægt."

Christina undersøges på Center for Voldtægts ofre. Ved afhøringen er hendes veninde samt dennes mor til stede. Hun idømmes betinget fængsel i 30 dage samt samfundstjeneste, prøvetid 1 år jf. Straffelovens §§ 164-165 i en tilståelsessag.

I næsten halvdelen af de falske anmeldelser (46%) ønsker kvinden at anmelde, og i 2 ud af 3 af disse udpeger kvinden også en bestemt mand. 14 af disse 46 kvinder nægter hele vejen

⁴⁸ Kvinden der idømmes 30 dages ubetinget fængsel er "Maria" tidligere nævnt under "Var sagen nu falsk...". Maria er tidligere straffet, hvilket formentlig er én af grundene til, hun idømmes ubetinget fængsel. Politiet mener, "Maria" kan være tvunget til at trække anmeldelsen tilbage.

igennem, at der er tale om falsk anmeldelse. Af disse 14 kvinder dømmes 2 for falsk anmeldelse (én idømmes hæfte i 20 dage og en anden 60 dage betinget). 10 sager henlægges på bevissets stilling, 1 sigtes slet ikke (uvist hvorfor) og 1 sag sættes i bero.

De kvinder, der *ikke* ønsker at anmelde, udpeger "kun" en gerningsmand i under halvdelen af sagerne (45%), og identifikationen af nogle af gerningsmændene kommer kun i stand ved vidners hjælp⁴⁹.

Af tabel 13 fremgår, hvem der tager initiativet til at anmelde, når kvinden ikke selv ønsker det.

Tabel 13. Initiativtagere til falsk anmeldelse af voldtægt, 2000-02.

	Antal anmeldelser
Kvinden	29%
Forældre	12%
Søskende	2%
Kvindens barn	1%
Øvrig familie	1%
Plejeforældre	1%
Kæreste/samlever	9%
Ven/veninde	11%
Forbipasserende/vidne	6%
Skole (lærer/inspektør/lign.)	4%
Hospital/læge	3%
Misbrugscenter	1%
Ansvarlig for kvinden (ansat/leder på inst.)	3%
Kommunen	1%
Andre	14%
Uoplyst	2%
Total	100%

I alle de tilfælde hvor forældrene anmelder, er kvinden højst 18 år gammel. I 8 af de 14 tilfælde, hvor "andre" anmelder, er kvinden ikke over 17 år.

Hvorfor anmelder kvinden falsk voldtægt?

Også for perioden 1990-92 var det karakteristisk, at kvinden ofte ikke selv ønskede at anmelde: *"Grunden til at foretage falsk anmeldelse var ofte pres fra ofrets omgivelser - specielt pårørende som "pressede" hende til dette, uden at hun egentlig selv ville. I andre tilfælde havde hun anmeldt forholdet på trods af, at hun frivilligt havde indladt sig med "gerningsmanden" i forbindelse med sammenkomster eller tilfældige møder, men efterfølgende havde følt "bondeanger" over for samlever eller kæreste. Endelig skyldtes enkelte anmeldelser ofrets ønske om at skabe interesse om sin person i forhold til venner og bekendte."*⁵⁰

Kvindens forklaring bærer ofte præg af, at der er flere årsager til, at hun anmeldte falsk. I tabel 14 er der foretaget en opgørelse over den primære årsag til, at kvinden valgte at anmelde falsk, i det omfang hun indrømmede det, eller det stod klart i sagen:

⁴⁹ Cirka samme andel kvinder indrømmer, at der er tale om falsk anmeldelse, uanset om de til at begynde med ville anmelde eller ej (68-75 pct.).

⁵⁰ Kilde: Politiets interne afrapportering af politianmeldte voldtægter, 1990-1992 (ved Jørgen Abildgaard)

Tabel 14. Motiv til at anmelde falsk, 2000-02.

	Antal
Opmærksomhedsbehov	18%
Hævn/vrede	15%
Dække over utroskab/sekstelt forhold	6%
Psykisk syg	9%
Dække over andet, fx pinlig opførsel eller løgn overfor forældre	17%
Andet	6%
Uklart	27%
Anmeldelsen var ikke falsk	2%
Total	100%

I næsten hver femte af sagerne er årsagen til falsk anmeldelse altså et *behov for opmærksomhed*. Dette hænger tydeligt sammen med disse kvinders belastede livssituation, idet 14 ud af de 18 kvinder, der angiver behov for opmærksomhed som årsag til anmeldelse, enten selv forklarer, at de har psykiske problemer, eller andre oplysninger i sagen viser, at der er tale herom:

Mette er 13 år og hendes mor anmelder til politiet, at Mette blev voldtaget af en ukendt gerningsmand, da hun samme morgen var på vej til skole. Mette holder stædigt fast i, at dette er rigtigt, men hos politiet tror man ikke på hende. I notat på sagen fra politiet til sagsbehandleren ved kommunen kan man se, at politiet mistænker hende for falsk anmeldelse: "Jeg har hele tiden haft en formodning om, at anmeldelsen ikke er rigtig. Samme (uofficielle) formodning havde socialforvaltningens repræsentant, den undersøgende læge og inspektøren i (navn udeladt)'s skole. De tekniske og retsmedicinske undersøgelser mv. tyder også på, at anmeldelsen er urigtig. Det kan efter min opfattelse meget vel være sådan, at (navn udeladt) er bange for, at hun kan være gravid med (navn udeladt)."

Hos politiet undrer man sig over, at der findes sæd udenpå Mettes trusser, som hun har skiftet til efterfølgende. Man henviser også til, at hun muligt kan være bange for at være gravid, hun har bl.a. skrevet en stil om emnet i skolen, hvorfra man fortæller, at man har hende under opsyn af samme årsag. Derudover noterer man, at hun har været hos købmanden kl. 7.28 om morgenen og købt slik mm, hvilket sammenholdes med, at gerningstiden skulle være kl. 7.15. Man har desuden hørt, at Mettes vens ekskæreste på et tidspunkt har anmeldt voldtægt – denne pige er Mettes veninde. Både Mette og vennen benægter, at de er kæresten (han er 8 år ældre end hende). Men han ringer til hende hver dag og hun overnatter ofte hos ham og hans mor i weekenderne.

Ved genafhøring ca. 2 mdr. efter foreholdes Mette politiets fund/spørgsmål. Hun fastholder, men pludselig står der i rapporten: "Kl. 1320 ændrede hun forklaring". Mette forklarer herefter, at det ikke var meningen, at sagen skulle anmeldes, men da den først var anmeldt, turde hun ikke trække den tilbage af frygt for at blive uvenner med sin mor, idet hun havde masser af problemer i forvejen. Hun mener, hendes problemer begyndte, da en ven døde i trafikuheld for 2 år siden. Hun havde et nært forhold til ham og mente, at han betød alt. Hun har siden da tænkt på selvmord hver dag, men har dog aldrig forsøgt. Hun bliver mobbet/drillet i skolen og bliver kaldt "luder" og "fede so". De driller hende også med hendes bror, der har DAMP⁵¹. Mette vil meget gerne flytte tilbage til den egn, hvor hun, mor og bror boede for et år siden, og hvor alle hendes venner er. Pga. mobningen føler Mette sig konstant deprimeret. Den foregående dag var hun blevet overfaldet af en af drengene fra 7. klasse. Hun var derefter gået på

⁵¹ DAMP er en forkortelse for Deficit in Attention, Motor control and Perception og kaldes i dag oftest ADHD (attention deficit/hyperactivity disorder)

toiletet og havde grædt og var kommet for sent til time. Dagen efter (voldtægtsdagen) havde hun haft kraftige smerter pga. overfaldet og været ked af det. Hun føler sig overflødig i forhold til sin mor og mente at hun havde brug for hjælp udefra. Da så hendes ven (evt. kæreste) ringer til hende, opdigter hun historien om voldtægt. Hun erkender altså at have anmeldt falsk.

En måned efter anmeldelsen taler politiet med Mettes mor igen, og hun fortæller, at de nu er flyttet, og at Mette går til psykolog.

Ovenstående sag omhandler en kvinde, der ikke kan sigtes for falsk anmeldelse, idet hun er under den kriminelle lavalder, hvilket gør sig gældende for 4 ud af de nævnte 14 kvinder med psykiske problemer, der anmelder ud fra behov om opmærksomhed.

En anden af hovedårsagerne til falsk anmeldelse af voldtægt er *hævn/vrede*. Dette angives som årsag i 15% af sagerne som den primære grund til anmeldelse. Det er blandt disse sager, at langt de fleste kvinder kommer for retten tiltalt for falsk anmeldelse, dels fordi disse sager betragtes som alvorligere (der er i alle sagerne er udpeget en gerningsmand), og dels fordi kvinden i stort set alle sager indrømmer, at der er tale om falsk anmeldelse.⁵²

Kun i 1 af disse 15 sager fastholder kvinden, at der er tale om voldtægt. I 12 sager indrømmer hun stort set med det samme, at der er tale om falsk anmeldelse, og flere nævner, at de er kedede af sagen, og det de har gjort.

Der er store forskelle på årsagen til, at kvinden bliver vred på manden. Nedenstående er eksempler herpå:

- Parterne havde et forhold, men han har ikke fortalt, han er gift og har fem børn. Den pågældende aften slår han hende og tager kvælertag. Naboerne finder hende chokeret i kælderskakten og tilkalder politiet.⁵³ Hun flygter fra Danmark før retssagen om vold (han er tiltalt), og sagen om falsk anmeldelse mod hende selv. Hun indrømmer, at der er tale om falsk anmeldelse.
- Kvinden er meget glad for manden, men bliver sur en aften, hvor hun kommer halvfuld over til ham i hans forretning. Hun får lidt mere at drikke der, og da hun er sur over, at han ikke vil køre hende hjem, og fordi han også har mødt en anden pige, ender det med, hun tager over til sin ekskæreste og fortæller, at han voldtog hende. Ekskærestens nuværende kæreste ringer til politiet. Allerede ved lægeundersøgelsen 3 timer efter anmeldelsen vil hun stoppe sagen. Kvinden idømmes 30 dage betinget fængsel med 1 års prøvetid.
- Kvinden anmelder sin kærestes onkel for forsøg på voldtægt, idet hun mener, at han har ødelagt hende og kærestens forhold. Der er tale om et drama mellem de to unges familier, idet hendes kæreste efter planen skal giftes med en anden, han har mødt i andet land. Kæresten trækker sig muligvis på grund af trusler fra onklen om, at hans far vil blive skudt af familien til den kvinde, han skulle giftes med, hvis ikke han gennemfører ægteskabet. Politiet er inde på, at det er kvindens far, der gennem datterens anmeldelse om voldtægt vil hævne sig på kæresten og hans familie – onklen i særdeleshed, fordi de ikke vil gennemtvunge ægteskab mellem de to unge. Kvinden er 16 år. Sagen ender med tiltalefrafald jf. retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 3. – med bødevedtagelse i retten og mod en prøvetid på 1 år.
- Kvinden mødte manden for tre uger siden i byen og blev glad for ham. De har været i seng sammen, og ca. en uge forinden anmeldelsen kommer hans fætter til Danmark. Manden vil gerne have, at hun skal blive kæreste med fætteren og gifte sig med ham proforma, så han kan blive i Danmark. Det bliver hun vred over og anmelder i beruset og ophidset tilstand voldtægt. Hun mener også, at hun blev gal, fordi manden bad hen-

⁵² 8 ud af de 10 kvinder kommer for retten (én kvinde gør ikke, fordi hun flygter ud af landet – en anden sigtes slet ikke uvist af hvilken årsag). 1 af de 8 kvinder der kommer for retten frikendes.

⁵³ Se tidligere nævnte sag om Yala

de skride den aften, efter de havde haft sex. Hun idømmes 60 dage betinget fængsel med 1 års tilsyn af Kriminalforsorgen samt 2 års prøvetid.

De primære årsager til anmeldelserne ud fra et hævnmotiv er altså, at kvinden føler sig dårligt behandlet af den udpegede gerningsmand, eksempelvis fordi han har udnyttet hendes følelser til at opnå sex eller andet, hvorefter han ikke vil have mere med hende at gøre. Andre årsager til anmeldelser i denne kategori er: Skænderier, en fars psykiske terror gennem flere år, jalousi, manglende overholdelse af aftaler omkring samvær med børnene (tidligere ægtefæller) og i ét tilfælde efterlades kvinden på en rastepads, fordi fyrene ikke gider have hende med til fest alligevel.

Hævn-motivet kan dog ikke ses isoleret, idet det i en del af sagerne har sammenhæng med, at kvinden i forvejen befinder sig i en presset livssituation og/eller har færre ressourcer til at tackle mandens handlinger med.⁵⁴

En tredje hovedårsag til at anmelde falsk er at *ville dække over pinlig opførsel eller skjule noget* over for andre, f.eks. over for forældre efter at have brudt et løfte eller overtrådt en regel. Dette er tilfældet i 17% af sagerne, jf. tabel 14. Det er også her, der findes en klar overvægt af de yngste kvinder i materialet, bl.a. fordi disse overrumples og ikke tør stille sig op og korrigere en eventuel løgn og/eller andres opfattelser af det skete. Oftest ønsker disse kvinder slet ikke at anmelde.

Eksempler fra denne gruppe:

- Kvinden føler *skam* over for veninde eller familie, fordi hun har været i seng med en mand (det gælder for henholdsvis en 13-årig og en 15-årig). I samme kategori befinder sagen sig om en 13-årig kvinde, der via chat-side kommer i kontakt med en 8 år ældre fyr, som hun mødes og har samleje med. Da hun taler med sin veninde næste dag "kommer hun til" at sige til hende, at det var voldtægt.
- En anden årsag er flovhed *over egen voldsomme reaktion* som hun ikke synes, hun kan forklare overfor venner, og derfor finder hun i enkelte tilfælde på at sige, at hun er voldtaget. Eksempelvis kan det dreje sig om, at hun findes grædende af sine venner. Det fremstår ofte, som om kvinden "kommer til" at sige det uden at tænke sig om. Ofte har indtagelse af alkohol også har spillet en rolle.
- I andre sager handler det for kvinden om at forsøge at *undgå at blive uvenner* med nogen hun holder af eller for at undgå noget ubehageligt. Dette kan f.eks. være, når kvinden føler, hun har skuffet nogen, hun holder af, og derfor føler hun bliver nødt til at finde på en forklaring for sin opførsel. I én sag bliver en 14-årigs veninde sur på hende, fordi hun kørte med "gerningsmanden" i bil og også havde samleje med ham (hun var jomfru), selvom han og vennerne tydeligvis mener, de er "billige"⁵⁵.
- I en del sager handler det om at finde på en forklaring på, hvorfor visse *regler* sat for kvinden *ikke blev overholdt*. F.eks. en sag om 2 unge kvinder, der ikke kom tilbage på skolen til tiden, fordi de i stedet havde været ude og mødes med nogle mænd. Mændene kører imidlertid fra dem, og de kan derfor ikke nå tilbage, og undskyldningen bliver

⁵⁴ Dommene gøres betinget, primært fordi der her er tale om kvinder, der ikke er kendte i Kriminalregistret i forvejen og for manges vedkommende har "gode personlig forhold". I nogle domme nævnes også, at kvinden meget hurtigt indrømmer, at der er tale om falsk anmeldelse, og at politiet i de sager ikke når at kontakte gerningsmanden og afhøre ham.

⁵⁵ I afhøringsrapporten står: " Pludselig begyndte alle at tale om, at afhørte var blevet voldtaget af (gerningsmands navn udeladt). Hun havde flere gange spagfærdigt forsøgt at forklare sig uden held. Hun syntes, det var lige meget hvad hun sagde. De andre blev ved at tale om voldtægt, og at det skulle anmeldes til politiet. Hun erkender, at hun nok burde have forklaret dem, at der ikke var tale om voldtægt. Hun frygtede dog for nye bebrejdelser, hvorfor hun blot tav. Pludselig var der blevet ringet til politiet og hendes forældre og kort efter sad de alle på politistationen. Hun kan nu godt se, at der ikke kan være tale om voldtægt, idet der ikke på nogen måde er anvendt vold eller trusler om vold."

voldtægt. Regler der ikke overholdes kan også være *kulturelt funderede regler*, bl.a. om ikke at måtte have sex før ægteskab. Det fører i en sag til, at den unge kvinde anmelder "kæresten", der er under den kriminelle lavalder for at skjule et længerevarende seksuelt forhold.

I 10% af sagerne angives *psykisk sygdom og/eller mental tilstand* som årsag til anmeldelsen jf. tabel 14. Det skal ikke tolkes således, at fordi kvinden er psykisk syg, anmelder hun falsk, men at hendes mentale/psykiske tilstand har haft afgørende indflydelse på hendes oplevelse af det, hun anmelder.

I sagen om Anja er hun og ægtefællen netop flyttet i hus for dem selv. Hun er på dagen for anmeldelsen noget utryk og sms'er til ægtefællen, der er taget på job, at hun ville ønske, han var hjemme. Senere modtager han en række meget underlige sms'er fra hende, kryptiske beskeder om noget med en varevogn, bl.a. "sos, mørke, høje, hvid VW, mod (bynavn udeladt)", og det skal altså forstås således, at hun sms'er, mens hun er bortført. Ægtefællen kontakter politiet. Hun ringer senere og fortæller, at hun er sluppet fri. Politiet finder ud af, at visse ting i historien ikke passer sammen, og der bevisligt er tale om, at kvinden faktisk selv har forsøgt at fabrikere beviser. Hun bliver meget ulykkelig, da politiet konfronterer hende med, at hun er afsløret – hun græder og siger: "Jeg vil ikke ende som min moster og tante, og jeg ved godt at jeg har brug for hjælp". "Jeg ved ikke om det er sket på den måde, men jeg syntes at det er foregået sådan i mit hoved".

Det ender med, at sagen henlægges midlertidigt, indtil Anja har været til psykolog og læge. Det aftales med psykologen, at denne skal kontakte politiet, såfremt Anja ikke dukker op til samtale.

Politiet vælger at undlade at sigte Anja for falsk anmeldelse pga. hendes mentale tilstand, men hun får en "alvorlig kriminalpræventiv orientering om ikke at anmelde forhold, der ikke er sket". Anja siger til rapporten, at hun faktisk er lettet over, at sagen sættes i bero, og at hun er klar over, at hun var psykisk ustabil i perioden før, under og efter anmeldelsen. Hun fortæller, at hun har haft flere nervesammenbrud og blackouts og hun mener, at det var det, der var sket ved anmeldelsen. Siden anmeldelsen har hun gået til psykolog og mener nu, at hun er på vej ind i en mere stabil fase.

En anden af kvinderne anmelder, fordi "stemmerne" sagde, hun skulle gøre det. Stemmerne har også tidligere fået hende til at forsøge selvmord. Hun er kendt i Kriminalregistret for falsk anmeldelse af voldtægt i forvejen, og hun idømmes denne gang psykiatrisk behandling. Da hun anmelder, er hun i behandling for skizofreni og diagnosticeres som lettere mentalt retarderet, lidende af psykoser og hørehallucinationer. Hun har været i familiepleje og på skolehjem/ungdomsinstitutioner det meste af sit liv, fordi familien ikke kunne "styre hende".

Til denne gruppe hører også sagen om en 13-årig kvinde, der lyver over for sin mor, idet moderen opdager, at hun vil snige sig ud af huset. Under afhøringer kommer det imidlertid frem, at den 13-årige lider af vrangforestillinger og hallucinationer vedr. voldtægt.

I én af sagerne af denne karakter vælger politiet at sigte kvinden, selvom de egentlig ikke mener, der vil eller bør komme noget ud af det. Hovedformålet med at sigte kvinden er at få hende noteret i Kriminalregistret, "så vi har mulighed for på et senere tidspunkt, hvis hun igen skulle foretage anmeldelse, at være advaret om, at hendes virkelighedsopfattelse måske ikke er helt i overensstemmelse med de faktiske forhold". Man beslutter dog allerede inden sigtelsen, at man vil slutte sagen, således at det ingen konsekvenser får for hende, idet man ikke synes, det vil gavne hende i den situation, hun er i. Hun har det psykisk svært og er lige blevet opereret for kræft, hvorefter hendes samlever har smidt hende ud på grund af hendes "psyke og drikkeri". Hun får "nervemedicin" og fortæller, at hun har drukket i fire uger i træk på grund af "personlige" forhold, og efter besøg på psykiatrisk afdeling følte hun sig "nærmest manisk". Hun mener, hun blev tvunget hjem og voldttaget af to fyre fra værtshuset, men overvågningsvideoen fra centret viser, at hun formentlig fulgte frivilligt med.

Som nævnt i rapporten vedrørende 1990-92 sker anmeldelse også for at *dække over et frivilligt seksuelt forhold overfor en kæreste/samlever*. Dette ses imidlertid kun i 6% af sagerne i 2000-02. I ingen af de 6 sager ønsker kvinden selv at anmelde voldtægt til politiet, og i alle tilfældene er det da også andre, der tager kontakt til politiet⁵⁶.

I en del af sagerne er årsagen til anmeldelsen uklar, og spørgsmålet er, om nogle af disse falske anmeldelser skyldes utroskab, og der således er flere sager end de nævnte 6. I de i alt 33 sager hvor årsagen er angivet som "Uklar" (27 sager) eller "Andet" (6 sager), har halvdelen (16) af kvinderne en kæreste eller sambo. I de øvrige sager har kvinderne ingen kæreste eller lignende, så forklaringen på anmeldelsen kan altså i disse tilfælde ikke være utroskab. Ved en nærmere gennemgang af de 16 sager, hvor kvinden har en kæreste eller sambo, er der 5 sager, hvor det ikke med absolut sikkerhed kan afvises, at anmeldelsen sker for at dække over utroskab, men hvor det dog ej heller er oplagt, at netop dét skulle være årsagen. I én af disse sager skifter kvinden f.eks. forklaring så mange gange og kommer med så tilpas mange scenarier som årsag til voldtægten, at det ikke er til at gennemskue hvad hun faktisk mener. Én af de årsager, hun nævner i løbet af sagen er imidlertid, at hendes ægtefælle ikke måtte vide, at hun havde solgt sig selv til "gerningsmanden" for narko. Politiet i sagen mener, det er mest sandsynligt, at sagen blev anmeldt, fordi hendes mand ville hævne sig over for "gerningsmanden", fordi denne havde anmeldt ham for andre ting. Der er således ingen grund til at tro, at andelen af falske anmeldelser der fremkommer på grund af utroskab er højere end 6%

Der er som nævnt *uklarhed omkring årsagen til anmeldelsen* i mere end en fjerdedel af sagerne (27). Dette hænger sammen med, at kvinden i disse sager oftest ikke har tilstået (19 sager), og dermed fremkommer intet sikkert bud på årsagen til anmeldelsen. Der er dog også tale om, at kvinden simpelthen ikke kunne forklare, hvorfor hun anmeldte. Det kan være fordi, hun var meget fuld, da "overgrebet" og anmeldelsen skete, eller det kan som i ét tilfælde være, at der er tale om en udviklingshæmmet kvinde, som i det hele taget har vanskeligt ved at forklare sig. Til denne gruppe hører også de sager, hvor oplysninger i rapporterne taler for, at kvinden reelt kan være blevet udsat for et overgreb.⁵⁷

I en af sagerne (hvor motivet til anmeldelse er uklar) tilstår en 22-årig kvinde at have anmeldt falsk, men hun ændrer ikke sin forklaring om voldtægt. Hun vil blot ikke angive ham:

"Afh. mener ikke at gerningsmanden ville hende noget ondt, men at det er et samspil af tilfældige omstændigheder samt at gerningsmanden har haft det dårligt. Hun ønsker ikke at gøre hans situation værre end den er, og vil derfor ikke medvirke yderligere i denne sag. På forespørgsel ønsker hun direkte at trække sin anmeldelse tilbage. Trods dette er hun gentagne gange opfordret til at medvirke til at få gerningsmanden straffet for sin handling, men det ønsker hun altså ikke. Det er blevet resolveret at afh. skal sigtes for falsk anmeldelse, hvilket hun herefter er blevet. Afh erkender sig skyldig i sigtelsen."

I sagen er det uklart, hvad der i det hele taget er sket med kvinden, der anmelder – for noget er sket. Hun findes meget chokeret og lettere tilskadekommet på en sti, og hun har en revne i vagina, som bløder. Kvinden siger til politiet, at hendes far ikke må vide noget om det, og at der i hendes kultur bliver set skævt til, at man involverer politiet, og at man som kvinde selv er ude om det, hvis man er blevet voldtaget. Der kan være tale om, at kvinden forsøger dække over et frivilligt samleje (sit første), men er blevet meget chokeret over det, og måske også over at have sat sig udover sin opdragelse/kultur.

"Andet" i tabel 14 omfatter 6% af sagerne og dækker bl.a. over motiver så forskellige som at ville have manden væk af angst for eget og børns liv (efter udøvet vold), ønske om at opnå

⁵⁶ i den ene af de 6 sager ønsker kvinden at skjule, at hun har kysset en fyr til en fest, for hun vil gerne have sin eks-kæreste tilbage.

⁵⁷ Se afsnittet "Var sagen nu også falsk...?"

asyl, genoplevelse af tidligere overgreb og psykiske reaktioner på angstfremkaldende hændelser.⁵⁸

Sammenfattende kan man konstatere, at falsk anmeldelse af voldtægt oftest anvendes som alternativ til noget, eksempelvis som alternativ til ensomhed eller selvmord, til tæsk og/eller skældud/straf af forældre, til at miste sin kæreste eller venner eller til at blive til grin. Nogle anmeldelser fremkommer på grund af forvirring eller så svære psykiske vanskeligheder, at overgreb kan være oplevet uden reelt at være sket. Nogle anmeldelser giver fornemmelse af, at overgreb faktisk *er* sket, blot i en anden sammenhæng/tid. I 15% tilfælde handler det dog om hævn/vrede, oftest på baggrund af en mere eller mindre alvorlig krænkelse begået af den anmeldte gerningsmand. I rigtig mange sager er der tale om, at kvinden slet ikke ønsker at anmelde, men den ene løgn tager den anden. Det hele løber løbsk for hende og politiet indblandes, selvom dette aldrig var hendes intention.

⁵⁸Kvinden er rystet pga. hændelse i centerpub, hvor en gruppe unge fyre kaster en korkprop i hovedet på hende med påskriften "voldtag de vantro", har muligt brug for opmærksomhed, kvinden indrømmer ikke, men den er åbenlyst falsk (anmeldt gruppevoldtægt 5-7 gerningsmænd).

2.7. Efterforskningen

Bistandsadvokat

I den periode undersøgelsen vedrører (årene 2000-02) skulle voldtægts ofre ifølge retsplejelovens § 741 tilbydes en bistandsadvokat til støtte og rådgivning vedrørende sagen og til at hjælpe med eventuelle erstatningsspørgsmål. Langt de fleste kvinder i undersøgelsen siger nej til tilbuddet, idet dog de fleste forbeholder sig ret til at få én beskikket, såfremt sagen ender i retten. Af en stor del sager fremgår det, at politiet fortæller kvinden, at hun ikke behøver en bistandsadvokat nu, men at hun kan få én, såfremt sagen kommer for retten. Muligvis er det ligefrem i 2000-02 en standard, at kvinden anbefales at vente med at få en advokat.

Politiets afhøring af kvinden foregår typisk med det samme, hun anmelder – især hvis anmeldelsen sker umiddelbart efter voldtægten. Afhøringen finder ofte sted, der hvor kvinden opholder sig på det givne tidspunkt. For mindst halvdelen af kvindernes vedkommende gælder (både for sande og falske anmelderes vedkommende), at de er påvirkede af rusmidler ved anmeldelsen. Kvinden er derudover ofte også voldsomt påvirket af overgrebet. Også dette gør sig ofte gældende for såvel de falske som de sande anmeldere, selvom de falske anmeldere ikke anmelder et virkeligt overgreb. De har nemlig i de fleste tilfælde andre grunde til at anmelde, som for dem ofte er ganske psykisk belastende, og de kan derfor være tilsvarende "ude af den". Afhøringen sker i denne ofte dårlige situation af hensyn til efterforskningen, så man ikke risikerer, at en voldtægtsforbryder slipper væk.

De svar kvinden giver ved den første afhøring kommer til at betyde meget for hendes troværdighed, såfremt hun senere korrigerer dem, hvilket dermed giver spørgsmålet om en bistandsadvokats råd og eventuelle tilstedeværelse betydning. Troværdigheden er helt afgørende for, om sagen kommer til at gå videre. Der er i undersøgelsen adskillige eksempler herpå, hvor kvinden dog ikke sigtes for falsk anmeldelse, men hvor man ikke tror på hende/sagen, fordi hun ændrer forklaring. Ud fra forskning om vidnepsykologi, herunder særligt hvorledes hukkommelsen fungerer, repræsenterer denne tilgang til begrebet troværdighed formentlig et ikke uvæsentligt problem.

Ved den første afhøring, har kun 5% af kvinderne bag de falske anmeldelser haft en bistandsadvokat til stede mod 3% af de sande anmeldere. Spørgsmålet om bistandsadvokat har formentlig særlig betydning for de unge anmeldere, der har sværere ved at forstå og overskue situationen. Selvom kvinderne under 15 år ikke løber den risiko at blive sigtet, vil der stadig kunne besluttes tiltag af væsentlig betydning for deres liv, såfremt sagen kommer videre til forældre og/eller kommune mv. Derudover ved vi som tidligere nævnt, at anmeldelser kan være sande, selvom de af politiet vurderes som værende falske, hvorfor det i disse sager kan være af overordentlig væsentlig betydning for kvinden at have en bistandsadvokat til at støtte og vejlede. Ikke desto mindre har ingen af de 10-14-årige falske anmeldere (14 kvinder) en bistandsadvokat med ved afhøringen, og kun 1 af de 15-19-årige (27 kvinder) havde en bistandsadvokat til stede. Tilsvarende tal for samme grupper kvinder bag de sande anmeldelser er henholdsvis 10 af 171 (6%) og 9 af 357 (3%).

Disse kvinder rådes kun i få tilfælde efterfølgende af politiet til at få en bistandsadvokat til støtte: Ingen af de 10-14-årige får en bistandsadvokat senere. For de 15-19-årige er der 8, der gør det. I alt får 30% af kvinderne en bistandsadvokat senere, mens det samme gælder for 54% af de sande sager. Dette skyldes bl.a., at en del af de sande sager kommer for retten, og det er ofte i de tilfælde, kvinden får en bistandsadvokat.

Kritikken af utilstrækkelig støtte til voldtægts ofre betød, at reglerne for anvendelse af bistandsadvokater ændredes, således at kvinden nu direkte skal afslå at få beskikket en bistandsadvokat, hvis hun ikke vil have en. Man kan diskutere, om ikke det mest optimale på baggrund af ovennævnte resultater ville være, at der ligesom ved anmeldelse af overgreb mod børn straks tilknyttedes en bistandsadvokat, uden at kvinden behøver tage stilling hertil først.

44% af de falske anmeldere har en bistandsadvokat eller anden med i forbindelse med anmeldelse og afhøring:⁵⁹

- 10-19 år: 23 ud af 42 kvinder
- 20-29 år: 17 ud af 37 kvinder
- 30-39 år: 2 ud af 14 kvinder
- 40-49 år: 2 ud af 6 kvinder
- 50-59 år: 0 ud af 1 kvinde

Vidner

Vidner er i undersøgelsen defineret bredt og omfatter alle, politiet har talt med om sagen, f.eks. også når der stemmes dørklokker hos naboer for at undersøge, om nogen har set eller hørt noget på gerningstidspunktet. I 85% af de sande sager afhøres 7 vidner eller derunder, og det samme gør sig gældende for 86% af de falske sager. I 18% af de sande sager afhøres ingen vidner over for 13% for de falske anmeldelser. Politiet undersøger altså begge typer sager lige grundigt, når det kommer til vidner. Der kan dog ligge forskellige overvejelser til grund for afhøringen af vidner, f.eks. kan en begyndende mistanke om falsk anmeldelse lige så meget være grund til afhøringerne.

Spør

Kriminalteknisk afdeling (KTA) er involveret i stort set samme omfang, uanset om anmeldelsen er sand eller falsk (43% i de sande mod 49% i de falske sager).

Der er samme type fund af spor i falske og sande sager: Blod, sæd, spyt, sål/fingeraftryk, hår og negleskrab, våben, dog er der lidt mindre fund/brug af tøj i de falske sager (3% over for 11%).

Spør i form af mandens DNA findes i 6% af tilfældene i de falske sager mod 17% i de sande sager. At der er denne forskel er i sagens natur oplagt. Sporene i de falske sager stammer da fra et andet samleje, kvinden har haft. Procentandelen herfor stemmer stort set da også overens med den andel kvinder, der anmelder falsk for at dække over utroskab, idet dog nogle af utroskabssagerne alene handlede om, at kvinden havde kysset med en anden. Ud fra tallene kan man imidlertid ikke konkludere, at fordi der ikke findes DNA, så er anmeldelsen falsk. I 65% af de sager, hvor manden dømmes for voldtægt, foreligger hans DNA ikke.

Centre for Voldtægts ofre

Kun i 2% af de sager der omhandler falsk anmeldelse, har kvinden været på et center for voldtægts ofre forinden anmeldelse. Blandt de sande anmeldelser er det for 9%

Derimod er der forskel på kvindernes kontakt med et voldtægtscenter efterfølgende: Mindst 52% af de kvinder der anmelder falsk har kontaktet et voldtægtscenter efter anmeldelsen⁶⁰ over for mindst 37% af kvinderne bag de sande anmeldelser.⁶¹ Forskellen skyldes bl.a., at der er anmeldt færre fuldbyrdede voldtægter blandt de sande voldtægter end blandt de falske. Da en væsentlig årsag til at politiet sender kvinden til et center for voldtægts ofre er den retsmedicinske undersøgelse, betyder dette, at kvinderne, der anmelder forsøg på voldtægt, ikke kommer på et center for voldtægts ofre så ofte, som de kvinder der anmelder fuldbyrdet voldtægt, idet politiet ikke forventer, at der findes spor, hvis der "blot" er tale om forsøg.⁶²

⁵⁹ Cirka samme andel af de sande anmeldelser har bistandsadvokat eller andre med ved første afhøring. I forhold til de sande anmeldelser er forældre med i samme omfang, og det samme gælder for øvrig familie, venner, ægtefælle/samlever, lærer/arbejdsgiver/institutionsleder/lignende eller andre. Kun to kvinder har deres kæreste med til afhøringen.

⁶⁰ 12 pct. uoplyste

⁶¹ uoplyst 24 pct.

⁶² Om kvinderne senere henvender sig på et center for voldtægts ofre kan ikke siges med sikkerhed ud fra politirapporterne i sagen.

Opklaring – sigtelse af "gerningsmand"

Mest direkte årsag til opklaring dvs. sigtelse af en mand er kvindens forklaring, uanset der er tale om falsk eller sand anmeldelse.

Der rejses ikke så mange sigtelser mod de udpegede gerningsmænd i sagerne med falsk anmeldelse som i de sande.⁶³ Det skyldes ofte, at mistanken om falsk anmeldelse opstår så tidligt i forløbet, at politiet vælger ikke at sigte den udpegede gerningsmand, men også fordi politiet hurtigt via kvindens indrømmelse finder ud af, at anmeldelsen er falsk:

- I næsten hver tredje af samtlige falske sager indrømmer kvinden indenfor 2 døgn, at der er tale om falsk anmeldelse.
- I mere end halvdelen af de falske sager opklares det indenfor 7 dage, at den er falsk.
- Mindre end 2 måneder efter den falske anmeldelse er 3 ud af 4 sager opklarede som falske.⁶⁴

Sammenlignes med de sande anmeldelser, må man konstatere, at de falske anmeldelser ekstremt hurtigt opklares. Det er naturligvis at foretrække, at en uskyldig mand ikke sigtes med alle de konsekvenser, dette kan have for ham. På den anden side afgøres spørgsmålet om sigtelse af den udpegede gerningsmand ud fra et skøn på baggrund af kvindens forklaring samt eventuelle spor i sagen, og dette skøn anvendes meget forskelligt i politikredsene. I en del sager kan det undre, at man ikke sigter den udpegede gerningsmand eller i det mindste tager ham ind til afhøring. At man ikke gør det, kan tolkes derhen, at man ikke tror på kvindens anmeldelse.

Tabel 15. Antal voldtægtssager med eller uden sigtelser i sagen, samt udpegede gerningsmænd afhørt uden sigtelse, 2000-02.

	Falske anmeldelser	Sande anmeldelser
Sigtelse	35%	65%
Afhørt uden sigtelse	7%	7%
Ikke fundet/afhørt	58%	28%
Total	100%	100%

Som det ses af tabel 15 er der stor forskel i andelen af sigtelser af gerningsmænd i de falske og sande sager. Det skyldes udover politiets tidlige mistanke og kvindens indrømmelse af at anmeldelsen er falsk, at kvinderne bag de falske anmeldelser i halvdelen af alle sager ikke udpeger en gerningsmand,⁶⁵ og dermed er der ingen at sigte.

Afhøring og opklaring – tilståelse af falsk anmeldelse

Kvinderne tilstår i 71% af de 100 falske sager, at der er tale om en falsk anmeldelse. Ofte nævner kvinden, at hun er ked af dét, hun har gjort. Nogle beder politiet undskylde over for manden/mændene. Kvinderne får ikke sjældent at vide af politiet, at man har brugt mange ressourcer på dem, og en del af de kvinder der ikke sigtes, bliver kraftigt formanet om aldrig at gøre noget sådan igen. Flere græder ved indrømmelsen, og rigtig mange siger, de skammer sig. Dette skal også ses i sammenhæng med, at adskillige af kvinderne lever i pressede livssituationer. Tabel 16 giver en oversigt over, hvordan sagerne afsløres som falske:

⁶³ Se nærmere i afsnittet om de udpegede gerningsmænd.

⁶⁴ det skal endog tages i betragtning at 8 pct. af sagerne er uoplyste på dette punkt.

⁶⁵ Omregnet til kvinder er det lidt under halvdelen af alle kvinder, der peger på en gerningsmand.

Tabel 16. Årsag til at anmeldelsen afsløres som falsk, 2000-02.

	Antal
Kvinden henvender sig selv	29%
Beviser/vidner	46%
Politiet presser kvinden	12%
Uoplyst	6%
Total*	100%

* Andelene er beregnet ud fra antal kvinder – ikke antal sager.

Årsagerne spiller naturligvis sammen, men her er noteret det, der fremstår som den primære årsag. Der er flere grunde til, at kvinden henvender sig af sig selv og indrømmer, at der er tale om falsk anmeldelse: Hun formoder, at beviserne alligevel vil afsløre hende, eller hun har dårlig samvittighed over for en eventuelt udpeget gerningsmand. Denne sidste antagelse bestyrkes ved, at i to tredjedele af de sager, hvor kvinden selv har henvendt sig til politiet og indrømmet falsk anmeldelse (19 af 29), har hun forinden udpeget en gerningsmand. Dette gælder dog ikke alle kvinderne, idet 25 andre kvinder kun indrømmer falsk anmeldelse på grund af beviser/vidner i sagen, selvom der var udpeget eller fundet en mand via signalement.⁶⁶

At afsløringen fremkommer på grund af pres fra politiet i 12% af tilfældene, skal ikke forstås således, at politiet *ikke* "presser" kvinden i de øvrige sager. Pres er naturligvis relativt, men i de 12% af sagerne er der tale om, at politiet bliver ved at spørge kvinden, om anmeldelsen virkelig er rigtig, siger at man ikke tror på hende osv., så kvinden til sidst indrømmer/bryder sammen.

I sagen om en 11-årig kvinde finder politiet hende utroværdig, bl.a. fordi hun fortæller om blackouts under voldtægten. Ifølge rapporten foreholdes hun ifølge rapporten det usandsynlige i, at et barn voldtages to gange med tre års mellemrum, uden at der er reaktioner herpå. Til sidst begynder hun at græde *"Forurettede fortalte nu grædende at hun var så ked af det, fordi hun ikke synes, at hun var særlig tæt på sin mor, en mor som hun helt klart savnede et meget tættere forhold til, og ikke mindst savnede hun at kunne tale med sin mor, og være en del af. Hun havde opfundet hele denne historie, fordi hun ønskede at hendes mor ligesom "var der" for hende, på et tidspunkt i hendes liv, hvor det var så vigtigt at have en mor at støtte sig til, samt at moren ville give hende lidt opmærksomhed og støtte. Forurettede blev slutteligt formanet omkring alvoren i at indgive en anmeldelse af en sådan karakter, og blev meget kraftigt opfordret til aldrig, at gøre noget lignende, idet hun kunne ødelægge mange menneskers liv i meget lang tid, med sådan en anmeldelse."*

Der lægges dog ikke større pres på kvinderne i de falske sager end på kvinderne i de sande, så det vil formentlig være fejlagtigt at tro, at flere kvinder ville indrømme, at der var tale om falsk anmeldelse, hvis blot man pressede dem.

Hvad angår politiets måde at afhøre kvinden på, er der gennem årene sket store ændringer – i hvert fald i politiets lærebøger på området. Tidligere har der i lærebøgerne været stort fokus på, om anmeldelsen af voldtægt var falsk, og der blev givet oplysninger om, hvordan man eventuelt kunne kende en falsk anmeldelse. Dette er gennem årene blevet kritiseret fra forskellige sider, herunder fra kvindesagsforeninger, og i dag ser politiets lærebøger anderledes ud. Der er stadig fokus på risikoen for falsk anmeldelse i lærebøgerne, men samtidig tages der højde for, at kvinden kan være så påvirket af hændelsen og opføres sig således, at hun kan fremstå på en måde, der uberettiget giver indtryk af, at der er tale om en falsk anmeldelse⁶⁷

⁶⁶ Det sker i enkelte tilfælde, at kvinden opgiver signalement på en fiktiv gerningsmand og/eller gerningssted, for at politiet ikke skal finde dem, hun virkelig var sammen med – men hvor de findes alligevel f.eks. pga. vidner.

⁶⁷ Center for Voldtægts ofre indledte i 2001 et samarbejde med Politiskolen, og siden 2002 har alle afgangsklasser modtaget undervisning på centret, bl.a. omkring kvindernes oplevelse af deres møde med politiet.

2.8. Sagens afgørelse

I tabel 17 er opgjort afgørelserne i de 100 sager, hvor der foreligger falsk anmeldelse.

Tabel 17. Afgørelse i sager om falsk anmeldelse, 2000-02.

	Antal
Ingen sigtelse pga. alder	15%
Ingen sigtelse, psykiske/socialt årsager	8%
Ingen sigtelse, uoplyst hvorfor (ikke alder)	8%
Bero	1%
Rpl. § 749, indstilling af efterforskning	2%
Ingen sigtelser i alt	34%
Rpl. § 721, stk. 1, nr. 2, bevisets stilling	27%
Rpl. § 722, stk. 1, nr. 3, tiltalefrafald, bøde	3%
Rpl. § 722, stk. 2, tiltalefrafald	1%
Sigtelser henlagt jf. retsplejeloven i alt	65%
Frifundet i retten	1%
Dom, straf ikke fastsat, prøvetid	8%
Dom, hæfte, 20 dage	1%
Dom, betinget 10 dage	1%
Dom, betinget 20 dage	1%
Dom, betinget 30 dage	10%
Dom, betinget 30 dage + samfundstjeneste 40 timer	2%
Dom, betinget 60 dage	2%
Dom, betinget 3 måneder med tilsyn	1%
Dom, betinget, øvrigt uoplyst	2%
Dom, ubetinget 30 dage	2%
Dom, psykiatrisk behandling	2%
Domme i alt	33%
Forældet jf. straffelovens § 93, nr. 1	1%
Andet	1%
Total	100%

I 32 sager dømmes kvinden for falsk anmeldelse. Stort set alle sager for retten afgøres med betingede domme. Kun 2 kvinder idømmes ubetinget fængsel. Derudover idømmes 1 kvinde hæfte og 1 kvinde idømmes samfundstjeneste. 2 kvinder idømmes psykiatrisk behandling.

I alt drejer sagerne sig om 93 kvinder, hvoraf det for 2 kvinders vedkommende er uoplyst, om de tilstår eller ej:

- 4 af de 25 kvinder (heraf 2 under den kriminelle lavalder) der *ikke* tilstår falsk anmeldelse, stilles for retten, og alle 4 dømmes.
- 22 af de 66 kvinder (heraf 13 under den kriminelle lavalder) der tilstår falsk anmeldelse stilles for retten, og alle 22 dømmes⁶⁸.

Tilståelse er altså naturligt nok helt afgørende for at blive tiltalt og dømt for falsk anmeldelse af voldtægt. I den ene sag, hvor en kvinde frikendes i retten, dømmes hun for et andet tilfælde af falske anmeldelse. Hun havde i første omgang tilstået overfor politiet, men nægtede i retten.

⁶⁸ En kvinde tiltales for to sager og frikendes i den ene – hun figurerer her som dømt for falsk anmeldelse.

Der er set nærmere på, om der er særlige forhold der gør sig gældende i de sager, hvor der falder dom for falsk anmeldelse i forhold til de sager, der ikke kommer for retten. Da det drejer sig om domme, udelades ved sammenligningen sagerne med kvinder under 15 år. I alt er det 85 sager, hvoraf der i 32 sager dømmes for falsk anmeldelse. Kun med hensyn til motivet kan de konstateres en større forskel, idet der blandt de dømte er en kraftig overvægt af sager, hvor motivet til anmeldelsen er hævn/vrede eller for at dække over utroskab.

Det er og bliver dermed kvindens tilståelse samt kvindens motiv for den falske anmeldelse, der er afgørende for, om hun tiltales og dømmes for falsk anmeldelse⁶⁹.

⁶⁹ Dertil kommer kendetegn ved kvinden selv, hvilket beskrives i analysen om kvinderne bag de falske anmeldelser.

2.9. Konklusion

Analysen af de falske anmeldelser har vist, at disse kun få punkter adskiller sig fra de sande anmeldelser på afgørende vis:

- En overrepræsentation af fuldbyrdede overfaldsvoldtægter
- Stort set ingen partnere eller eks partnere anmeldes
- En overrepræsentation af gruppevoldtægter
- Flere trusler forinden voldtægten såvel som efter voldtægten

I øvrigt er der om de falske anmeldelser konstateret følgende karakteristiske forhold:

- Mindst 39% af anmeldelserne sker ved at "bolden ruller". Kvinden er i disse sager ikke selv initiativtager. "Kun" i 46% af sagerne giver kvinden udtryk for selv at have ønske om at anmelde.
- I 7 ud af 10 sager foreligger tilståelse om falsk anmeldelse. Kun 14 kvinder holder hele vejen gennem sagen fast i, at der er tale om en reel anmeldelse om voldtægt.
- De overvejende motiver for at anmelde falsk er oftest en kombination, og særligt kvindens behov for omsorg og opmærksomhed spiller her ind. Udover behov for omsorg (18%) er motiverne hævn/vrede (15%) eller et ønske om at dække over en løgn, pinlig opførsel og/eller regelbrud overfor forældre (17%). Kun i 6% af sagerne er der tale om, at kvinden anmelder falsk for at dække over utroskab. I næsten hver fjerde sag er det uklart, hvad motivet er. En nærmere undersøgelse af disse sager viser, at utroskab ikke er motivet.
- Anklagemyndigheden vælger (oftest efter politiets indstilling) i en tredjedel af sagerne om falsk anmeldelse at slutte sagen med hjemmel i retsplejeloven i stedet for at rejse tiltale mod kvinden. I 16% af sagerne sigter politiet ikke kvinden enten af psykiske/socialt årsager eller af andre uoplyste grunde. Dette skal ses i sammenhæng med, at rapporter på sagerne viser, at de fleste kvinder har psykiske problemer og lever i en presset/stresset livssituation på anmeldelsestidspunktet (jf. nærmere herom i det følgende)
- I 15% af sagerne kan kvinden ikke sigtes, fordi hun er under den kriminelle lavalder.
- Afgørende for om kvinden dømmes for falsk anmeldelse er, at hun tilstår, og at motivet for anmeldelsen enten er hævn/vrede eller for at dække over utroskab.
- Der falder dom i en tredjedel af de sager, hvor politiet mener, der er tale om falsk anmeldelse. Dette svarer til, at i alt 26 kvinder dømmes for falsk anmeldelse af voldtægt i løbet af den 3-årige undersøgelsesperiode.
- Anskues falsk anmeldelse ud fra et kriterium om, at der skal være faldet dom om falsk anmeldelse, udgør de falske anmeldelser 2% af de anmeldte voldtægter i Danmark i perioden 2000-02.

3. Kvinden bag de falske anmeldelser

Bag de 100 falske sager står 93 kvinder. Af disse 93 er 4 noteret som ofre i både en sand og en falsk anmeldelse af voldtægt. Disse 4 kvinder indgår ikke i det samlede antal kvinder i nedenstående analyser af kvinden bag falsk anmeldelse af voldtægt. Gruppen af kvinder er dermed 89. Det tilsvarende antal kvinder der anmelder sandt udgør 1.206.

3.1. Belastethed

Kvinderne bag de falske anmeldelser er for en stor dels vedkommende tungt belastede af problemer på mange forskellige fronter, jf. tabel 18.

Tabel 18. Belastning af kvinderne bag hhv. falske og sande anmeldelser, 2000-02.

	Falske anmeldere		Sande anmeldere	
	Antal	%	Antal	%
Misbruger alkohol, medicin og/el. narko	9	10	70	6
Bistandsmodtager/førtids-pensionist/u. arb.	23	26	220	18
Psykiske problemer	32	36	194	16
PTSD/depression	1	1	18	2
Sindssygdom (skizofren/maniodepressiv)	1	1	22	2
Tidligere udsat for seksuelt overgreb	13	15	108	9
Mentalt handicap	8	9	52	4
Aktuel psykologisk/psykiatrisk behandling	13	15	93	8
Tidl. Psykologisk/psykiatrisk behandling	11	12	114	9
Prostitueret	1	1	20	2
Kendt i Kriminalregistret	23	26	148	12
Fysisk handicap (høre/syn/gang/andet)	9	10	57	5
Bor på krisehjem/off. Institution/gaden	85	7	8	9

7 ud af 10 kvinder er belastede af mindst ét af de i tabel 18 nævnte forhold, hvilket indikerer, at det ikke er tilfældigt, hvem der sigtes/står bag falsk anmeldelse af voldtægt.

Den tilsvarende andel for kvinderne bag de sande anmeldelser er godt 4 ud af 10 kvinder (44%), så man kan konstatere en markant forskel mellem de falske og de sande anmeldere.

En fjerdedel (26%) af de kvinder der anmelder falsk er belastede af 3 eller flere af de i tabel 18 nævnte forhold. Dette gælder for 14% af de sande anmeldere. Tallene skal ses og vurderes i lys af, at langt fra alle oplysninger vedrørende kvindens liv nedfældes i politiets sagsakter, og der således er tale om minimumstal⁷⁰.

⁷⁰ Dette ses for eksempel når kvindernes beskæftigelsessituation kontrolleres med oplysninger fra Danmarks statistik i afsnittet om kvindernes socioøkonomiske klassificering.

Som det ses af nedenstående tabel 19 er mere end 3 ud af 4 kvinder bag de falske anmeldelser yngre end 30 år.⁷¹ 6 ud af 10 af disse unge kvinder er belastede af mindst ét af forholdene nævnt i tabel 18 ovenfor. For de sande anmeldere er den tilsvarende andel knap 4 ud af 10.

Af de falske anmeldere, der er 30 år og opefter, er alle på nær én kvinde belastede af mindst én af nævnte vanskeligheder i tabel 18. En del af tilvæksten i problemer, når kvinden bliver ældre, er for en dels vedkommende en logisk konsekvens af at have levet længere: Man kan "nå" at opleve flere tab, svigt og risici jo flere år, man har bag sig. Det er imidlertid kun en del, der kan forklares herved.

⁷¹Andelen af falske anmeldere under 30 år, der er belastede af mindst to af ovenstående vanskeligheder er 3 ud af 10.

3.2. Alder

Der er stort set ingen forskel i aldersfordelingen for kvinder der har anmeldt falsk og kvinder der har anmeldt sandt, jf. tabel. 19.

Tabel 19. Kvindernes aldersfordeling i 5-års aldersgrupper fordelt på sande og falske anmeldelser, 2000-02.

	Falske anmeldelser		Sande anmeldelser	
	Antal	%	Antal	%
0-4 år	-	-	4	0
5-9 år	-	-	9	1
10-14 år	14	16	163	14
15-19 år	25	28	350	29
20-24 år	19	21	222	18
25-29 år	10	11	130	11
30-34 år	10	11	87	7
35-39 år	4	4	86	7
40-44 år	4	4	56	5
45-49 år	2	2	43	4
50-54 år	1	1	13	1
55- år	-	-	31	3
Uoplyste	-	-	12	1
I alt	89	98	1206	101

3.3. Nationalitet og etnicitet

Kvinderne bag de falske og sande anmeldelser har også stort set samme fordeling, hvad angår nationalitet (statsborgerskab), jf. tabel 20.

Tabel 20. Kvindernes nationalitet fordelt på hhv. sande og falske anmeldelser, 2000-02.

	Falske anmeldelser		Sande anmeldelser	
	Antal	%	Antal	%
Danmark	76	85	1038	86
Grønland	-	-	36	3
Færøerne	-	-	2	0
Norden i øvrigt	2	2	26	2
Europa i øvrigt	5	6	29	2
Asien	1	1	21	2
Nordamerika	-	-	3	0
Mellem- og Sydamerika	-	-	5	0
Afrika	5	6	24	2
Oceanien	-	-	4	0
Uoplyst	-	-	18	2
I alt	89	100	1206	99

Hos Danmarks Statistik findes oplysninger på fordelingen af hhv. danskere, indvandrere og efterkommere i Danmark⁷². Der er her en lille forskel på kvinderne bag hhv. de falske og de sande anmeldelser, idet andelen af danskere er størst bag de sande anmeldelser⁷³. Kvinderne bag de falske anmeldelser fordeler sig således:

- Danskere 82%, indvandrere 14% og efterkommere 4%

Kvinderne bag de sande anmeldelser fordeler sig som følger:

- Danskere 90%, indvandrere 8% og efterkommere 2%

⁷² Indvandrere: I gruppen af indvandrere indgår personer, der er født i udlandet af forældre der begge (eller den ene hvis der ikke findes oplysninger om den anden) er udenlandske statsborgere eller født i udlandet. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes personen også som indvandrer. Efterkommer: I gruppen af efterkommer indgår personer, der er født i Danmark af forældre, hvoraf ingen er dansk statsborger født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er udenlandsk statsborger, opfattes personen også som efterkommer. Danskere (Øvrige): I gruppen Danskere indgår personer, hvor mindst en af forældrene er dansk statsborger og født i Danmark, uanset personens eget fødeland og statsborgerskab. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, tilhører personen gruppen Danskere, hvis personen er dansk statsborger født i Danmark.

⁷³ Oplysninger i Danmarks Statistik er søgt for de kvinder, der er involveret i en voldtægtssag med gerningstidspunkt fra 1997, i alt 85 falske anmeldere og 1.122 sande anmeldere.

3.4. Civilstand og opholdssted

Som det fremgår af tabel 21 er der ingen særlig forskel på kvinderne bag de falske og sande anmeldelser med hensyn til civilstand.

Tabel 21. Kvindernes civilstand fordelt på falsk og sand anmeldelse, 2000-02.

	Falsk anmeldelse		Sand anmeldelse	
	Antal	%	Antal	%
Enke	0	-	20	2
Skilt	11	13	87	8
Gift (separeret)	9	11	128	11
Ophørt partnerskab	0	-	1	0
Ugift	65	77	886	79
I alt	85	101	1.112	100

Kilde: Danmarks Statistik⁷⁴.

Når kvinderne afhøres i forbindelse med voldtægtssagen, oplyses det ofte, hvor og hos hvem kvinden er bosiddende på tidspunktet for anmeldelsen. Af tabel 22 ses, at der ikke er nævneværdige forskelle på, hvem kvinderne bag henholdsvis de falske og de sande anmeldelser bor sammen med. Dog skal bemærkes, at der er et højt antal uoplyste, og at antallet er højere for de sande anmeldelser end de falske.

Tabel 22. Kvindernes opholdssted fordelt på falsk og sand anmeldelse, 2000-02.

	Falsk anmeldelse		Sand anmeldelse	
	Antal	%	Antal	%
Hjemmeboende hos forældre	16	18	151	13
Hjemmeboende hos den ene forælder	12	14	139	12
Deler lejlighed/værelse	3	3	41	3
Kollegium/pensionat	1	1	36	3
Efterskole/højskole	2	2	17	1
Kæreste	4	5	91	8
Ægtefælle/reg.partner	5	6	63	5
Mindre børn	15	17	231	19
Voksne børn	3	3	9	1
Slægtninge i øvrigt	1	1	8	1
Anbragt af sociale myndigheder	4	5	57	5
Krisecenter/forsorgshjem	2	2	21	2
Fængsel	1	1	6	1
Ingen	18	20	171	14
Bor på gaden	1	1	1	0
Uoplyste	15	17	314	26
I alt*		116		114

*Tallet for i alt bliver højere end 100, idet kvinden kan bo sammen med flere end én af ovennævnte typer f.eks. børn og partner – dette gælder for 15% af de falske og 12% af de sande.

⁷⁴ Oplysninger i Danmarks Statistik er søgt for de kvinder i materialet, der er involveret i en voldtægtssag med gerningstidspunkt fra 1997, i alt 85 falske anmeldere og 1.122 sande anmeldere.

3.5. Beskæftigelse og socioøkonomisk klassificering

Tabel 23 viser kvindens oplysninger om hendes beskæftigelsessituation på tidspunktet for anmeldelsen af voldtægten. Fordelingen er stort set ens, uanset om der er tale om en kvinde, der anmelder falsk eller sand, idet der dog må tages forbehold for det høje antal uoplyste.

Tabel 23. Kvindens beskæftigelse fordelt på falsk og sand anmeldelse, 2000-02.

	Falsk anmeldelse		Sand anmeldelse	
	Antal	%	Antal	%
Uden arbejde	10	11	107	9
Skoleelev/Studerende/Lærling	36	40	479	40
Pensionist, alders-	-	-	13	1
Pensionist, førtids-	8	9	68	6
Bistandsmodtager	5	6	44	4
Arbejdsmand/Specialarbejder	7	8	100	8
Håndværker	-	-	7	1
Funktionær/Tjenestemand	2	2	26	2
Handel/kontor	2	2	25	2
Selvstændig	-	-	3	0
Akademiker	1	1	9	0
Andet	4	5	25	2
Uoplyst	14	16	299	25
I alt	89	100	1206	100

Ret få kvinder oplyser at arbejde som prostitueret. Dette gælder for 1 kvinde, der anmelder falsk, og for 20 kvinder, der anmelder sandt.

I erkendelse af, at erhvervsoplysningerne i undersøgelsens grundmateriale er meget usikker, er der fra Danmarks Statistik indhentet nærmere oplysninger herom. Med disse mere fyldige oplysninger viser der sig faktisk at være nogle forskelle:⁷⁵

- 76% af kvinderne bag de falske anmeldelser står uden for arbejdsstyrken – det samme gælder for 62% af de sande anmeldere.
- Fratrækkes uddannelsessøgende reduceres tallet til hhv. 49% og 35%
- Kun 13% af kvinderne bag de falske anmeldelser er i beskæftigelse – tilsvarende gælder for 26% af kvinderne bag de sande anmeldelser.

3.6. Psykisk tilstand ved anmeldelsen

Oplysningerne i tabel 24 baserer sig på hvad kvinden fortæller ved afhøringer hos politiet, i retten (herunder også udtalelser fra psykologer) eller ved eventuelle samtaler med læger f.eks. på et center for voldtægtsofre. Man kan ikke gå ud fra, kvinderne i disse situationer fortæller om alle personlige forhold, og tallene i tabel 24 må derfor betragtes som minimumstal.

⁷⁵ Kilde: Danmarks Statistik. Personer uden for arbejdsstyrken er inkl. pensionister, efterlønnere, andre uden for arbejdsstyrken samt uddannelsessøgende. Oplysninger i Danmarks Statistik er alene søgt for de kvinder i undersøgelsens materiale, der er involveret i en voldtægtssag med gerningstidspunkt fra 1997, i alt 85 falske anmeldere og 1.122 sande anmeldere.

Tabel 24. Kvinder med psykiske problemer efter eget eller læges udsagn, på tidspunktet for anmeldelsen af voldtægten, 2000-02.

	Falsk anmeldelse		Sand anmeldelse	
	Antal	%	Antal	%
Psykiske problemer⁷⁶	31	35	188	16
Maniodepressiv	-	-	4	0
Skizofren, borderline m.m.	1	1	18	2
PTSD, depression og lign.	1	1	18	2

Der er en overrepræsentation af kvinder med psykiske problemer blandt de falske anmeldelser. Udover oplysninger fra kvinden selv eller hendes læge/psykolog er sagerne undersøgt for yderligere indikationer på forhold, der kan have haft negativ indflydelse på kvindens psyke på tidspunktet for anmeldelsen, og som *kan* have bidraget til en presset/stresset livssituation. Der er tale om følgende forhold:

- Sygdom/anfald hos kvinden selv eller nærtstående familiemedlem (nogle med indlæggelse til følge)
- Operation grundet alvorlig og/eller livstruende sygdom
- Dødsfald i nærmeste vennekreds eller familie
- Tvangsfjernelse af børn eller frivilligt anbragte børn
- Fund af ar efter nyligt selvpåførte skader
- Forældre opdager forbudt seksuelt forhold (især i stærkt religiøse familier) eller forhold til mand de ikke kan acceptere
- Nyligt udsat for vold
- Flytning (fra institution til mere selvstændigt bofællesskab)
- Straffesag pågår eller eftersøgt af fogedret (herunder økonomiske vanskeligheder)
- Abort
- Pludseligt vægttab/fejllernæring/spiseforstyrrelser
- Tvanganbragte/frivilligt fjernede børn der får problemer med biologiske forældre
- Skilsmisse/brud med kæreste/samlever – forældres skilsmisse
- Asylansøger (frihedsberøvet) og ankesager om ophold i Danmark (pga. tidligere afslag)
- Svigt i barndommen, herunder bl.a. misbrugsforældre
- Selvmordsforsøg
- Ensomhed
- Ophold på krisecenter i løbet af seneste år

7 ud af 10 kvinder bag falsk anmeldelse har enten en af ovenstående "oplevelser" med i bagagen, eller har på anden vis angivet til politi, læge eller i retten at have psykiske problemer.

Der er ingen tvivl om, at kvindens psykiske tilstand ofte er medvirkende årsag til, at hun indgiver falsk anmeldelse af voldtægt. Dette skal ses i sammenhæng med, at kvinderne som tidli-

⁷⁶ Kategorien "Psykiske problemer" dækker over meget forskellige situationer og liv, f.eks. at kvinden bor på institution, har forsøgt selvmord, har søgt psykolog for at tale om forældres skilsmisse, sygdom eller andre problemer.

gere nævnt i 18% af tilfældene anmelder voldtægten på grund af et behov for omsorg og opmærksomhed,⁷⁷ og at 9% anmelder på grund af psykisk sygdom. Omvendt kan man, fordi voldtægtsanmeldelsen som sådan ikke skiller sig væsentligt ud fra de sande anmeldelser, ikke afvise, at det i stedet forholder sig således, at kvinder med psykiske vanskeligheder i højere grad mistros og derfor nemmere risikerer en sigtelse for falsk anmeldelse. Kvindens muligt kaotiske liv og/eller manglende ressourcer til at forklare sig/deltage i sagen kan ikke afvises at have betydning for myndighedernes opfattelse af hendes forklaring og dermed for hendes troværdighed.

⁷⁷ De 18 pct. repræsenterer hovedårsagen/hovedmotivet til anmeldelsen – samme motiv spiller ofte ind sammen med andre motiver f.eks. hævn, blot ikke som umiddelbar hovedårsag, men som medvirkende årsag til anmeldelsen.

3.7. Tidligere seksuelle overgreb

For godt 4 ud af 5 kvinder der anmelder voldtægt (87%), dvs. både sande og falske anmeldere, er der ingen oplysninger i politirapporterne om tidligere seksuelle overgreb. Sådanne oplysninger vil typisk ikke fremkomme i forbindelse med en voldtægtsanmeldelse til politiet, og man må formode, at flere kvinder kan have været udsat herfor. Antallet af kvinder der rent faktisk til politiet eller andre (rapporter på sagen) angiver sig tidligere udsat for seksuelle overgreb må derfor givetvis betragtes som et minimumstal. 19% – eller godt hver femte - af de falske anmeldere angiver at have været udsat for et eller flere seksuelle overgreb forud for det aktuelle anmeldte overgreb. Det samme gælder for 9% af de sande anmeldere.

3.8. Misbrug af alkohol, medicin og/eller narkotika

10% af kvinderne bag de falske anmeldelser angiver at have et misbrug af alkohol, medicin og/eller narkotika.⁷⁸ Det samme gælder for 5% af kvinderne bag de sande anmeldelser. Tallet er formentlig minimumstal, idet man ikke kan gå ud fra, at alle vil fortælle politi og retssystem om noget sådan eller for sig selv har erkendt at have et misbrugsproblem. Misbruget fordeles sig som vist i tabel 25:

Tabel 25. Procent kvinder der er misbruger⁷⁹ af alkohol, narkotika eller medicin, 2000-02.

	Falsk anmeldelse	Sand anmeldelse
Alkohol	7%	4%
Narkotika	5%	3%
Medicin	1%	0%

Nogle af kvinderne misbruger flere af nævnte rusmidler f.eks. både alkohol og narkotika, og derfor figurerer disse kvinder flere gange i tabel 25.

⁷⁸ Kvinden er noteret som misbruger, såfremt hun selv benævner sig sådan, eller sagen tydeligt viser, at hun har et misbrug. Således er hun f.eks. kodet som alkoholiker, såfremt forbruget er af svær karakter (kan være 1 flaske vin om dagen), selvom hun siger, hun kan kontrollere sit forbrug. Det samme gælder hvis hun skal bruge flere tusinde kroner dagligt til narko, men ikke mener, hun er misbruger.

⁷⁹ Ifølge kvindens eget udsagn eller baseret på oplysninger i sagen fra kvinden om hendes indtag af alkohol, stoffer og/eller medicin.

3.9. Påvirket på tidspunktet for voldtægten

Halvdelen af kvinderne der anmelder voldtægt (sand som falsk) angiver, at de på tidspunktet for voldtægten var påvirkede af alkohol, medicin og/eller narkotika.⁸⁰

Der er ingen forskel på, hvor mange af de falske og sande anmeldere, der får foretaget retskemisk screening og/eller blodprøve.⁸¹

Tabel 26. Procent kvinder der angiver indtagelse af rusmidler på tidspunktet for voldtægten, 2000-02.

	Falsk anmeldelse	Sand anmeldelse
Alkohol	47%	49%
- heraf ≤ 5 genstande	15%	17%
- heraf > 5 genstande	24%	25%
- heraf antal uoplyst*	8%	7%
Narkotika**	4%	6%
Medicin	18%	12%

* Uoplyst er her typisk udtryk for, at kvinden har drukket over 5 genstande – hun kan blot ikke huske, hvor mange.

** Af de falske anmeldere angiver ingen af kvinderne, at der er tale om "drugrape" – dette angives af 18 kvinder (knap 2%) der anmelder sandt.

Der er blandt de falske anmeldere en lille overvægt af kvinder, der angiver at have indtaget medicin⁸². For hver tiende af de falske anmeldere er den anvendte medicin psykofarmaka ("lykkepiller", "nervepiller"). Det samme gør sig gældende for ca. hver tyvende af de sande anmeldere. At næsten hver femte kvinde, der anmelder falsk indtager en eller anden form for medicin (hovedsageligt psykofarmaka), understøtter det tidligere konstaterede omkring disse kvinders særligt belastede livssituation i relation til psykiske problemer.

⁸⁰ 52 pct. for både de falske og de sande anmeldere.

⁸¹ 69 pct. af de falske anmeldere undersøges for alkoholpromille – det samme gælder 74 pct. af de sande anmeldere. Vedrørende retskemisk screening med henblik på at konstatere narko-indtag er tilsvarende tal hhv. 10 pct. og 12 pct.

⁸² I tillæg til det meget høje antal af kvinder, der i rapporterne angiver at have været påvirkede af rusmidler ved overgrebet, skal også lægges det faktum, at det i en del politirapporter slet ikke fremgår, om kvinden har indtaget rusmidler eller ej (for alkohol gælder det knapt halvdelen af sagerne – for narkotika og medicin er det mellem 60 og 75 pct.). I modsat retning taler dog, at det formentlig er således, at der oftest kun spørges til indtagelse af rusmidler, såfremt kvindens og/eller vidners forklaring giver anledning hertil og/eller den afhørende betjent har mistanke herom.

3.10. Skader

Er anmeldelsen falsk, bør der i sagens natur ikke være skader på kvinden. Alligevel forklarer 68% af kvinderne bag de falske anmeldelser, at de har skader efter voldtægten (herunder skader på tøj). Det er endda flere kvinder end blandt de sande anmeldere, som "kun" i 60% af sagerne angiver at være blevet skadet ved voldtægten. Skaderne dokumenteres som oftest via lægeundersøgelse f.eks. på de forskellige Centre for Voldtægtsofre landet over eller på skadestuen eller ved egen læge – eller det fremgår af afhøringsrapporten, idet den afhørende betjent har bemærket skaden/skaderne. 73% af kvinderne bag de falske anmeldelser har en eller anden form for lægeerklæring, der dokumenterer skaderne. Det samme gælder for 63% af kvinderne bag de sande anmeldelser.

At kvinderne der anmelder falsk er skadede i så stort et omfang er overraskende. Skaderne kan imidlertid opstå ved andre forhold end voldtægt, f.eks. efter alkoholindtagelse (en "vild" tur i byen), frivilligt seksuelt forhold og/eller vold. Der kan også være tale om selvpåførte skader. Man kan som vi har været inde på dog heller ikke udelukke, at skaderne kan skyldes, at der er sket voldtægt, selvom kvinden mistænkes for falsk anmeldelse.

Ser man på skadernes karakter, finder man, at heller ikke de mere alvorlige skader er reserveret kvinderne bag de sande anmeldelser af voldtægt. Der er således stort set lige så mange med alvorlige skader blandt de falske anmeldere.⁸³

De skader der er selvpåførte er typisk hudafskrabninger/rifter og snitsår samt tøj, der er revet i stykker, og for disse skader står de falske anmeldere for en højere andel.⁸⁴ I ganske få sager er der beviser på, at kvinden har påført sig selv alvorlige og/eller snedigt konstruerede skader for at få overgrebet til at se mere voldsomt/plausibelt ud.

⁸³ Blødninger/blodansamlinger (10 pct. hos begge typer anmeldere), brækkede knogler (1 pct. hos begge typer anmeldere), skader efter kvælningsforsøg (1 pct. af de falske – 3 pct. af de sande), skader i eller ved endetarm (2 pct. af de falske – 3 pct. af de sande) og skader i eller ved vagina (16 pct. af de falske – 12 pct. af de sande).

⁸⁴ Tøj i stykker: 18 pct. falske – 12 pct. sande. Hudafskrabninger/rifter: 36 pct. falske – 30 pct. sande. Snitsår: 6 pct. falske – 1 pct. sande.

3.11. Fysiske og mentale handicaps

9% af kvinderne bag de falske anmeldelser er mentalt handicappede, de fleste i mild eller middelsvær grad. Kun 1 kvinde er svært handicappet. Tilsvarende er 4% af de sande anmeldere mentalt handicappede.

Fysiske handicaps findes også i en lidt større andel i de falske sager end i de sande: Henholdsvis 10 og 5%, jf. tabel 18. Nogle af kvinderne lider under mere end ét handicap, og derfor figurerer disse kvinder flere gange i tabel 27.

Tabel 27. Procentandel kvinder der har fysiske handicaps, fordelt på falske og sande anmeldere, 2000-02.

	Falske anmeldere	Sande anmeldere
Høre	2%	1%
Syn	3%	1%
Gang	2%	1%
Andet⁸⁵	7%	3%

⁸⁵ Andet kan udover medfødt fysisk handicap også være skader/sygdomme der gør, at kvinden er handicappet. Andet er bl.a.: piskesmældsskade (alvorlig så hun ikke kan arbejde), stum/døvstum/talebesvær, udskiftet skuldre og hofte + har svær gigtlidelse, Parkinson, Sclerose, Epilepsi (anfald).

3.12. Kriminalitet

Mere end hver fjerde kvinde (26%), der anmelder falsk, er kendt i Kriminalregistret for enten straffe- eller særlovsovertrædelser,⁸⁶ sigtelser medregnet. Det samme gælder kun lidt over hver tiende kvinde (12%), der anmelder sandt. Der er altså her tale om en klar overrepræsentation i forhold til de sande anmeldere. Da de falske anmeldere er mere "kendte" end de sande, rejser spørgsmålet sig om kvinden i højere grad anmelder falsk, fordi hun i forvejen lever et liv på kant med loven, *eller* om kvinden i højere grad sigtes for falsk anmeldelse, fordi hun er kendt i Kriminalregistret og dermed mistros i højere grad, når hun henvender sig med en anmeldelse om voldtægt. Dette spørgsmål kan ikke afklares ud fra den foreliggende undersøgelse.

Tabel 28. Kvindernes straffe- og særlovsovertrædelser jf. Kriminalregistret, fordelt på hhv. sande og falske anmeldere, 2000-02.

	Falske anmeldere	Sande anmeldere
Vold og andet	3%	2%
Kun vold	-	1%
Andet end vold	23%	9%
Kendte i Kriminalregistret i alt	26%	12%

⁸⁶ Dog ikke færdselslovsovertrædelser. Særlove er f.eks. lov om euforiserende stoffer og våbenlov.

3.13. Kvinderne i "mistanke-gruppen"

I det foregående afsnit om kendetegn ved den falske anmeldelse af voldtægt foretoges en delanalyse af den gruppe sager, der ikke registreredes som falske, men hvor politiet havde mistanke om, at sagen var falsk. Analysen foretoges for at vurdere, om der var statistiske indikationer på, at sagerne kunne være falske, og at der dermed var et større antal falske anmeldelser, end antaget grundet kvindens indrømmelse, sigtelse for falsk anmeldelse og domme for falsk anmeldelse. En konklusion herom forudsætter imidlertid, at der findes vægtige forskelle mellem de sande og de falske anmeldere, således at der er noget at sammenligne med. Jf. de fremkomne oplysninger om kvinderne bag henholdsvis de falske og sande anmeldelser kan det konstateres, at der faktisk *findes* visse relevante forskelle mellem de to grupper. Forskellene er opsummeret i tabel 29 for nærmere sammenligning.

Det viser sig, at kvinderne i mistanke-gruppen *ikke* ligner kvinderne bag de falske anmeldelser. De ligner mere kvinderne bag de øvrige sande anmeldelser af voldtægt, dog med små udsving i "positiv" retning.

Tabel 29. Udvalgte variable fordelt på falske anmeldere, mistanke-gruppe og øvrige sande anmeldere, 2000-02.

	Falske anmeldere		Mistanke-gruppen*	Øvrige sande anmeldere	
Kendt i Kriminalregistret	(26%)	31%	9%	(12%)	17%
Førtidspensionist/Bistandsmodtager	(35%)	36%	19%	(24%)	26%
Psykiske problemer	(36%)	43%	20%	(16%)	16%
Skader (1 eller flere)	(68%)	69%	50%	(60%)	62%
Belastethed (1 eller flere)**	(70%)	69%	43%	(46%)	48%

Tallene i parentes er procentandel jf. tabel 18, der omfatter hele materialets kvinder.

*Analysen af mistanke-gruppen er baseret på et udvalg af sager jf. tidligere afsnit om "skjulte falske" og omfatter i alt 729 kvinder.

**Belastethed jf. tabel 18.

Kvinderne i mistanke-gruppen er altså kvinder, hvem politiet i en eller anden grad mistænker for falsk anmeldelse, men vælger ikke at sigte eller oprette en sag om falsk anmeldelse på. En mulig konklusion af tabel 29 er, at disse kvinder *har* anmeldt falsk, men ikke sigtes netop fordi de er mindre belastede; de er "pæne piger" i forhold til de belastede kvinder bag de falske anmeldelser. Der er en rimelig formodning for, at disse kvinder har mere overskud og derfor opfører sig anderledes i livet og over for politiet/myndighederne. Dette peger på, at det ikke er tilfældigt, hvem der sigtes for falsk anmeldelse af voldtægt.

Omvendt kan forklaringen være, at en del af kvinderne bag de falske anmeldelser samt kvinderne i mistanke-gruppen uretmæssigt mistænkes for falsk anmeldelse, men at det i den falske gruppes tilfælde ender med en sigtelse, netop fordi de er tungt belastede og giver et dårligt indtryk af sig selv over for politiet. De har mindre overskud, opfører sig muligt dårligt over for politi og omgivelser i øvrigt og udviser for en dels vedkommende i højere grad en risikoadfærd, der er uforståelig for mange "almindelige" mennesker. De er med andre ord måske netop *ikke* de "pæne piger".

3.14. Konklusion

Kvinderne bag de falske anmeldelser er en relativ "belastet" gruppe, ikke alene i forhold til den øvrige kvindelige del af befolkningen, men også i forhold til de øvrige anmeldere af voldtægt. Dette viser sig ved, at 7 ud af 10 kvinder bag de falske anmeldelser er belastede af et eller flere af følgende forhold:

- Misbrug af alkohol, medicin, narkotika
- Prostitution
- Psykiske problemer
- Aktuel eller tidligere psykologisk/psykiatrisk behandling
- Sindssygdomme
- Handicaps, mentale og fysiske
- Arbejdsløshed/førtidspensionering
- Tidligere seksuelle overgreb
- Kendt for straffe- og særlovsovertrædelser i Kriminalregistret
- Ophold/bopæl på krisehjem, offentlig institution (frivillig eller tvang), på gaden

I sammenhæng hermed må også nævnes oplysningerne om socioøkonomisk klassificering, der viser, at selv når andelen af uddannelsessøgende fratrækkes, står halvdelen af kvinderne bag de falske anmeldelser uden for arbejdsmarkedet. De falske anmeldere har altså også en relativt løsere tilknytning til arbejdsmarkedet.

Der er ingen aldersmæssige eller forskelle vedrørende statsborgerskab mellem de falske og sande anmeldere.

Skader optræder i høj grad hos de falske anmeldere, og selvom der i en vis udstrækning er tale om selvpåførte skader eller skader opstået på anden vis end ved voldtægt, kan det ikke udelukkes, at kvinderne har fået skaderne ved en voldtægt, og at de altså uretmæssigt er mistænkt for falsk anmeldelse.

Delanalyse af den gruppe kvinder, der mistænkes for falsk anmeldelse uden at blive sigtet herfor og uden at indrømme, at der er tale om falsk anmeldelse ("mistanke-gruppen") peger som ovenstående på, at det ikke er tilfældigt, hvem der sigtes for falsk anmeldelse. Forklaringen kan være, at de mindre belastede piger – de "pæne piger" – nok mistænkes og muligt har anmeldt falsk, men ikke sigtes. Forklaringen kan imidlertid også være omvendt: At en stor del kvinder mistænkes for falsk anmeldelse på et uretmæssigt grundlag – og at det er de hårdest belastede af disse, der under alle omstændigheder sigtes og/eller indrømmer falsk anmeldelse af voldtægt.

4. De udpegede gerningsmænd

44 af de kvinder (49%) der anmelder falsk udpeger i 51 sager direkte én eller flere mænd som gerningsmænd til voldtægten.⁸⁷ I yderligere 8 sager finder politiet mændene via det signalement, kvinden har afgivet. I 4 sager derudover findes mændene nærmest på trods af kvindens mangelfulde/forkerte signalement. Én af disse mænd henvender sig f.eks. selv til politiet, da han hører om voldtægten på tv.

Nogle af de udpegede gerningsmænd udpeges i flere voldtægtsforhold af den samme kvinde, og derfor er antallet af udpegede gerningsmænd i det følgende lavere end antallet af sager, hvori kvinden udpeger en gerningsmand.

I alt udpeges 49 forskellige mænd af 157 "mulige" (31%).⁸⁸ Af de resterende 108 gerningsmænd udpeger kvinden ikke nogen bestemt, og afgiver for 58 af mændenes vedkommende intet eller et meget sparsomt signalement.

Af de 49 udpegede gerningsmænd sigter politiet 28 for voldtægt, mens resten afhøres uden sigtelse eller kontaktes ikke af politiet. I de ovenfor nævnte 8 yderligere sager, hvor mændene findes via kvindens signalement, sigtes 10 ud af de 12 mænd. Desuden sigtes 3 mænd, der findes af andre årsager end kvindens signalement/oplysninger. I alt sigtes altså 41 mænd for voldtægt (i 33 sager).

⁸⁷ 2 gerningsmænd går igen i de falske anmeldelser og 3 gerningsmænd går igen både i en falsk og en sand anmeldelse, hvorfor antallet af falske sager reduceres fra 100 til 93 sager: 1 mand anklages i 4 forskellige falske sager (samme kvinde der anmelder) og 1 mand anklages i 2 forskellige falske sager (samme kvinde der anmelder) – 2 mænd anmeldes i både 1 sand og 1 falsk sag og 1 enkelt mand anmeldes i 3 forskellige sager, hvoraf den ene var falsk.

⁸⁸ I den samlede opgørelse af antal gerningsmænd fratrækkes (som ved kvinderne) de mænd, der både anmeldes i falske og sande sager (2 mænd). Forskellen mellem antal mænd når opgøres hhv. pr. sag og pr. gerningsmand skyldes, at kvinden i nogle af sagerne anmelder flere gerningsmænd (gruppevoldtægt).

4.1. Relationen mellem anmelder og den udpegede gerningsmand

At kvinden i halvdelen af sagerne *ikke* udpeger nogen bestemt gerningsmand, men alene afgiver signalement, skal ses i sammenhæng med motivet til anmeldelsen, der ofte viser sig at være et behov for opmærksomhed og omsorg. I disse sager har kvinderne ingen speciel tilskyndelse til at udpege en bestemt gerningsmand og vælger som tidligere nævnt oftere at anmelde sig udsat for overfaldsvoldtægt, dvs. voldtægt begået af en ukendt gerningsmand.

4.2. Anmelders tilståelse af falsk anmeldelse i sager med udpegede gerningsmænd

For 18 af de 49 udpegede mænds vedkommende (37%) henvender kvinden sig af sig selv til politiet og indrømmer, at anmeldelsen er falsk. For lidt flere af mændene (24 mænd) gælder det, at det er beviser/vidner, der er hovedårsagen til, at den uretmæssige anklage afsløres. For kun 6 mænds vedkommende (4 sager) er det politiets pres på kvinden, der medfører, at hun indrømmer, at anmeldelsen er falsk.⁸⁹ Under alle omstændigheder ender kvinden for over halvdelen (27 af 49) af de udpegede gerningsmænds vedkommende med at indrømme, at anmeldelsen var falsk.

4.3 Det tidsmæssige forløb for de sigtede gerningsmænd

Sagerne mod de sigtede gerningsmand afsluttes forholdsvis hurtigt. For 14 af de 41 mænd gælder, at sagen afgøres allerede inden for de første 2 dage fra anmeldelsen. For 6 ud af 10 mænd gælder, at sagen afgøres inden for 14 dage fra anmeldelsen. Det skal bemærkes, at gerningsmanden ikke nødvendigvis afhøres samme dag eller få dage efter anmeldelsen, så de nævnte perioder er længstetider, den udpegede gerningsmand har måttet lide under den falske anklage. Kun for 8 mænd varer opklaringen længere end en måned, og for 2 af disse går der mere end et halvt år, før sagen er afsluttet.

4.4. Beskrivelse af de udpegede gerningsmænd

I det følgende beskrives den sigtede gerningsmand for nærmere at undersøge, om der er særlige forhold, der gør sig gældende for de udpegede gerningsmænd i de falske sager ved sammenligning med gerningsmændene i de sande sager.

Der er medtaget oplysninger om de gerningsmænd, der udpeges og som i nogle tilfælde afhøres uden sigtelse.

Tabel 30. Sigtede eller fundne gerningsmænd fordelt på sande og falske anmeldelser, 2000-02.

	Falske anmeldelser		Sande anmeldelser	
	Antal	%	Antal	%
Sigtede gerningsmænd	41	26	816	60
Afhørte u. sigtelse	11	7	90	7
Ukendte gerningsmænd	105	67	459	34
I alt	157	100	1365	101

Af tabel 30 fremgår, at der er stor forskel på, hvor mange gerningsmænd der findes i de falske og sande sager. Dette stemmer også overens med de tidligere analyser, der viser, at kvinder-

⁸⁹ Hvilket svarer til 12 pct. af mændene.

ne bag de falske sager forholdsmæssigt anmelder flere gruppevoldtægter og dermed flere mænd, der ikke findes/eksisterer.

At politiet allerede tidligt mistænker og/eller opdager, at der er tale om falsk anmeldelse, og/eller kvinden typisk meget hurtigt henvender sig og fortæller, at anmeldelsen er falsk, er hovedårsagerne til, at der sigtes færre af de udpegede/fundne gerningsmænd i de falske sager end i de sande sager.

Da antallet af sigtede/fundne gerningsmænd er så få, giver det ingen mening at foretage analyser af mistanke-gruppen, som tidligere gjort vedrørende kvinden og anmeldelsen som sådan.⁹⁰

Alder

De "falske gerningsmænd" er gennemsnitligt en smule ældre end de sande, men da der er tale om meget små absolutte tal, og der desuden er 6% uoplyste tilfælde blandt de falske, kan forskellen være tilfældig.⁹¹

Nationalitet (statsborgerskab) og kvindens signalement af etnicitet

Der er tegn på, at de sigtede/fundne gerningsmænd lidt oftere har en anden nationalitet end dansk, når der er tale om falsk anmeldelse, end når det er sande sager (33% af de falske, 25% af de sande). Dette skal måske ses i sammenhæng med, at flere kvinder (forholdsmæssigt) af anden nationalitet end dansk anmelder falsk. Dog må forbehold tages for det lave antal sigtede/fundne mænd i de falske sager, og konklusionen er derfor, at forskellen kan være tilfældig.

Fordelingen af de udpegede/fundne gerningsmænd på dansker, indvandrere og efterkommer⁹² ifølge oplysninger fra Danmarks Statistik viser heller ingen særlige etniske forskelle:

- De falske fordeler sig med 64% danskere, 32% indvandrere og 4% efterkommere.
- De sande fordeler sig med 67% danskere, 28% indvandrere og 5% efterkommere.

Ser man på alle sager og ikke kun dem med en funden gerningsmand, er der afgivet signalement om etnicitet for 41% af de falske gerningsmænds vedkommende og tilsvarende for 34% af de sande. Af de 157 mænd som kvinderne bag de falske anmeldelser anklager, signaliserer hun 32% til at være af anden etnisk oprindelse end nordeuropæisk. Det samme gælder for 27% af de sande. Man må således konstatere, at der – med forbehold for antallet af uoplyste – ikke findes nogen forskel af betydning i kvindernes forklaring vedrørende gerningsmændenes etnicitet⁹³

⁹⁰ Mistanke-gruppen vil her være 33 mænd der skulle sammenlignes med 30 falske mænd og 497 mænd i de øvrige (sande) sager.

⁹¹ 33 pct. af de falske er under 25 år, mens dette gælder for 40 pct. af de sande.

⁹² Indvandrere: I gruppen af indvandrere indgår personer, der er født i udlandet af forældre der begge (eller den ene hvis der ikke findes oplysninger om den anden) er udenlandske statsborgere eller født i udlandet. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes personen også som indvandrer. Efterkommer: I gruppen af efterkommer indgår personer, der er født i Danmark af forældre, hvoraf ingen er dansk statsborger født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er udenlandsk statsborger, opfattes personen også som efterkommer. Danskere (Øvrige): I gruppen Danskere indgår personer, hvor mindst en af forældrene er dansk statsborger og født i Danmark, uanset personens eget fødeland og statsborgerskab. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, tilhører personen gruppen Danskere, hvis personen er dansk statsborger født i Danmark.

⁹³ 15 pct. af alle falske gerningsmænd er signaliseret af kvinden til at være af nordeuropæisk oprindelse, det samme gælder for 12 pct. af gerningsmændene i de sande sager.

Civilstand⁹⁴

Baseret på oplysninger i Danmarks Statistik viser det sig endvidere, at der ikke er nogen særlig forskel af betydning vedrørende mændenes civilstand.

Socialøkonomisk gruppe⁹⁵

Der er en lille forskel på gerningsmændene i de falske og sande sager med hensyn til socialøkonomisk gruppe. Også disse oplysninger er indhentet fra Danmarks Statistik, idet der dog igen må tages forbehold for det lave antal falske gerningsmænd, tallene baserer sig på. Lidt flere personer blandt de udpegede mænd i de falske voldtægtssager er i beskæftigelse set i forhold til de udpegede mænd i de sande anmeldelser. Under alle omstændigheder er der tale om et meget højt antal mænd uden for arbejdsstyrken set i forhold til resten af den mandlige befolkning⁹⁶. Hertil må endvidere tages med i betragtning, at de fleste gerningsmænd er unge, og der derfor stort set ikke findes pensionister (alders) blandt gerningsmændene.

De udpegede gerningsmænds belastethed

Der er stort set ikke nogen forskel med hensyn til gerningsmændenes sociale og psykiske belastethed i de falske og de sande sager, jf. tabel 31. Hvor fordelingen hos kvinderne viste, at det var de hårdest belastede kvinder, der stod bag de falske anmeldelser, ser det altså ud til, at de udpegede mænd er lige socialt og psykisk belastede. Tallene er små, og samtidig er andel uoplyste meget stort.

Tabel 31. Udvalgte belastninger i gerningsmandens liv fordelt på hhv. falske og sande fundne/sigtede gerningsmænd, 2000-02.

	Fundne/sigtede GM i falske sager		Fundne/sigtede GM i sande sager	
	Antal	%	Antal	%
Misbruger alkohol, medicin eller narko	1	2	81	9
Udenfor arbejdsstyrken*	13	29	286	36
Psykiske problemer	3	6	104	11
Sindssygdom (skizofren/maniodepressiv)	2	4	34	4
Mentalt handicap	1	2	37	4
Kendt i Kriminalregistret	20	39	492	54
Fysisk handicap, høre/syn/gang/andet	1	2	34	4
Anbragt på inst./bor på gaden	3	6	67	7

* Kilde: Danmarks statistik. Eksklusiv uddannelsessøgende.

Til gengæld er der forskel med hensyn til de udpegede mænd kriminelle belastning.: 54% af de mænd, der siges/fundes i de sande sager er kendte i Kriminalregistret på tidspunktet for voldtægten, over for 39% af de mænd, der har været involveret i de falske sager. Det kan ikke afvises, at oplysningerne om gerningsmandens kriminelle løbebane spiller ind på politiets vurdering af kvindens anmeldelse mod manden/mændene. Dette skal ses i sammenhæng med, at kvinderne bag de falske anmeldelser er mere kendte i Kriminalregisteret, end kvinderne bag

⁹⁴ Der er tale om den juridiske civilstand. Oplysninger er søgt i Danmarks statistik og gælder for de mænd i materialet, der er involverede i voldtægtssager, hvor gerningstidspunktet ligger fra og med 1997 og senere. Det samlede antal mænd der undersøges i Danmarks Statistik er således 47 udpegede/fundne mænd involverede i falske anmeldelser af voldtægt og 819 udpegede/fundne mænd involverede i sande voldtægtsanmeldelser.

⁹⁵ De er tale om den juridiske civilstand. Oplysninger er søgt i Danmarks statistik og gælder for de mænd i materialet, der er involverede i voldtægtssager, hvor gerningstidspunktet ligger fra og med 1997 og senere. Det samlede antal mænd der undersøges i Danmarks Statistik er således 47 udpegede/fundne mænd involverede i falske anmeldelser af voldtægt og 819 udpegede/fundne mænd involverede i sande voldtægtsanmeldelser.

⁹⁶ 40 pct. af mændene i de falske sager er uden for arbejdsstyrken, 48 pct. af mændene i de sande sager.

de sande anmeldelser, og det er en mulighed, at det har betydning for voldtægtsanmeldelsens "chancer" i negativ retning, såfremt kvinden i forvejen er kendt i Kriminalregistret, og den udpegede gerningsmand ikke er det.

Ser man nærmere på registreringerne i Kriminalregistret viser sig følgende:

- 1 ud af 10 af mændene i de sande sager står opført som tidligere overtræder af sædelighedskapitlet i straffeloven⁹⁷ (inkl. sigtelser). Ingen af mændene i de falske sager er registrerede herfor.
- Af de mænd i de sande sager, der står opført som tidligere overtrædere af sædelighedskapitlet, er over halvdelen (58 mænd) registrerede for tidligere at have begået voldtægt (inkl. sigtelser). Det svarer til 6% af de udpegede gerningsmænd i de sande sager mens jo altså ingen i de falske sager er registrerede herfor.

4.5. Konklusion

Gerningsmændene, der findes/sigtes i de falske sager, ligner i høj grad gerningsmændene der udpeges i de sande sager. Dette gælder alt fra demografiske forhold og kvindens signalement af gerningsmandens etnicitet til belastninger i livet såsom misbrug af rusmidler, arbejdsløshed og psykiske problemer. Den eneste større forskel mellem de "sande" og "falske" gerningsmænd vedrører mændenes registrerede kriminelle løbebane, hvor de involverede mænd i de falske sager er mindre kendte i Kriminalregistret. Det rejser bl.a. spørgsmålet, om oplysningerne om gerningsmandens kriminelle løbebane indvirker på politiets vurdering af kvindens anmeldelse mod manden/mændene som værende sand eller falsk.

⁹⁷ Herunder voldtægt.

5. Perspektivering

Der er gennemført en analyse af de voldtægter mod kvinder, der er blevet anmeldt til politiet i perioden 2000-02, og som der har kunnet fremskaffes de nødvendige oplysninger om, i alt 1.364 sager. I nærværende delanalyse er der blevet fokuseret på problemstillingen vedrørende eventuelt falske anmeldelser. I denne analyse er valgt en definition af falsk anmeldelse, der baserer sig ikke alene på dom for falsk anmeldelse, men også på sigtelser og indrømmelser heraf.

Det viser sig, at falsk anmeldelse efter disse kriterier udgør 100 af de 1.364 sager, dvs. 7,3%

Det kan ikke afvises, at der findes et større antal falske voldtægtsanmeldelser end de omkring 33 tilfælde. pr. år. Det foreliggende materiale i undersøgelse giver dog ikke anledning til at tro, at der i givet fald eksisterer et stort antal uopdagede falske anmeldelser.

På denne baggrund er det bemærkelsesværdigt, hvilket fokus der er på falsk anmeldelse af voldtægt i medierne og hos politiet. Det bør bl.a. også vurderes i perspektiv af, at man ved, at der ved den talmæssigt langt mere betydningsfulde tyveriforbrydelse efter al sandsynlighed forekommer helt eller delvist falske anmeldelser (forsikringssvig) i et omfang, der klart overstiger, end det vi har fundet gør sig gældende ved voldtægt. I medierne omtales eksempler på falsk anmeldelse af voldtægt side om side med nyheder om voldtægt, og man kan alene ud fra antallet af omtaler forledes til at tro, at voldtægt og falsk anmeldelse heraf sker lige ofte – og ganske ofte. Med udgangspunkt i enkeltsager fortælles endvidere historier om, hvor forfærdeligt det er at blive uretmæssigt anklaget for voldtægt. Derudover refereres også politiets udmeldinger om, hvor mange ressourcer der spildes på disse anmeldelser, idet sagerne ofte omfatter både tekniske undersøgelser, sporsøgning/sikring og afhøring af vidner. Fra tid til anden fyldes medie billedet endvidere med forskellige udmeldinger fra enkelte politikredse vedrørende antallet af falske anmeldelser. Udmeldinger der oftest påstår særdeles høje andele af falsk anmeldelse af voldtægt, nogle f.eks. op mod 50%⁹⁸ Med jævne mellemrum fremkommer også udmeldinger, bl.a. fra forskere og politiet, om at der er sket pludselige stigninger i antallet af falske anmeldelser.⁹⁹

Der er flere problemer knyttet til denne situation Når medie billedet omtaler falsk anmeldelse af voldtægt i et omfang, der er ude af proportioner med virkeligheden, skader det samfundets opfattelse af kvinder, der står frem og anmelder voldtægt. Tvivl omkring anmeldelsens rigtighed får en (for) stor rolle. I den sammenhæng er det vigtigt at huske på, at undersøgelser viser, at voldtægter har et betydeligt mørketal.¹⁰⁰ Et skævvredet fokus på falske anmeldelser i

⁹⁸ F.eks. programmet "Station 2" på TV2 den 3.11.2003, der beskriver antallet af falske anmeldelser ved at fortælle, at man har kontaktet "politikredsene" og fået opgivet at der er ca. 50 sager om falske anmeldelser af voldtægt og at der i ca. 25 af disse er rejst sigtelse for falsk anmeldelse. Endvidere bl.a. Internetavisen Jyllandsposten, 14. december 2004 "Hård kurs mod falske anmeldelser" om Århus Politis kurs mod falske voldtægtsanmeldelser samt Politiken.dk, 1. juli 2004, "Unge kvinder lyver oftere om voldtægt" om Odense Politi.

⁹⁹ Af bl.a. artikel i "Dansk Politi" nr. 12/2007 fremgår det, at falske anmeldelser i 3 kredse (Helsingør, Gladsaxe og Frederiksberg) i perioden 2005-2006 udgør 21 pct., og at op mod 75 pct. anmeldelser slet ikke er voldtægt. Initiativtagere til undersøgelsen var Knud Stadsgaard, Niels Larsen og Bent Isager-Nielsen der - inden politireformen - var kriminalinspektører i henholdsvis Helsingør, Gladsaxe og Frederiksberg politikredse. Undersøgelsen omhandler i alt 58 sager, hvilket i sig selv er meget lavt antal sager at konkludere ud fra - hvilket Bent Isager da også selv er inde på. Særligt når resultatet (21 pct.) er så opsigtsvækkende i forhold til tidligere resultater på området, bør det give anledning til overvejelser omkring datagrundlaget. En udmelding om at 75 pct. af sagerne ikke er voldtægt – ikke nødvendigvis falske, men blot ikke voldtægt ifølge de 3 kriminalinspektører – viser at undersøgelsen ikke er repræsentativ, hvilket man kan se ved en sammenligning med domfældelsesstatistikker for de pågældende år. Det ville også være en sensation, for det ville betyde, at voldtægter nærmest var forsvundet fra 2002 til 2005-06, og at hovedparten af de ofre, der i disse år kommer på centrene for voldtægtsofre ikke har været udsat for voldtægt. Definitionen af at en sag ikke er voldtægt kan endvidere diskuteres, idet der dermed indirekte slås bro mellem falske anmeldelser og de anmeldelser, de 3 forfattere ikke betragter som en voldtægt i juridisk forstand. En udmelding om at 75 pct. af sagerne ikke er voldtægt på det grundlag er dermed særdeles betænkelig.

¹⁰⁰ "Vold og overgreb mod kvinder, Dansk rapport vedrørende deltagelse i International Violence Against Women Survey (IVAWS), Af Flemming Balvig og Britta Kyvsgaard, Københavns Universitet/Justitsministeriets Forskningsenhed,

medier og hos politiet kan bevirke, at det bliver endnu vanskeligere for en kvinde at stå frem og anmelde voldtægt.

I sammenhæng hermed må også ses undersøgelsens resultater om den anmeldende kvindes baggrund, som viser en ganske tydelig overrepræsentation af kvinder, der er tungt belastede på mange områder i livet. Ved anmeldelse af voldtægt møder mange kvinder dermed politiet med et i forvejen kaotisk liv og manglende ressourcer til at forklare sig og deltage i sagen. Det kan få stor betydning for myndighedernes opfattelse af hende og hendes forklaring og dermed for hendes troværdighed. Da den falske voldtægtsanmeldelse som sådan ikke skiller sig væsentligt ud fra de øvrige voldtægtsanmeldelser, kan det ikke afvises, at kvinder med psykiske vanskeligheder, netop *på grund af* disse vanskeligheder, i højere grad mistros og dermed risikerer en sigtelse for falsk anmeldelse.

Med tanke på mediernes og politifolks udmeldinger om spildte ressourcer og den uretmæssige – og tunge – anklage mod en uskyldig mand, er det også vigtigt at tage i betragtning, at kvinderne i omkring halvdelen af sagerne faktisk ikke udpeger en "gerningsmand". En tredjedel af det antal mænd, der anmeldes i en falsk voldtægtssag identificeres/udpeges af kvinden. Langt fra alle disse udpegede mænd kontaktes, blandt andet fordi sagen opklares som falsk anmeldelse, inden politiet når så vidt – typisk på grund af kvindens indrømmelse af, at anmeldelsen er falsk. De fleste voldtægtssager, der viser sig at være falske, opklares altså meget hurtigt, og den tid en uskyldig mand må lide under anklagen om voldtægt er heldigvis sjældent lang. I denne sammenhæng er det også væsentligt for opfattelsen af falsk anmeldelse af voldtægt at vide, at når kvinden anmelder en mand for voldtægt, har det i flere tilfælde sammenhæng med et forudgående forløb, der omfatter en brutal eller nedladende behandling fra mandens side, for eksempel i form af grov vold og/eller alvorlige trusler mod kvindens børns liv.

Desuagtet det selvfølgelig er rigtigt, at der spildes ressourcer, må det dog erindres, at der i gennemsnit afhøres 4 vidner per sag, og at Kriminalteknisk afdeling inddrages i lige knap halvdelen af sagerne. Da der er tale om "kun" omkring 33 sager årligt på landsplan, kan det godt undre, at der lægges så megen vægt på de spildte ressourcer. Når vi samtidig ved, at mørketallet som nævnt er stort, og at et stort antal voldtægtsmænd dermed går frit omkring uden på noget tidspunkt at være blevet konfronteret med deres gerning, og uden at opleve nogen som helst konsekvens af deres handling, må den eksisterende prioritering og opfattelse af falsk anmeldelse af voldtægt give stof til eftertanke.

En del af årsagen til, at der alligevel er et sådan fokus på falsk anmeldelse af voldtægt, må formentlig søges i, at voldtægt er en af de forbrydelser, vi i samfundet anser som allermest forfærdelige. Hører man om en voldtægt oprøres man, og der opstår sympati for og medlidenhed med den kvinde, det er gået ud over. Finder man dernæst ud af, at det var løgn, og hører man ikke nærmere om kvindens liv og de omstændigheder, der førte frem til anmeldelsen – omstændigheder der ofte hænger sammen med psykiske vanskeligheder, et belastet liv samt den omstændighed at andre ofte tager over og anmelder, selvom kvinden ikke ønsker det – ja, så står indtrykket af en ondsindet og hævngherrig kvinde alene tilbage. Man kan da føle sig taget ved næsen, fordi man har følt medlidenhed – men desværre mangler man som nævnt ofte væsentlige oplysninger for at kunne vurdere sagen i sin helhed. Det er klart, at når man som politibetjent har arbejdet på en sådan sag og lagt følelser og kræfter i den, så kan det resultere i vrede og skuffelse over at være blevet løjet for. Man kan oven i købet være bange for at fremstå naiv eller fagligt inkompetent blandt både ledelse og kolleger.

Det spørgsmål er også blevet rejst, om, hvorvidt årsagen, eller i hvert fald noget af den, til at falske anmeldelser er kommet så uforholdsmæssigt meget i fokus i forhold til voldtægt, er fordi det er *mænd*, der anklages for voldtægt, mens det typisk er kvinder, der voldtages? Eksisterer der således (stadig) nogle grundlæggende forskelle i mænds og kvinders retsstilling?

Viden er uden tvivl et af nøgleordene for at sikre voldtagne kvinders retsstilling bedst muligt. Det er væsentligt, at de personer og myndigheder, der er involverede i voldtægtssagerne, er informerede om karakteren og omfanget af voldtægt – herunder også om falsk anmeldelse af voldtægt, således at mytedannelse og rygter så vidt muligt undgås.

I forlængelse heraf må man især pege på afhøringen af anmelderen og af vidner som et særligt vigtigt element i håndteringen af en voldtægtssag. Afhøringen er i høj grad afhængig af hvilken betjent, der foretager afhøringen. For at imødegå de risici for krænkelse af kvinden, der ligger i selve afhøringsfasen, er viden om voldtægt, vidnepsykologi og afhørings teknikker afgørende.

Ændringerne i reglerne om bistandsadvokater giver kvinden ret til en bistandsadvokat, med mindre hun direkte afslår det, men i lyset af undersøgelsens resultater er der meget, der peger på, at kvinden – som i sager om overgreb mod børn – bør have en bistandsadvokat fra sagens begyndelse, uden at skulle tage stilling til det forinden.

Tabeloversigt

- Tabel 1. Fordelingen af det samlede antal anmeldelser på hhv. anmeldelsesår og falsk/sand anmeldelse.
- Tabel 2. Afgørelser truffet i sager om falsk anmeldelse af voldtægt 2000-02.
- Tabel 3. Fuldbyrdet voldtægt og forsøg på voldtægt fordelt på afgørelsestype, 2000-02.
- Tabel 4. Procentandel sager af det samlede antal fuldbyrdede voldtægter hvor kvinden anmelder sig udsat for hhv. vaginal, anal og oral voldtægt, 2000-02.
- Tabel 5. Fuldbyrdede voldtægter fordelt på antal sextyper, 2000-02.
- Tabel 6. Kontakt- partner- og overfaldsvoldtægt fordelt på afgørelsestype, 2000-02.
- Tabel 7. Kontakt- partner- og overfaldsvoldtægt fordelt på sand og falsk anmeldelse, 2000-02.
- Tabel 8. Anvendte fremgangsmåder for at opnå voldtægten, 2000-02.
- Tabel 9. Antal anvendte fremgangsmåder fordelt på hhv. falsk og sand anmeldelse, 2000-02.
- Tabel 10. Kvindens modstand mod voldtægten fordelt på sande og falske anmeldelser, 2000-02.
- Tabel 11. Solo- og gruppevoldtægt fordelt på afgørelsestype, 2000-02
- Tabel 12. Sande og falske voldtægtsanmeldelser fordelt på hhv. gruppe- og solovoldtægt samt kontakt-, partner- og overfaldsvoldtægt, 2000-02.
- Tabel 13. Initiativtagere til falsk anmeldelse af voldtægt, 2000-02.
- Tabel 14. Motiv til at anmelde falsk, 2000-02.
- Tabel 15. Antal voldtægtssager med eller uden sigtelser i sagen, samt udpegede gerningsmænd afhørt uden sigtelse, 2000-02.
- Tabel 16. Årsag til at anmeldelsen afsløres som falsk, 2000-02.
- Tabel 17. Afgørelse i sager om falsk anmeldelse, 2000-02.
- Tabel 18. Belastning af kvinderne bag hhv. falske og sande anmeldelser, 2000-02.
- Tabel 19. Kvindernes aldersfordeling i 5-års aldersgrupper fordelt på sande og falske anmeldelser, 2000-02.
- Tabel 20. Kvindernes nationalitet fordelt på hhv. sande og falske anmeldelser, 2000-02.
- Tabel 21. Kvindernes civilstand fordelt på falsk og sand anmeldelse, 2000-02.
- Tabel 22. Kvindernes opholdssted fordelt på falsk og sand anmeldelse, 2000-02.
- Tabel 23. Kvindens beskæftigelse fordelt på falsk og sand anmeldelse, 2000-02.
- Tabel 24. Kvinder med psykiske problemer efter eget eller læges udsagn, på tidspunktet for anmeldelsen af voldtægten, 2000-02.
- Tabel 25. Procent kvinder der er misbruger af alkohol, narkotika eller medicin, 2000-02.
- Tabel 26. Procent kvinder der angiver indtagelse af rusmidler på tidspunktet for voldtægten, 2000-02.
- Tabel 27. Procentandel kvinder der har fysiske handicaps, fordelt på falske og sande anmeldere, 2000-02.

- Tabel 28. Kvindernes straffe- og særlovsovertrædelser jf. Kriminalregistret, fordelt på hhv. sande og falske anmeldere, 2000-02.
- Tabel 29. Udvalgte variable fordelt på falske anmeldere, mistanke-gruppe og øvrige sande anmeldere, 2000-02.
- Tabel 30. Sigtede eller fundne gerningsmænd fordelt på sande og falske anmeldelser, 2000-02.
- Tabel 31. Udvalgte belastninger i gerningsmandens liv fordelt på hhv. falske og sande fundne/sigtede gerningsmænd, 2000-02.

Litteratur

- A. Daniel Yarmey & Hazel P. Tressilian Jones: *Is the Psychology of Eyewitness Identification a Matter of Common Sense?* I Lloyd-Bostock & Clifford (eds.): "Evaluating Witness Evidence", kap. 2, s. 13-39, John Wiley & Sons Ltd., 1983.
- Anders Gade: *Hukommelse* i "Hjerneprocessor. Kognition og neurovidenskab", Frydenlund, 1997, s. 210-239.
- Annalise Kongstad: *Voldtægtsforskning i de nordiske lande*, i Cecilie Høigård & Annika Snare (red): *Kvinnens skyld*, Pax Forlag, Oslo, 1983, s. 196-243.
- Annalise Rust: *Voldtægtssofres begrundelser for ikke at politianmelde*, Retfærd, 2005, 28. årg., 108.
- Asta Magni Lykkjen: *Voldtægt - En bog om kvindeundertrykkelse*, Tiderne skifter, 1976.
- Berl Kutchinsky: *Om retssalens psykolog - Et oplæg (opr. Foredrag af Berl Kutchinsky (september 1989))*, Københavns Universitet, 1989, s. 1-16.
- Beth Grothe Nielsen i U 2001 B155 ff.
- Betænkning om den forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager, Betænkning nr. 1102, Justitsministeriet, København 1987.
- Betænkning om forbedring af voldtægtssofres retsstilling, Betænkning nr. 1458, Justitsministeriet, København, 2005.
- Britta Kyvsgaard: *Den kriminelle karriere*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1998, kap. 6 og 7.
- Britta Kyvsgaard: *Offerstatistik og statistik om gerningsituationen*, Justitsministeriets forskningsenhed, november 2000
- Britta Kyvsgaard: *Udviklingen i strafudmålningsniveauet i voldtægtssager*, Justitsministeriet, januar 2001.
- Center for Voldtægtsofre, årsrapport 2000
- Center for Voldtægtsofre, årsrapport 2001
- Center for Voldtægtsofre, årsrapport 2002
- Center for Voldtægtsofre, status 2000-2004 & Årsrapport 2003
- Dansk Forening for Kvinderet (red.): *Voldtægt - Retsbeskyttelse for den krænkede - retssikkerhed for gerningsmanden*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2003.
- Det Kriminalpræventive Råds årsberetning, 2004.
- Eva Smith: *Vidnebeviset - Om vidneforklaringer og afhøringsmetoder*, Advokaten 9, 1988, s. 181-190.
- Flemming Balvig: *Det voldsomme samfund*, bind I, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2000, s. 131-184.
- Flemming Balvig: *Foreløbigt notat om undersøgelser af omfanget af gruppevoldtægt i Danmark i perioden fra 1946 til 1998*, Københavns Universitet, 25. januar 2001.
- Flemming Balvig: *Gruppevoldtægt*, i Berlingske Tidende, 23.6.2001.
- Flemming Balvig og Britta Kyvsgaard, Københavns Universitet/Justitsministeriets Forskningsenhed: *Vold og overgreb mod kvinder, Dansk rapport vedrørende deltagelse i International Violence Against Women Survey (IVAWS)*, februar 2006

- Gitte Carstensen, Annalise Kongstad, Sidsel Larsen, Nell Rasmussen: *Voldtægt – på vej mod en helhedsforståelse*, Delta, 1981.
- Henning Beier: *Voldtægtsforbryderen - Voldtægtsforbrydelsen*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1987.
- Jeanette Deleuran: *Man voldtager da piger!*, Høst & Søn, 2004.
- Kaare Svalastoga: *Rape and social structure*, Pacific Sociological Review, vol. 5, 1962, s. 48-53.
- Karin Sten Madsen: *Hvor ku' du gøre det?: konfliktmægling ved seksuelle overgreb*, Rigshospitalets Center for Voldtægtsofre, København, 2005
- Katarina Wennstam: *Flickan og skulden. En bok om samhällets syn på våldtäkt*, Albert Bonniers Förlag, 2002.
- Leif G. W. Persson: *Våldtäkt. En kriminologisk kortlægning av våldtäktsbrottet*, Statens offentliga utretninger, Sverige, 1981:64.
- Mimi Strange: *Seksuelt misbrugte børns udsagn*, (uddrag fra arbejdskonference: Børn som informanter).
- Rigsadvokatens redegørelse: *Straffene i voldtægtssager efter ændringen af straffelovens § 216, varetægtsfængsling efter dom og sagsbehandlingstiden*, Rigsadvokaten, januar 2004.
- Rigspolitechefen og Flemming Balvig: *Voldtægters omfang og karakter i Danmark. En undersøgelse af voldtægtsanmeldelser i 1990, 1991 og 1992 & Voldtægtsudviklingen i Danmark*, Rigspolitechefen, 1998.
- Steven Penrod et al.: *The reliability of Eyewitness Testimony: A Psychological Perspective*, i Kerr & Bray (eds.): "The Psychology of the courtroom", kap. 5, s. 119-158, Academic Press, 1982.
- Straffelovrådets betænkning om voldtægt, røveri og brandstiftelse, Nr. 914, København 1980.
- Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer, bd. III, nr. 1424, 2002, s. 103 ff.
- Sven-Åke Christianson: *Traumatiske erindringer*, Hans Reitzels Forlag, 1997, kap. 4, s. 82-121.
- Vagn Greve, Asbjørn Jensen, Gorm Toftegaard Nielsen: *Kommenteret straffelov - Speciel del*, 8. omarbejdede udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2005, kap. 23 og 24.